Arşivde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi - Mart 2026, Cilt: 3 Sayı: 5
Journal of Women and Gender in the Archives - March 2026, Volume 3, Issue 5

arşivde KADIN VE TOPLUMSAL CİNSİYET DERGİSİ
Journal of Women and Gender in the Archives

Bir Arşiv Kaynağı Olarak *L'Egyptienne* (1925–1940): Mısır Feminist Birliği'nin Yayın Organında Türkiye'de Kadın Hareketinin, İlklerin ve Modernleşmenin İzleri

L'Egyptienne (1925–1940) as an Archival Source: Traces of the Women's Movement, Trailblazers, and Modernisation in Türkiye in the Publication of the Egyptian Feminist Union

Aslı Davaz
Araştırmacı, Yazar, Kadın Tarihi Arşivcisi

İngilizceye çeviren / Translated into English by Nil Abik
Çeviri düzeltmeni / Translation proofreader Alisha Erözer

"Kadın hareketinin ürettiği süreli yayınlar, kadınların kendi tarihlerinin arşivini bizzat kurdukları alanlardır. Bu nedenle 100. yılında *L'Egyptienne*, yalnızca bir dergi olarak değil, bölgesel kadın hareketleri arasında dolaşan bilgi, duygu ve stratejilerin kaydını tutan, farklı coğrafyalar arasında örülen kadın belleğinin bir halkası olarak değerlendirilmelidir."

"Periodicals produced by the women's movement are sites in which women themselves actively construct the archive of their own histories. For this reason, in its 100th year, L'Egyptienne should be regarded not merely as a journal, but as a record of the circulation of knowledge, affect, and strategies among regional women's movements, and as a link in the chain of women's memory woven across different geographies."

Özet

Bu makalede, Mısır Feminist Birliği'nin yayın organı *L'Egyptienne* dergisinin (1925–1940), feminist tarih-yazımında bir arşiv kaynağı olarak nasıl kullanılabileceğini göstermeye çalıştım. Temel amacım kadın hareketleri tarafından üretilen süreli yayınların, resmi arşivlerin çoğu kez dışarıda bıraktığı söylemleri, ilişkileri ve gündelik siyasal pratikleri kayda geçiren arşiv kaynakları olarak nasıl okunabileceğini ortaya koymaktı. Bu tür yayınlar yalnızca olayların aktarımını değil, aynı zamanda olayların hangi kavramsal çerçevelerde anlamlandırıldığını, kadın öznelerin kendilerini nasıl konumlandırdıklarını ve kadın hareketleri arasındaki etkileşimlerin nasıl kurulduğunu da belgeleyen kaynaklardır.

Abstract

In this article, I seek to demonstrate how L'Egyptienne (1925–1940), the official publication of the Egyptian Feminist Union, can be used as an archival source in feminist historiography. The primary aim of my study is to show how periodicals produced by women's movements can be read as archival sources that record discourses, relationships, and everyday political practices often excluded from official archives. Such publications document not only events themselves, but also the conceptual frameworks through which they were interpreted, the ways in which women subjects positioned themselves, and how interactions between women's movements were articulated.

L'Egyptienne'de yayımlanan Türkiye'ye ilişkin haberlerde, makalelerde ve Mayıs 1936 tarihli Türkiye özel sayısında, Türkiye'deki kadınların kamusal alandaki görünürlüğü, hukuki reformlar ve örgütlü kadın mücadelesi, Mısırlı feminist çevrelerin bakışıyla analiz edilmektedir. Bu bağlamda, makalede *L'Egyptienne*'i Mısır'daki feminist hareketin düşünsel ve örgütsel belleğini taşıyan bir arşiv alanı olarak değerlendirirken, derginin Türkiye'deki kadın hareketine ve erken Cumhuriyet dönemindeki toplumsal dönüşümlere gösterdiği yoğun ve istikrarlı ilgiyi inceliyorum. Bu inceleme, *L'Egyptienne*'in Türkiye'yi yalnızca dışarıdan gözlemlenen bir örnek olarak değil, bölgesel ve uluslararası feminist hareketin parçası olarak önemli gördüğünü göstermektedir. 1935 yılında İstanbul'da düzenlenen Uluslararası Kadınlar Birliği'nin 12. Kongresi'nin ertesi yılı yayımlanan Türkiye özel sayısı, Mısırlı feministlerin Türkiye'de kadınların yaşadıkları dönüşümlere yönelik ilgilerinin azalarak da olsa devam ettiği bir döneme denk düşer. Bu ilginin en yoğun olduğu yıllar 1925-1932 arasıdır. 1930'dan itibaren, özellikle de 1936 sonrasında, *L'Egyptienne*'in Türkiye'deki kadınlara daha az yer verdiği, ancak Türkiye'nin modernleşmesini daha çok kültürel ve ekonomik bakımdan ele aldığı görülmektedir. Bu çalışma, bu tür yayınların yalnızca olayları değil, kadın öznelerin söylemlerini, karşılıklı etkileşimlerini ve tarihsel konumlanışlarını da ayrıntılı biçimde kayda geçirdiğini göstermektedir.

In the news, articles, and the Turkey special issue published in May 1936, L'Egyptienne analyzes the public visibility of women in Turkey, legal reforms, and organized women's activism from the perspective of Egyptian feminist circles. In this context, while approaching L'Egyptienne as an archival space that carries the intellectual and organisational memory of the feminist movement in Egypt, I examine the journal's sustained and strong interest in the women's movement in Turkey and the social transformations of the early Republican period. This analysis demonstrates that L'Egyptienne regarded Turkey not merely as an externally observed case, but as an integral part of a regional and international feminist movement. The Twelfth Congress of the International Alliance of Women held in Istanbul in 1935, together with the Turkey special issue published the following year, marks a period during which Egyptian feminists' interest in the transformations experienced by women in Turkey continued, albeit with diminishing intensity. The years in which this interest was most pronounced span the period from 1925 to 1932. From 1930 onward—and particularly after 1936—it became evident that L'Egyptienne devoted less space to women in Turkey, while increasingly addressing Turkey's modernization in cultural and economic terms. This analysis demonstrates that such publications record in detail not only events, but also the discourses of women subjects, their mutual interactions, and their historical positioning.

Bu yazıyı Huda Sha'arawi, Saiza Nabarawi ve L'Egyptienne dergisine emeği geçen Mısırlı feministlere ithaf ediyorum.

I dedicate this article to Huda Sha'arawi, Saiza Nabarawi, and to the Egyptian feminists who contributed to the journal L'Egyptienne.

Giriş: 100. yılında *L'Egyptienne* dergisi

Kadın hareketlerinin ürettiği süreli yayınlar, resmi arşivlerin çoğu kez dışarıda bıraktığı bilgi türlerini yakalama gücü taşırlar. Çünkü bu yayınlar yalnızca "olayları" değil olayların nasıl anlamlandırıldığını, hangi kavramlarla tartışıldığını, hangi toplumsal çevrelere seslenildiğini ve hangi mücadele yollarının geçerli sayıldığını da kaydeder. Bir dergi sayfası, aynı anda hem örgütsel bir belge (kurumsal dil, duyurular, kongre ve toplantı haberleri, çağrılar), hem bir söylem belgesi (kadınlık, yurttaşlık, reform, modernleşme gibi kavramların nasıl kurulduğu), hem de bir ilişkiler ağı belgesidir (yazar adları, referanslar, aktarımlar, uluslararası temaslar, dayanışma biçimleri). Bu katmanlı yapı dergiyi, bir "arşiv kaydı" gibi okunabilir kılar; her sayı hem bir dönemin tanıklığıdır hem de kadınların kendi kamusal hafızalarını nasıl kurduklarını gösteren bir kayıt alanı.

Introduction: The Journal L'Egyptienne in Its 100th Year

Periodicals produced by women's movements possess the capacity to capture forms of knowledge that are often excluded from official archives. This is because such publications record not only 'events', but also how those events are interpreted, through which concepts they are debated, which social constituencies they address, and which modes of struggle are considered legitimate. A journal page simultaneously constitutes an organisational document (institutional language, announcements, reports of congresses and meetings, calls to action), a discursive document (how concepts such as womanhood, citizenship, reform, and modernisation are constructed), and a document of relational networks (author names, references, transmissions, international contacts, and forms of solidarity). This layered structure

Süreli yayınları, içerdiği haber ve yazıların toplamı kadar, kadın hareketinin belleğini taşıyan ve zamana yayılan bir arşiv kaydı olarak da düşünmek mümkündür. Bu açıdan *L'Egyptienne* (1925–1940) Mısır Feminist Birliği'nin yayın organı olmasının ötesinde, kadın hareketinin düşünsel ve örgütsel faaliyetlerini tarihsel olarak izlemeye olanak tanıyan bir arşiv kaynağı işlevi görür. Dergi, bir yandan dönemin kadın özneleri tarafından üretilmiş bir "öz-anlatı"yı taşırken, öte yandan farklı ülkelerden kadın hareketleri arasında kurulan ilişkilerin izlerini -çoğu zaman başka arşivlerde dağınık kalan ya da hiç görünmeyen biçimleriyle- bir araya getirir.

Bu bağlamda *L'Egyptienne*, Türkiye'deki kadın hareketinin izlerini de yalnızca dışarıdan bir gözlem nesnesi olarak değil, bölgesel ve uluslararası bir kadın kamuoyunun parçası olarak görünür kılar. Dergi, kadın hareketleri arasındaki etkileşimi çoğu kez gündelik, pratik ve "küçük" görünen ayrıntılar üzerinden yakalar: Bir konuşmanın aktarımı, bir derneğin faaliyet notu, bir reformun yorumlanma biçimi, bir liderin nasıl temsil edildiği, farklı ülkelerdeki mücadele gündemlerinin birbirine nasıl tercüme edildiği... Bu tür izler, resmi belgelerde çoğu kez "önemsiz" sayıldığı için kayda geçmez; kişisel arşivlerde ise tesadüfi biçimde korunur. Oysa süreli yayın bu belgeleri düzenli bir akış içinde biriktirir ve bu birikim, kadın hareketlerinin bakışını, temasını ve işbirliği dinamiklerini yeniden kurmak için benzersiz bir zemin sağlar.

Kadın hareketinin ürettiği süreli yayınlar, kadınların kendi tarihlerinin arşivini bizzat kurdukları alanlardır. Bu nedenle 100. yılında *L'Egyptienne*, yalnızca bir dergi olarak değil, bölgesel kadın hareketleri arasında dolaşan bilgi, duygu ve stratejilerin kaydını tutan, farklı coğrafyalar arasında örülen kadın belleğinin bir halkası olarak değerlendirilmelidir.

Mısır Feminist Birliği 1923 yılında, Kadınlar Halk Fırkası'yla aynı dönemde ve Türk Kadın Birliği'nden (TKB) bir yıl önce kurulmuştu. Bundan 100 yıl önce Birlik, Şubat 1925'te yayın organı *L'Egyptienne* dergisini çıkarmaya başlamıştı. Birliğin hedef kitlesi Mısır'ın orta ve üst sınıf kadınlarıydı; ayrıca uluslararası kadın hareketine sesini duyurmayı da amaçlıyordu. Bu nedenle dergi Fransızca yayımlandı. İngilizce, daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşma imkânı sağlayacak olsa da işgal yönetiminin dili olması nedeniyle tercih edilmemişti. Fransızcanın seçilmesinde Fransız Devrimi'yle ilişkilendirilen özgürlük düşüncesinin etkisi ve dilin aydın çevrelerde saygın bir konumda olması da önemli bir rol oynadı. Dönemin eğitimli Mısırlı kadınlarının büyük bölümü yabancı okullarda eğitim gördüğünden, Arapça konuşmalarına rağmen bu dili yazmakta güçlük çekiyor; buna karşılık Fransızcayı daha rahat kullanabiliyorlardı.

Mısır Feminist Birliği ve derginin kurucularından olan Mısırlı feminist Huda Sha'arawi (1879–1947).
Egyptian feminist Huda Sha'arawi (1879–1947), one of the founders of the Egyptian Feminist Union and the journal.
Kaynak: Bibliothèque Marguerite Durand Dijital Arşivi, https://bibliotheques-specialisees.paris.fr/ark:/73873/pf0000952546/v0001.simple.highlight=%22Chaaraoui,%20Hoda.selectedTab=record, Erişim: 21.01.2026.

renders the journal readable as an 'archival record'; each issue is both a testimony to a particular period and a site of record demonstrating how women construct their own public memory.

It is possible to conceive of periodicals not only as the sum of the news and articles they contain, but also as archival records that carry the memory of the women's movement and extend across time. In this respect, L'Egyptienne (1925–1940), beyond being the official journal of the Egyptian Feminist Union, functions as an archival source that enables the historical tracing of the intellectual and organisational activities of the women's movement. While the journal conveys a 'self-narrative' produced by the female subjects of the period, it also brings together the traces of relationships established among women's movements from different countries—often in forms that remain scattered across other archives or are not visible at all.

In this context, L'Egyptienne renders visible the traces of the women's movement in Türkiye not merely as an object of external observation, but as part of a regional and international women's public sphere. The journal often captures the interactions between women's movements through details that appear everyday, practical, and 'minor' – the transmission of a speech, a note on the activities of an association, the manner in which a reform is interpreted, how a leader is represented, and how the agendas of struggle in different countries are translated into one another... Such traces are often not recorded in official documents, as they are deemed 'insignificant'; in personal archives, they are preserved only incidentally. Periodicals, however, accumulate these materials within a regular flow, and this accumu-

Mısır'ın ilk feminist dergisi olan *L'Egyptienne*, Şubat 1925'ten Nisan 1940'a kadar toplam 164 sayı yayımlandı.[1] Kahire'de aylık olarak çıkarılan derginin iç kapağında siyaset, feminizm, sosyoloji ve sanat olmak üzere dört alt başlık bulunuyordu. Uluslararası bir dil kullanması, dünya basınında sıkça alıntılanmasını ve kimi makalelerin bütünüyle çevrilerek yayımlanmasını sağladı ve bu durum dergiyi önemli bir başvuru kaynağı haline getirdi. Huda Sha'arawi[2], derginin dış dünyada kazandığı itibarın Mısır kamuoyunda da kabul görmesine katkıda bulunduğunu belirtir. Uluslararası toplantılarda bir iletişim aracı işlevi gören *L'Egyptienne*, Batı'da Mısırlı kadınlara ve genel olarak Doğu'ya ilişkin olumsuz görüşlerin dönüşmesine de katkı sağladı. On beş yıl boyunca dergiyi yöneten Saiza Nabarawi[3], ülke meselelerine ve feminizme dair görüşlerini kaleme alırken, her sayıda birliğin etkinliklerine ve farklı ülkelerde kadın hareketinde önemli konumda bulunan tanınmış kadınlara yer verildi. Derginin yazar kadrosu oldukça çeşitlilik gösteriyordu. Daha sonra Nil'in Kızları örgütünü kuracak olan Duriye Şefik'in[4] yanı sıra, Lübnanlı şair ve yazar Mey Ziyâde[5] ile

1. Bütün koleksiyonlarda yapılan araştırmalar sonucunda vardığım bilgiye göre, derginin son sayısı Nisan 1940'ta yayımlanan 164. sayıdır. Fransa Milli Kütüphanesi ve Marguerite Durand Kütüphanesi'nin dijital platformlarında son sayı olarak Mart 1940 tarihli 163. sayı gözüküyor. Diğer yandan Chicago Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Bölümü'nün bana gönderdiği mikrofilmlerde son sayı 164 numaralı Nisan 1940 tarihli sayısıdır. Dergi her ay aralıksız bir biçimde düzenli olarak yayımlanmış olsaydı toplamda 179 sayıya ulaşmış olması gerekirdi. Ancak dergi, özellikle yaz aylarında, kimi zaman iki ayda bir yayımlandı. Sonuç olarak, *L'Egyptienne*'in 164 sayısı çıktı; bu sayılara ulaşmak için birden fazla kuruma başvurmak gerekmektedir; çünkü her dermede farklı sayılar eksiktir. Örneğin, *Gallica*'da 1935 yılına ait sayılar bulunmazken bu sayılar Marguerite Durand Kütüphanesi'nin dijital arşivinde mevcuttur. Ayrıca Aslı Davaz Özel Arşivi'nde Chicago Üniversitesi'nden gelen mikrofilmlerde yedi sayı dışında tüm sayılar mevcuttur.
2. Huda Sha'arawi (1879–1947), Mısırlı feminist, milliyetçi ve kadın hakları öncüsü. 1923'te Mısır Feminist Birliği'nin kurucularından biri olarak kadınların eğitim, hukuki eşitlik ve kamusal yaşama katılımı için örgütlü mücadele yürüttü. Aynı yıl Roma'daki Uluslararası Kadın Kongresi'nden dönüşte peçesini kamusal alanda çıkarması sembolik bir dönüm noktası oldu. Huda Shaarawi'nin özel arşivi The American University in Cairo Rare Books and Special Collections'ta yer almaktadır ve özel arşivi yazıları, konuşma metinleri ve kişisel materyallerini içermektedir. Bkz. Margot Badran, *Feminists, Islam, and Nation: Gender and the Making of Modern Egypt* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1995).
3. Mısır feminist hareketinin kurucu kuşağına mensup gazeteci, editör ve aktivist Saiza Nabarawi 1897'de Kahire'de doğdu. Versailles Lisesi'nde okuduktan sonra, Paris'teki Institut Saint Germain-des-Prés'de ve ardından İskenderiye'deki Notre Dame de Sion'da eğitim aldı. Mısır Feminist Birliği'ne katıldığında 26 yaşındaydı. Bkz. Badran, a.g.e., 98-99; Fátima Contreras Pérez, "El activismo feminista de la revista *L'Égyptienne* (1925–1940): el periodismo de Siza Nabarawi," *Revista Estudos Feministas* 30, sy. 3 (2022): 1-12.
4. Duriye Şefik (Duriyah Shafiq, 1908–1975), Mısırlı feminist, yazar ve aktivist. Bint al-Nil (Nil'in Kızları), Şefik'in 1945'te kurduğu feminist dergi ve aynı adı taşıyan örgüttür. Dergiye The American University in Cairo Rare Books and Special Collections'ın dijital kütüphanesinden ulaşılabilir. Bkz. Badran, a.g.e., 153-154, 186.
5. Mey (Mârî) Ziyâde (1886-1941), Fransızca eğitim aldı. Arapça yazmaya başladı ve çok dilli bir yazar olarak Mey Ziyâde adıyla tanındı. Bkz. Erol Ayyıldız, "Mey Ziyâde", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Erişim Tarihi:30.12.2025, https://islamansiklopedisi.org.tr/mey-ziyade.

lation provides a unique ground for reconstructing the perspectives, points of contact, and dynamics of cooperation among women's movements.

Periodicals produced by the women's movement are sites in which women themselves actively construct the archive of their own histories. For this reason, in its 100th year, L'Egyptienne should be regarded not merely as a journal, but as a record of the circulation of knowledge, affect, and strategies among regional women's movements, and as a link in the chain of women's memory woven across different geographies.

The Egyptian Feminist Union was founded in 1923, in the same period as the Women's People's Party and one year prior to The Union of Turkish Women (TKB). One hundred years ago, in February 1925, the Union began publishing its official journal, the journal L'Egyptienne. The Union's target audience consisted of middle and upper-class women in Egypt; it also aimed to make its voice heard within the international women's movement. For this reason, the journal was published in French. Although English would have enabled access to a broader readership, it was not preferred due to its status as the language of the occupation administration. The choice of French was also shaped by the influence of ideas of liberty associated with the French Revolution, as well as by the language's prestigious position among intellectual circles. As the majority of educated Egyptian women of the period had been educated in foreign schools, they experienced difficulty writing in Arabic despite speaking it, whereas they were more at ease using French.

As the first feminist journal in Egypt, L'Egyptienne published a total of 164 issues between February 1925 and April 1940.[1] The journal, issued monthly in Cairo, featured four subheadings on its inner cover: politics, feminism, sociology, and art. Its use of an international language ensured that it was frequently cited in the world press,

1. According to the information I have obtained as a result of research conducted across all available collections, the final issue of the journal is the 164th issue, published in April 1940. On the digital platforms of the Bibliothèque nationale de France and the Marguerite Durand Library, however, the last issue appears as the 163rd issue, dated March 1940. On the other hand, in the microfilms sent to me by the Center for Middle Eastern Studies at the University of Chicago, the final issue is the 164th, dated April 1940. Had the journal been published regularly and without interruption every month, it would have reached a total of 179 issues. However, the journal was, at times—particularly during the summer months—published bimonthly. As a result, *L'Egyptienne* was published in 164 issues; in order to access these issues, it is necessary to consult more than one institution, as different collections have different gaps. For example, while issues from 1935 are not available on Gallica, they are accessible in the digital archive of the Marguerite Durand Library. In addition, in the Aslı Davaz Private Papers, the microfilms obtained from the University of Chicago contain all issues except for seven.

Suriye kökenli şair Esma Zâfir[6] de dergiye düzenli katkı sunuyordu. Suriye asıllı Hıristiyan yazar Nilli Zenâmirî ve Lübnan kökenli Hıristiyan romancı Amy Cher[7] de derginin kadın yazarları arasındaydı. Ayrıca Fransız hukukçu Maria Vérone[8] ile feminist Avril de Sainte-Croix[9] gibi isimler de yazılarıyla dergiye destek veriyordu. Mısır'da kadınların hak ve özgürlük mücadelesini destekleyen, başta Mısır Feminist Birliği'nin hukuk danışmanı, romancı ve gazeteci Muhammed Hüseyin Heykel olmak üzere Muhammed Eflatun ve Ahmad Fikri gibi isimler de dergide yazılarıyla yer aldılar.

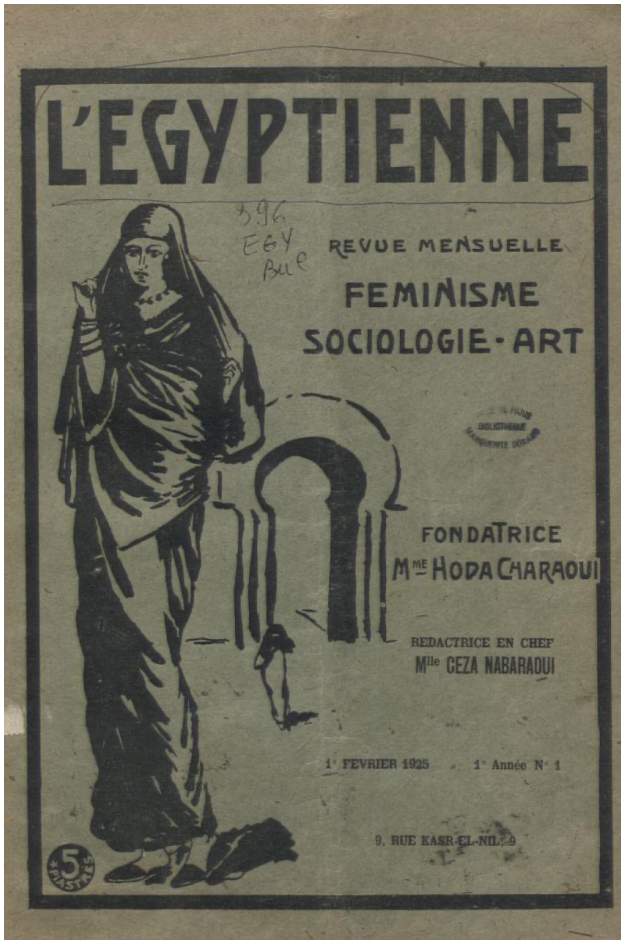
L'Egyptienne, uluslararası kadın hareketine katkıları bakımından incelendiğinde, neredeyse bütün sayılarında hem doğu hem de batı kadınlarına ilişkin düzenli ve kapsamlı bilgi verdiği görülür. Derginin yazı kurulu, başta kadın gazeteleri ve dergileri olmak üzere dünya basınını yakından takip ediyor, Mısırlı kadınların ilgisini çekebilecek yazıların çevirilerine yer veriyor, İngiltere ve Fransa'da yayımlanan günlük gazeteleri temin ederek içeriklerini değerlendiriyordu. *La Française* gazetesinden aktarılan pek çok makalenin yanı sıra, Fransa'nın önemli günlük gazetelerinden *Le Figaro*'da yayımlanan Türkiye'de kadınların toplumsal konumuna ilişkin bir yazı da dergide yer alıyordu. *L'Egyptienne*, uluslararası kadın hareketine ilişkin kongreleri, konferansları ve eylemleri neredeyse her sayısında okuyucularına aktarıyordu.

Dergi, Türkiye'deki kadın hareketine ve kadınların konumuna düzenli ve sürekli bir ilgi gösterdi. Bu ilginin merkezinde Türkiye'de kadınların özgürleşme süreci, kamusal alanda görünürlük kazanmaları, çeşitli mesleklerde öncü kadınların ortaya çıkışı ve Türkiye'deki kadın hareketinin gelişimi yer aldı. Dergi, söz konusu on beş yıllık süreçte sık sık Türkiye'deki kadınlarla ilgili bir haber ya da yazı yayımladı; özellikle 1931 ve 1935 yılları, Türkiye üzerine en yoğun içeriğin bulunduğu dönemler oldu. Kadınlarla doğrudan ilgili olmayan içeriklerde dahi Türkiye'deki siyasal ve ekonomik reformlar düzenli biçimde

6. Esma Zafir, 20. yüzyılın ilk yarısında, özellikle Arap kadın edebiyatı ve Osmanlı sonrası levanten entelektüel çevrelerinde anılır. Metinlerinde kadınların eğitimi, ahlak, toplumsal sorumluluk ve kültürel yenilenme temalarını işledi. Bkz. Badran, *Feminists, Islam, and Nation: Gender and the Making of Modern Egypt*.
7. Mısır feminist hareketini uzaktan da olsa desteklemiş, ana çalışma alanı ise edebiyat olmuştur. Bkz. Badran, a.g.e., 278.
8. Maria Vérone (1874–1938), Üçüncü Cumhuriyet döneminde önde gelen Fransız gazeteci ve aktivist. Arşivi Angers Üniversitesi Feminizm Arşivleri'nde, Bibliothèque Marguerite Durand'da ve Bibliothèque historique de la Ville de Paris'teki (Paris Şehir Tarihi Kütüphanesi) Marie-Louise Bouglé koleksiyonunda yer almaktadır. Bkz. Maïté Albistur, *Catalogue des archives Marie-Louise Bouglé* (Paris, 1982).
9. Avril de Sainte-Croix (1855–1939), Fransız kadın hareketinin önde gelen aktivistlerinden. Fuhuşla mücadele, kadın emeği ve medeni hukuk reformu alanlarında etkin rol oynadı. Bkz. "Avril de Sainte-Croix", *Wikipedia*, Erişim Tarihi:30.12.2025, https://fr.wikipedia.org/wiki/Adrienne_Avril_de_Sainte-Croix.

with some articles translated and published in full; this, in turn, established the journal as an important reference source. Huda Sha'arawi[2] notes that the reputation the journal gained abroad also contributed to its acceptance within the Egyptian public sphere. Functioning as a means of communication at international meetings, L'Egyptienne also contributed to transforming negative perceptions in the West regarding Egyptian women and, more broadly, the East. Having directed the journal for fifteen years, Saiza Nabarawi[3] articulated her views on national issues and feminism, while each issue also included coverage of the Union's activities and featured prominent women occupying significant positions within women's movements in different countries. The journal's body of contributors was highly diverse. Alongside Doria Shafik,[4] who would later establish the organisation Bint al-Nil, regular contributions were made by the Lebanese poet and writer May Ziadeh[5] and the Syrian-born poet Esma Zafir.[6] The journal's female contributors also included the Syrian-born Christian writer Nilli Zenamiri and the Lebanese-born Christian novelist Amy Cher.[7] In addition, figures such as the French jurist

2. Huda Sha'arawi (1879–1947) was an Egyptian feminist, nationalist, and pioneer of women's rights. In 1923, as one of the founders of the Egyptian Feminist Union, she engaged in organised struggle for women's education, legal equality, and participation in public life. In the same year, upon her return from the International Women's Congress in Rome, her removal of the veil in public constituted a symbolic turning point. Huda Sha'arawi's private archive is held at the Rare Books and Special Collections of The American University in Cairo and includes her writings, speeches, and personal materials. See Margot Badran, *Feminists, Islam, and Nation: Gender and the Making of Modern Egypt* (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1995).
3. Saiza Nabarawi, a journalist, editor, and activist belonging to the founding generation of the Egyptian feminist movement, was born in Cairo in 1897. After studying at the Lycée de Versailles, she received education at the Institut Saint Germain-des-Prés in Paris and subsequently at Notre Dame de Sion in Alexandria. She was twenty-six years old when she joined the Egyptian Feminist Union. See Badran, *ibid.*, pp. 98–99; Fátima Contreras Pérez, "El activismo feminista de la revista *L'Égyptienne* (1925–1940): el periodismo de Siza Nabarawi," *Revista Estudos Feministas* 30, no. 3 (2022): 1–12.
4. Doria Shafik (Duriyah Shafiq, 1908–1975) was an Egyptian feminist, writer, and activist. *Bint al-Nil* (Daughters of the Nile) was a feminist journal founded by Shafik in 1945, as well as the organisation bearing the same name. The journal can be accessed through the digital library of the Rare Books and Special Collections at The American University in Cairo. See Badran, *ibid.*, pp. 153–154, 186.
5. May Ziadeh (Mârî Ziyâde, 1886–1941) received a French education. She began writing in Arabic and became known as a multilingual writer under the name May Ziadeh. See Erol Ayyıldız, "Mey Ziyâde," *TDV İslam Ansiklopedisi*, accessed 30 December 2025, https://islamansiklopedisi.org.tr/mey-ziyade.
6. Esma Zafir is noted in the first half of the twentieth century, particularly within Arab women's literature and post-Ottoman Levantine intellectual circles. In her writings, she addressed themes such as women's education, morality, social responsibility, and cultural renewal. See Badran, *ibid.*
7. She supported the Egyptian feminist movement, albeit from a distance, while her primary field of work was literature. See Badran, *ibid.*, p. 278.

1925 yılında yayımlanmaya başlayan *L'Egyptienne* dergisinin ilk sayısının kapak sayfası.
Cover page of the first issue of L'Egyptienne, first published in 1925.
Kaynak: Bibliothèque Marguerite Durand Dijital Arşivi, https://bibliotheques-specialisees.paris.fr/ark:/73873/pf0000718626/1925/n01fevrier/v0001.simple.selectedTab=record, Erişim: 21.01.2026.

işlendi. 1935'te İstanbul'da düzenlenen Uluslararası Kadınlar Birliği 12. Kongresi dergide en kapsamlı biçimde ele alınan konu olarak öne çıktı. *L'Egyptienne*'in Mayıs 1936'da yayımlanan 114. sayısının, 1935 Kongresi'ne ve Türkiye'ye ayrılmasına karar verildi; yazı kurulu, Necile Tevfik'ten yazı ve fotoğraf talep etti. Bu sayının onuncu sayfası, fotoğrafıyla birlikte Necile Tevfik'in kongreye sunduğu rapora ayrılmıştı. Türkiye özel sayısında, Türkiye ve İstanbul fotoğraflarının yanı sıra on bir yazı yer aldı. Bu özel sayı 1936'da yayımlandığında Mısır Feminist Birliği'nin on üç yıllık bir geçmişi vardı.

L'Egyptienne dergisinden, 1995 yılında Librarie de Pera'nın sahibi merhum Uğur Güracar'ın bir gün Kadın Eserleri Kütüphanesi'ne derginin birkaç sayısını getirmesiyle haberdar oldum. Getirdiği sayılar arasında kapağında Atatürk resmi olan 1936 tarihli Türkiye özel sayısı

Maria Vérone[8] and the feminist Avril de Sainte-Croix[9] supported the journal through their writings. Those who supported the struggle for women's rights and freedoms in Egypt also contributed to the journal, foremost among them the legal advisor to the Egyptian Feminist Union, novelist and journalist Muhammad Husayn Haykal, as well as figures such as Muhammad Eflatun and Ahmad Fikri.

When examined in terms of its contributions to the international women's movement, L'Egyptienne appears to have provided regular and comprehensive information on both Eastern and Western women in nearly all of its issues. The journal's editorial board closely followed the world press—particularly women's newspapers and journals—included translations of writings that might attract the interest of Egyptian women, and obtained daily newspapers published in England and France in order to assess their content. In addition to numerous articles translated from La Française, the journal also featured a piece published in one of France's leading daily newspapers, Le Figaro, concerning the social position of women in Türkiye. L'Egyptienne conveyed to its readers, in almost every issue, information on congresses, conferences, and actions related to the international women's movement.

The journal demonstrated a regular and sustained interest in the women's movement in Türkiye and in the position of women within the country. At the centre of this interest were the processes of women's emancipation in Türkiye, their increasing visibility in the public sphere, the emergence of pioneering women in various professions, and the development of the women's movement. Throughout this fifteen-year period, the journal frequently published news or articles concerning women in Türkiye; the years 1931 and 1935, in particular, marked the periods in which content on Türkiye was most intensive. Even in materials not directly related to women, political and economic reforms in Türkiye were regularly addressed. The Twelfth Congress of the International Alliance of Women, held in Istanbul in 1935, emerged as the most extensively covered topic in the journal. It was decided that the 114th issue of L'Egyptienne, published in

8. Maria Vérone (1874–1938) was a leading French journalist and activist during the period of the Third Republic. Her archive is held in the Feminism Archives at the University of Angers, at the Bibliothèque Marguerite Durand, and in the Marie-Louise Bouglé collection at the Bibliothèque historique de la Ville de Paris. See Maïté Albistur, *Catalogue des archives Marie-Louise Bouglé* (Paris, 1982).
9. Avril de Sainte-Croix (1855–1939) was one of the leading activists of the French women's movement. She played an active role in the struggle against prostitution, in the field of women's labour, and in civil law reform. See "Avril de Sainte-Croix," *Wikipedia*, accessed 30 December 2025, https://fr.wikipedia.org/wiki/Adrienne_Avril_de_Sainte-Croix.

da vardı ve bu sayıyı kütüphane için satın aldık.[10] O tarihte henüz Türkiye'de bu dergiden söz eden bir makaleye rastlamamıştım. Dolayısıyla ilk anda pek ilgimi çekmedi. Ancak yıllar sonra bu özel sayının Türkiye'de kadın hareketiyle ilgili yazılara yer verdiğini fark ettim. *Eşitsiz Kız Kardeşlik*[11] kitabını hazırlarken Orta Doğu kadın hareketiyle ilgili bölümleri yazabilmek için bu dergiye başvurmam gerektiğini anladım. Bundan on-on beş yıl önce *L'Egyptienne* dergisinin sayılarına ulaşmak oldukça zordu. Dergilerin Chicago Üniversitesi Center for Middle Eastern Studies'de olduğu bilgisine erişebildim; derginin tüm sayılarını satın aldım ve sayılar mikrofilm formatında bana postayla gönderildi.[12] Bugünse artık, birçok koleksiyonda hem orijinalleri hem de dijital formatları bulunduğu için bu dergi üzerinde çalışmak çok daha kolaylaştı. Fransa'daki Bibliothèque Marguerite Durand (Marguerite Durand Kütüphanesi) ve Bibliothèque nationale de France'ta (Fransa Milli Kütüphanesi) dijital kopyalarına erişilebilir. Ayrıca Kahire Amerikan Üniversitesi'ndeki Rare Books and Special Collections Library'de yer alan arşivlerde *L'Egyptienne*'in sayılarına da rastlamak mümkün. Buna karşılık, Türkiye'de herhangi bir özel arşiv ya da kütüphanede bu dergiye ulaşamadım.

Mısır'da yayımlanan *L'Egyptienne*, yalnızca yerel meselelerle değil, aynı zamanda uluslararası kadın hareketinin gelişimiyle de yakından ilgilenen bir yayın olarak dikkat çekiyor. Türkiye'deki kadınlara dair yazılar, dönemin Türkiye'sinde yaşanan toplumsal dönüşümlerin özellikle kadınların kamusal yaşama katılımının- nasıl bir ilgi ve hayranlıkla izlendiğini gösteriyor. Derginin, Türkiye'deki kadınların durumuna yönelik yaklaşımı, takdir etme ve örnek alma arzusunu birlikte barındırıyor.

Sözünü ettiğim bu yazılara daha yakından bakalım; 15 yıllık yayın süresinde dergide yıl bazında yayımlanan yazı, makale ve kısa haberlere değinelim. Böylece derginin hangi konuları, hangi kadınları öne çıkardığını; derginin 1930'lardan itibaren Türkiye'nin hangi ekonomik ve siyasal konularını ele aldığını inceleyelim.

May 1936, would be devoted to the 1935 Congress and to Türkiye; the editorial board requested a text and photographs from Necile Tevfik. The tenth page of this issue was allocated to the report presented by Necile Tevfik at the congress, accompanied by her photograph. In addition to photographs of Türkiye and Istanbul, the special issue included eleven articles. At the time of its publication in 1936, the Egyptian Feminist Union had a history of thirteen years.

I became aware of the journal L'Egyptienne in 1995, when the late Uğur Güracar, owner of Librarie de Pera, brought several issues of the journal to the Women's Library one day. Among the issues he brought was the 1936 special issue on Türkiye, featuring a portrait of Atatürk on its cover, and we purchased this issue for the library.[10] At that time, I had not yet encountered any article in Türkiye that referred to this journal. Consequently, it did not initially attract my particular interest. However, years later, I realised that this special issue contained writings on the women's movement in Türkiye. While preparing the book Eşitsiz Kız Kardeşlik [Unequal Sisterhood],[11] I understood that I needed to consult this journal in order to write the sections on the women's movement in the Middle East. Ten to fifteen years ago, accessing issues of L'Egyptienne was quite difficult. I was able to obtain information that the journals were held at the Center for Middle Eastern Studies at the University of Chicago; I purchased all issues of the journal, and they were sent to me by post in microfilm format.[12] Today, however, working on this journal has become considerably easier, as both original copies and digital formats are now available in many collections. Digital copies can be accessed at the Bibliothèque Marguerite Durand in France and at the Bibliothèque nationale de France. In addition, it is also possible to encounter issues of L'Egyptienne in the archives of the Rare Books and Special Collections Library at the American University in Cairo. By contrast, I have not been able to locate this journal in any private archive or library in Türkiye.

Published in Egypt, L'Egyptienne stands out as a periodical that was concerned not only with local issues but also closely engaged with the development of the international

10. Bu sayı Kadın Eserleri Kütüphanesi'nin Nadir Eserler Koleksiyonu'nda bulunmaktadır.
11. Aslı Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik: Uluslararası ve Ortadoğu Kadın Hareketleri, 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği* (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014).
12. Gönderilen mikrofilmlerde daha sonra 12., 44., 58., 81., 96., 103., 114. ve 148. sayılarının eksik olduğunu saptadım. Üniversiteden bunları talep ettim ancak merkezin sorumlusundan aldığım cevapta, bu sayıların onlarda da olmadığı bildirildi.

10. This issue is held in the Rare Books Collection of the Women's Library.
11. Aslı Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik: Uluslararası ve Ortadoğu Kadın Hareketleri, 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği* [Unequal Sisterhood: International and Middle Eastern Women's Movements, the 1935 Congress, and the Union of Turkish Women] (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014).
12. In the microfilms sent, I subsequently determined that issues nos. 12, 44, 58, 81, 96, 103, 114, and 148 were missing. I requested these from the university; however, in the response I received from the person in charge of the centre, it was stated that these issues were not held there either.

Kamu Alanında ve Karar Alma Mekanizmalarında İlk Adımlar (1925)

Fatma Aliye: Gerçek Özgürlük ve Zihniyet Değişikliği

1925 yılında dergide yer alan bir yazıda, Türk kadınının özgürleşme süreci ve toplumsal hayattaki görünürlüğü tarihsel bir çerçevede ele alınır.[13] Bu sürecin, özellikle 18. yüzyılın sonlarından itibaren savaşlar ve toplumsal dönüşümlerle biçimlendiği görülür. Başlangıçta Batı'dan ilham alan Osmanlı kadınları zamanla bireysel gelişimin ve eğitimin önemini kavramış; kitap okumaya yönelmiş ve bilinçlenmeye başlamıştır. Yazıda, savaş dönemlerinde kadınların aktif roller üstlendikleri, yaralıları tedavi ettikleri ve yetim çocuklara sahip çıktıkları; bu deneyimlerin kadınların eğitim hakkı taleplerini daha görünür hale getirdiği bilgisine yer verilir. Osmanlı'da kız okullarının açıldığı ancak çeşitli toplumsal baskıların sürdüğü ifade edilir. Bu çerçevede adı geçen isimlerden biri olan Fatma Aliye[14], kadınların sağlıklı nesiller yetiştirebilmesi için yaşam koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini savunarak gerçek özgürlüğün yalnızca dış görünüşle değil, zihniyet dönüşümüyle sağlanabileceğini dile getirir.

Latife Hanım: "Yaralı bir kalp için en iyi merhem çalışmaktır"

Büyük savaşların fiziksel yıkıma yol açmakla birlikte toplumsal yapının yeniden inşasında da etkili olduğu ve bu bağlamda Türk kadınının kamusal alanda daha görünür hâle geldiği ifade edilir. Mustafa Kemal, kadınları geleneksel önyargılardan kurtaran en cesur adımlardan birini atmış; kadınlar eğitim, sanat ve iş hayatında daha aktif rol almaya başlamıştır. *L'Egyptienne*'de modernleşme sürecinde batılı gibi giyinmenin tek başına bir ilerleme biçimi olmadığına, asıl özgürlüğün eğitim ve çalışma yoluyla elde edileceğine dikkat çekilir. Bu çerçevede Latife Hanım'ın[15] "Yaralı bir kalp için en iyi merhem çalışmaktır" sözüne yer verilerek çalışmanın kadınlar açısından önemi vurgulanır.[16]

women's movement. The writings on women in Türkiye demonstrate how the social transformations taking place in the country at the time—particularly women's participation in public life—were followed with considerable interest and admiration. The journal's approach to the situation of women in Türkiye embodies both an attitude of appreciation and a desire to take it as a model.

Let us take a closer look at these writings; let us examine, on a yearly basis, the articles, essays, and brief news published in the journal over its fifteen-year period of publication. In doing so, we may analyse which topics and which women the journal foregrounded, as well as which economic and political issues in Türkiye it addressed from the 1930s onwards.

First Steps in the Public Sphere and Decision-Making Mechanisms (1925)

Fatma Aliye: Genuine Freedom and Transformation of Mentality

In an article published in the journal in 1925, the process of the emancipation of Turkish women and their visibility in social life is addressed within a historical framework.[13] It is observed that this process was shaped, particularly from the late eighteenth century onwards, by wars and social transformations. Ottoman women, initially inspired by the West, gradually came to recognise the importance of individual development and education; they turned to reading and began to develop a sense of awareness. The article notes that during periods of war, women assumed active roles, treated the wounded, and took care of orphaned children; these experiences rendered women's demands for the right to education more visible. It is stated that girls' schools were opened in the Ottoman Empire, although various forms of social pressure persisted. Within this framework, one of the figures mentioned, Fatma Aliye,[14] argues that living conditions must be improved in order for women to raise healthy generations, and maintains that genuine freedom can be achieved not merely through outward appearance, but through a transformation of mentality.

13. J. M., "A travers la vie sociale: L'évolution de la femme turque," *L'Egyptienne*, sy. 10 (Kasım 1925): 296-301.
14. Fatma Aliye Hanım'ın (1862–1936) 418 muhtelif arşiv kaynağından oluşan ve çalışmalarını, taslaklarını, kişisel yazışmalarını, gazete kupürlerini ve şiirlerini içeren arşivinin bir kısmı Atatürk Kitaplığı'ndadır.
15. Bkz. İpek Çalışlar, *Latife Hanım* (İstanbul: Doğan Kitap, 2006).
16. J. M., "A travers la vie sociale: L'évolution de la femme turque," *L'Egyptienne*, sy. 10 (Kasım 1925): 296-301.

13. J. M., "A travers la vie sociale: L'évolution de la femme turque," *L'Egyptienne*, no. 10 (November 1925): 296-301.
14. Fatma Aliye (1862–1936) has an archive consisting of 418 diverse archival sources, including her works, drafts, personal correspondence, newspaper clippings, and poems; a portion of this archive is held at the Atatürk Library.

Halide Edib'in Almanya Yolculuğu

Dergide, Cumhuriyet dönemi kadınlarının kamusal alanda üstlendikleri görevler arasında Halide Edib'in[17] konumuna da dikkat çekilir. Eğitim alanındaki birikimi ve Almanca'yı iyi bilmesi sayesinde kız okullarına öğretmen seçmek üzere Almanya'ya gönderildiği, bir dönem Millî Eğitim Bakanlığı görevini de yürüttüğü bilgisine yer verilir.[18] Bu örnek üzerinden kadınların yalnızca öğrenci ya da destekleyici konumda değil, karar alma mekanizmalarında da yer almaya başladığı vurgulanır.[19]

Kadın Öğretmenlere Yönelik Bir Genelge

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan bir genelgeye de değinilir. Buna göre[20], kadın öğretmenlerin aşırı süslenmekten kaçınmaları, sade ve mütevazı giyinerek öğrencilere edep modeli olmaları beklenmektedir. Aksi halde öğretmenlerin görevden alınabileceklerine dair uyarılara yer verilir.

Halide Edib'in Amin Alayı (1926)

Halide Edib: Yeni Cumhuriyet ve Toplumsal Sorumlulukları

L'Egyptienne dergisi, Aralık 1926 tarihli sayısında Halide Edib Hanım'a kapakta ve içerikte geniş yer ayırır.[21] Halide Edib, Doğu edebiyatı ve siyaseti içinde tanınmış, modern Türkiye'nin önde gelen kadınlarından biri olarak tanıtılır. Halide Edib'in, yeni Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli toplumsal sorumluluklar üstlenebilmek için aldığı eğitimin onu bu sürece çok iyi hazırladığı ifade edilir. 1901 yılında, dönemin aydınlarından biri olan Salih Zeki Bey'le evlenmiş; eşiyle birlikte entelektüel ve toplumsal çalışmalar yürütmüştür. Savaş sırasında coşkulu bir vatansever olarak öne çıkmıştır. *Anılar* adlı eseri, eski geleneklere dair en ilginç belgelerden biri olarak tanıtılmış

17. Bkz. Ayşe Durakbaşa, *Halide Edib: Türk Modernleşmesi ve Feminizm* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2000); İpek Çalışlar, *Halide Edip: Biyografisine Sığmayan Kadın* (İstanbul: Everest Yayınları, 2009); Şerif Eskin, "Halide Edib Arşivlerinden Neler Öğrenebiliriz? Edebiyat Eleştirisinden Biyografi Yazımına," *Arşivde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi* 2, sy. 3 (Mart 2025): 35-46. https://arsivdekadinvetoplumsalcinsiyet.com/halide-edib-arsivlerinden-neler-ogrenebiliriz-edebiyat-elestirisinden-biyografi-yazimina/
18. Metinde "ex-ministre de l'Instruction Publique en Turquie" şeklinde ifade edilmiş. Resmi olarak Millî Eğitim Bakanlığı'nın başında ya da bakan yardımcısı gibi bir görevde bulunduğuna dair güvenilir kaynaklar yoktur.
19. "Echos d'Orient: Mme Khalide Adib," *L'Egyptienne*, sy. 10 (Kasım 1925): 316.
20. "Echos d'Orient: Répression de la parure indécente dans les écoles féminines turques," *L'Egyptienne*, sy. 8 (Eylül 1925): 257.
21. "Les Grandes Figures Féminines de l'Islam - Halide Adib Hanem," *L'Egyptienne*, sy. 21 (Aralık 1926): İç kapak.

Latife Hanım: 'The best remedy for a wounded heart is to work'

It is stated that, while major wars led to physical destruction, they were also effective in the reconstruction of the social structure, and that, in this context, Turkish women became more visible in the public sphere. Mustafa Kemal Atatürk took one of the most courageous steps in liberating women from traditional prejudices; women began to assume more active roles in education, the arts, and working life. In L'Egyptienne, it is emphasised that adopting Western styles of dress alone does not constitute progress in the process of modernisation, and that genuine freedom is attained through education and work. Within this framework, the statement of Latife Hanım,[15] 'The best remedy for a wounded heart is to work', is cited in order to underscore the importance of work for women.[16]

Halide Edib's Journey to Germany

In the journal, attention is also drawn to the position of Halide Edib[17] among the roles undertaken by women of the Republican period in the public sphere. It is noted that, owing to her educational background and her proficiency in German, she was sent to Germany to select teachers for girls' schools, and that she also served for a period in the Ministry of National Education.[18] Through this example, it is emphasised that women were beginning to take part not only as students or in supportive roles, but also within decision-making mechanisms.[19]

A Circular Addressed to Women Teachers

Reference is also made to a circular issued by the Ministry of National Education. According to this,[20] women teachers are expected to refrain from excessive adornment and to present themselves in a simple and modest

15. See İpek Çalışlar, *Latife Hanım* (İstanbul: Doğan Kitap, 2006).
16. J.M., "A travers la vie sociale: L'évolution de la femme turque," *L'Egyptienne*, no. 10 (November 1925): 296-301.
17. See Ayşe Durakbaşa, *Halide Edib: Türk Modernleşmesi ve Feminizm* (İstanbul: İletişim Yayınları, 2000); İpek Çalışlar, *Halide Edip: Biyografisine Sığmayan Kadın* (İstanbul: Everest Yayınları, 2009); Şerif Eskin, "Halide Edib Arşivlerinden Neler Öğrenebiliriz? Edebiyat Eleştirisinden Biyografi Yazımına," *Journal of Women and Gender in the Archives* 2, no. 3 (March 2025): 35-46. https://arsivdekadinvetoplumsalcinsiyet.com/halide-edib-arsivlerinden-neler-ogrenebiliriz-edebiyat-elestirisinden-biyografi-yazimina/
18. In the text, the expression "ex-ministre de l'Instruction Publique en Turquie" is used. However, there are no reliable sources indicating that she officially held a position as head of the Ministry of National Education or as a deputy minister.
19. "Echos d'Orient: Mme Khalide Adib," *L'Egyptienne*, no. 10 (November 1925): 316.
20. "Echos d'Orient: Répression de la parure indécente dans les écoles féminines turques," *L'Egyptienne*, no. 8 (September 1925): 257.

ve özellikle Türkiye'nin modernleşme sürecini anlamaya yardımcı bir kaynak olarak değerlendirilmiştir. Dergi, Halide Edib'i özgün bir yazar, inançlı bir feminist ve kahraman bir vatansever olarak nitelendirir.

Halide Edib'in Anılarından "Blashlanmak" Töreni

Aynı sayıda yer alan "Halide Edib'in Anılarından Alıntı" başlıklı yazıda[22], onun anılarından bir bölüme de yer verilmiştir. Bu bölümde, Halide Edib'in çocuk yaşta okumayı öğrenme arzusu, babasından izin alması ve ardından gerçekleşen okula başlama töreni ayrıntılı biçimde aktarılır. "Blashlanmak"[23] olarak adlandırılan bu törende, küçük çocuklar büyük bir merasim eşliğinde okula götürülür. Küçük bir kız çocuğu ipek giysiler giyer, mücevherlerle süslenir, boynuna altın işlemeli bir çanta takılır ve açık bir arabada mahalle boyunca ilahiler eşliğinde taşınır. Okulun tüm öğrencileri alaya katılır; büyükler ilahiler söyler ve çocuklar "amin, amin" diye bağırır. Yeni öğrenci okula vardığında diz çökerek alfabeyi tekrar eder. Ardından tüm çocuklara şeker dağıtılır ve bir madeni para verilir. Tören, düğün kadar önemli bir toplumsal olay olarak tanımlanır. Varlıklı aileler aynı töreni mahalledeki yoksul çocuklar için de düzenleyerek onların eğitim masraflarını üstlenirler.

Halide Edib'in ilkokula başlama töreni ise evde, bir öğretmenin kendisine ders vermesiyle gerçekleşir. O gece eve çok sayıda davetli gelmiş, bazıları saray çevresinden kişiler olmuştur. Halide Edib şampanya rengi bir ipek elbise ve aynı renkte bir duvak giymiştir. Tören sırasında Kur'an okunmuş, Halide Edib diz çökerek alfabeyi tekrar etmiş ve sonunda hocasının elini öpmüştür. Bu merasimin tüm aşamaları Halide Edib'in anlatımıyla aktarılmış; dönemin çocukluk ve eğitim deneyimine dair ayrıntılı bir kesit sunulmuştur. *L'Egyptienne* bu bölümleri yayımlayarak Halide Edib'in yaşamından ve gözlemlerinden örneklere yer verir.

Halide Edib'e Göre Çokeşlilikte İlk Eş, Toplum Önünde Bir "Kamu Şehidi"dir (1927)

Türkiye'de uzun zaman yaşamış Sırp yazar, gazeteci Yelan Dimitrievitch (Jelena Dimitrijević)

Türkiye'de kadın hareketi ve kadınlarla ilgili haberler 1927 yılında da dergide oldukça geniş bir biçimde yer alır. Bu haberlerden biri, uzun zaman Türkiye'de yaşa-

22. "Extrait des mémoires de Halide Edib," *L'Egyptienne*, sy. 21 (Aralık 1926): 9-11.

23. Halide Edib'in İngilizce anılarında *bashlanmak* olarak geçiyor. Dergide fonetik olarak yanlış aktarılmış. Bkz. Halide Edib, *Memoirs of Halide Edib* (Gorgias Press, 2004), 86-88.

manner, thereby serving as models of propriety for their students. It is further stated that warnings are issued indicating that teachers may be dismissed from their posts should they fail to comply.

Halide Edib's Amen Procession (1926)

Halide Edib: The New Republic and Its Social Responsibilities

In its December 1926 issue, the journal L'Egyptienne devoted extensive space to Halide Edib, both on the cover and within its pages.[21] She is introduced as one of the leading women of modern Türkiye, recognised within Eastern literature and politics. It is stated that the education Halide Edib received prepared her exceptionally well to assume significant social responsibilities in the establishment of the new Republic. In 1901, she married Salih Zeki Bey, one of the intellectuals of the period, and together with her husband she engaged in intellectual and social activities. During the war, she emerged as an ardent patriot. Her work Memoirs is presented as one of the most interesting documents concerning old traditions and is regarded, in particular, as a source that facilitates an understanding of Türkiye's process of modernisation. The journal characterises Halide Edib as an original writer, a committed feminist, and a heroic patriot.

The 'Blashlanmak' Ceremony from Halide Edib's Memoirs

In the same issue, an excerpt from her memoirs is included in an article entitled 'Excerpt from Halide Edib's Memoirs'[22] In this section, Halide Edib's desire to learn to read at a young age, her obtaining permission from her father, and the subsequent ceremony marking her entry into school are described in detail. In this ceremony, referred to as 'Blashlanmak',[23] young children are taken to school in a grand procession. A young girl is dressed in silk garments, adorned with jewellery, and a gold-embroidered bag is placed around her neck; she is then carried through the neighbourhood in an open carriage accompanied by hymns. All the pupils of the school join the procession; elders sing hymns, while the children chant 'amen, amen'. Upon arriving at the school, the new pupil kneels and repeats the alphabet. Thereafter, sweets are

21. "Les Grandes Figures Féminines de l'Islam – Halide Adib Hanem," *L'Egyptienne*, no. 21 (December 1926): inner cover.

22. "Extrait des mémoires de Halide Edib," *L'Egyptienne*, no. 21 (December 1926): 9-11.

23. In Halide Edib's English memoirs, the term appears as *bashlanmak*. In the journal, it is rendered phonetically and incorrectly. See Halide Edib, *Memoirs of Halide Edib* (Gorgias Press, 2004), 86–88.

mış olan Sırp romancı Jelena Dimitrijević[24] hakkında. Haberde Dimitrijević'in yaklaşık bir aydan beri Kahire'de bulunduğu belirtilir ve onunla ilgili bilgi verilir.[25] Dimitrijević, hayatının neredeyse yarısını Türk ve Müslüman kadınların hayatını incelemeye adamıştır. Edebi eserlerinin hepsi, Doğu kadınlarını konu edinir ve onların hikâyelerine odaklanır. Marmara Denizi ve Boğaziçi kıyılarındaki en seçkin harem çevrelerinde bulunmuş, 1908 Türk Devrimi sırasında Selanik'te, Cevdet Paşa'nın kızlarından biri olan Emine Semiye[26] (Emine Semié) Hanım'la tanışmıştır; söz konusu anlatıda o dönemde Emine Semiye'nin, genel olarak kadın haklarının, özellikle de Müslüman kadınların haklarının en coşkulu savunucularından biri olduğu dile getirilir. Ayrıca Dimitrijević, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kadın üyelerinin tümüyle tanışmıştı; bu üyeler arasında, cemiyetin çevirmeni ve bazı Avrupa feminist dergilerinin yazarlarından olan Gülistan Hanım[27] da bulunuyordu.

Almanya'dan tıp doktoru olarak dönen Bedriye Hanım (Bedrié Hanım) kimdir?

"Türk kardeşlerimiz için bir zafer" başlığıyla dergide yer alan yazıda[28], Bedriye Hanım'ın[29] hijyen ofisine şef olarak atandığı haberi verilir, bu başarı yalnızca bireysel bir başarı olarak değil, Türk kadınlarının meslek ve eğitim alanındaki ilerlemesinin sembolü olarak sunulur. Orta öğrenimini İstanbul'daki Amerikan Misyon Koleji'nde

24. Jelena Dimitrijević (1862–1945), gezi yazılarıyla öne çıkan Sırp yazar ve feminist. Eserleri, Türkiye ve Osmanlı kadınlarının yaşamı, özellikle Müslüman kadınların toplumsal konumuna odaklanıyor. Türk haremleri ve Müslüman kadınların yaşamı üzerine araştırmalar yürüten Dimitrijević, 1908 Jön Türk Devrimi sırasında Selanik'te bulunmuş ve *Pisma iz Soluna*'yı yazmış; 1912'de Nove ile Matica Srpska ödüllerini almıştır. Gezilerinde uluslararası kadın hareketiyle ilişkiler kurmuş; Huda Sha'arawi ile tanışmıştır. Bkz. "Jelena Dimitrijević," *Wikipedia*, Erişim Tarihi: 30.12.2025, https://en.wikipedia.org/wiki/Jelena_Dimitrijevi%C4%87.

25. "Une grande romancière serbe," *L'Egyptienne*, sy. 22 (Ocak 1927): 13-14.

26. Emine Semiye'nin (1864–1944) ablası Fatma Aliye'ye yazdığı bazı mektupların orijinalleri Atatürk Kitaplığı'nda yer alan Fatma Aliye Hanım Koleksiyonu'ndadır. Kadriye Kaymaz, *Gölgedeki Kalem: Emine Semiye* (İstanbul: Küre Yayınları, 2009).

27. Gülistan Hanım (1874), Üsküdar Amerikan İnas Mektebi'nde eğitim görmüş, Amerikan Kız Koleji'nin orta kısmından mezun olan ilk Müslüman Türk kızı. Selanik'te İttihat ve Terakki'ye katılmış, çevirmenlik yapmış; *Hanımlara Mahsus Gazete*'de başyazarlar arasında yer almıştır. Bkz. Ummahan Nerkiz, "Gülistan İsmet Hanım," *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, 22.05.2019, Erişim Tarihi: 17.12.2025, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gulistan-ismet-hanim.

28. "Echos d'Orient: Une victoire de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, sy. 23 (Şubat 1927): 63.

29. Osman Bahadır, "80 yıl önce Cumhuriyet," *Cumhuriyet Pazar Eki*, 18 Ocak 2017, 10. sayfada Bedriye Hanım'la ilgili 11 Ocak 1927 tarihli yazıyı aktarmıştır; bu yazıda Bedriye Hanım "Tabip hanımlarımızdan Maarif Vekâleti Hıfzıssıhha Mütehassısı Doktor Bedriye Necmettin Hanım, Maarif Vekâleti tarafından pevantoryumun hazırlıklarını ve İstanbul mekteplerinin sıhhi durumunu yakından tetkik ve teftiş etmek üzere İstanbul'a gönderilmişti." ifadeleriyle haberleştirilir.

distributed to all the children, and each is given a coin. The ceremony is described as a social event of importance comparable to that of a wedding. Wealthy families also organise the same ceremony for poor children in the neighbourhood, assuming the costs of their education.

Halide Edib's initiation into primary schooling, by contrast, took place at home, where a teacher provided her with instruction. That evening, numerous guests gathered at the house, some of whom were from court circles. Halide Edib wore a champagne-coloured silk dress and a veil of the same colour. During the ceremony, the Qur'an was recited; Halide Edib knelt and repeated the alphabet, and at the end she kissed her teacher's hand. All stages of this ceremony are conveyed through Halide Edib's own account, offering a detailed glimpse into the childhood and educational experience of the period. By publishing these sections, L'Egyptienne presents examples drawn from Halide Edib's life and observations.

According to Halide Edib, in Polygamy the First Wife is a 'Public Martyr' Before Society (1927)

The Serbian Writer and Journalist Jelena Dimitrijević, Who Lived in Türkiye for a Long Time

News concerning the women's movement and women in Türkiye continued to occupy a substantial place in the journal in 1927. One such item concerns the Serbian novelist Jelena Dimitrijević,[24] who had lived in Türkiye for a long time. The news states that Dimitrijević had been in Cairo for approximately a month and provides information about her.[25] Dimitrijević devoted nearly half of her life to studying the lives of Turkish and Muslim women. All of her literary works focus on Eastern women and centre on their stories. She was present in the most distinguished harem circles along the shores of the Sea of Marmara and the Bosphorus; during the 1908 Turkish Revolution, she met Emine

24. Jelena Dimitrijević (1862–1945) was a Serbian writer and feminist, noted for her travel writings. Her works focus on the lives of women in Türkiye and the Ottoman Empire, particularly on the social position of Muslim women. Having conducted research on Turkish harems and the lives of Muslim women, Dimitrijević was in Salonica during the Young Turk Revolution of 1908, where she wrote *Pisma iz Soluna*; in 1912, she received the Nove and Matica Srpska awards. During her travels, she established connections with the international women's movement and met Huda Sha'arawi. See "Jelena Dimitrijević," *Wikipedia*, accessed 30 December 2025, https://en.wikipedia.org/wiki/Jelena_Dimitrijevi%C4%87.

25. "Une grande romancière serbe," *L'Egyptienne*, no. 22 (January 1927): 13-14.

tamamladıktan sonra, masrafları Türk hükümeti tarafından karşılanarak Almanya'da tıp eğitimi alan ve ardından Türkiye'ye dönen Bedriye Hanım'ın bu konuma gelmesi, Mısırlı kadınlara da örnek gösterilir ve dergide bu tür başarılar aktarılırken kadınların birbirinden ilham alabileceğine dikkat çekilir. Bu kısa haberde yer alan Bedriye Hanım yurda dönüşünde Maarif Vekâleti'nde Hıfzıssıhha uzmanlığına atanarak Doktor Safiye Ali'den sonra resmi göreve başlayan ikinci kadın doktor olmuştur.

1920'lerde Bulgaristan'da Yayımlanan Feminist Dergi Vesnik na Jenata ve Kadınlara İlişkin Cumhuriyet Devrimleri

L'Egyptienne dergisinde, her sayısında düzenli olmamakla birlikte, özellikle 1925–1927 yılları arasında alıntıların, basından seçmelerin, kısa notların ve kadın dünyasından haberlerin aktarıldığı "Glanes" başlıklı bir köşe yer alır. *Vesnik na Jenata*[30] dergisinde yayımlanan ve *L'Egyptienne* tarafından "Glanes" köşesinde aktarılan bu haber, o dönemde komşu ülkelerin kadın dergilerinde kadınlara ilişkin gelişmelerin yakından izlendiğine işaret ediyor. Etkin ve belgeli çalışmalarıyla tanınan Bulgar haftalık gazetesi *Vesnik na Jenata*'dan alınan bu yazı[31], Türkiye'deki kadınların durumuna ilişkin o güne kadar yazılmış en nitelikli metinlerden biri olarak değerlendirilir. Yazıda ifade edildiğine göre, Türkiye'de Cumhuriyet'le birlikte gerçekleşen siyasal ve toplumsal dönüşümler dünya kamuoyunda büyük bir şaşkınlık yaratmıştır. Özellikle saltanatın kaldırılması, fesin terk edilip şapkanın kabul edilmesi ve mutlakiyetçi bir devlet düzeninden Cumhuriyet'e geçiş gibi değişiklikler birkaç yıl önce akla bile gelmemekteydi. Dergide aktarılana göre, bu olayların en önemlisi Türk kadınının özgürleşmesidir.

Dergiye göre, Cumhuriyet'ten önce Türk kadınlarının yaşamı Pierre Loti'nin *Les Désenchantées*[32] romanındaki Cenâne, Zeyneb ve Melek'in trajedileri üzerinden örneklendirilmişti. Yazıda, kız çocuklarının 12–13 yaşına kadar evden çıkabildiği, bu yaştan sonra ise ferace ve yaşmakla örtündükleri; kadınların dışarıda yalnızca babaları, kardeşleri ya da eşleriyle konuşabildikleri, diğer erkeklerden ise "âdeta gâvurdan kaçar gibi" kaçmak zorunda bırakıldıkları aktarılır. *L'Egyptienne*'de belirtildiği üzere, evlerde kafesli pencereler vardı; aristokrat kadınlar bahçeye

Semiye,[26] one of the daughters of Cevdet Pasha, in Salonica. In the account in question, it is stated that at that time Emine Semiye was among the most ardent advocates of women's rights in general, and of the rights of Muslim women in particular. Moreover, Dimitrijević had become acquainted with all the women members of the Committee of Union and Progress; among these members was Gülistan Hanım,[27] who served as a translator for the committee and was also a contributor to certain European feminist journals.

Who Was Bedriye Hanım (Bedrié Hanım), a Medical Doctor Who Returned from Germany?

In the article published in the journal under the title 'A Victory for Our Turkish Sisters',[28] the news is reported that Bedriye Hanım[29] was appointed as head of the hygiene office; this achievement is presented not merely as an individual success, but as a symbol of the progress of Turkish women in the fields of profession and education. After completing her secondary education at the American Mission College in Istanbul, Bedriye Hanım pursued medical studies in Germany with expenses covered by the Turkish government and subsequently returned to Türkiye. Her attainment of this position is presented as an example for Egyptian women, and the journal underscores that women may draw inspiration from one another when such achievements are reported. In this brief news, Bedriye Hanım, upon her return to the country, was appointed as a public health specialist within the Ministry of Education, thereby becoming the second woman doctor to assume an official post after Safiye Ali.

30. *Vesnik na Jenata* (Вестник на Жената; Kadın Gazetesi, 1920, Sofya), haftalık, bazen de aylık yayımlanan Bulgarca kadın dergisi. Oy hakkı, siyasal-hukuki eşitlik, eğitim ve mesleki erişim, mülkiyet ve emek hakları ile evlilik-boşanma reformunu savunur. Koleksiyon erişimi sınırlıdır; Bulgaristan Ulusal Kütüphanesi, Bulgar Kadınlar Birliği'nin dijital arşivleri ve bazı Avrupa kütüphanelerinin mikrofilm koleksiyonlarında bulunur. Bkz. "Вестник на жената", *Wikipedia* (Bulgarca), Erişim Tarihi: 30.12.2025, https://bg.wikipedia.org/wiki/Вестник_на_жената.

31. "Glanes," *L'Egyptienne*, sy. 24 (Mart 1927): 67-69.

32. Pierre Loti, *Umudunu Yitirmiş Kadınlar*, çev. Birsel Uzma (İstanbul: Oğlak Yayınları, 2020).

26. Some of the original letters written by Emine Semiye (1864–1944) to her sister Fatma Aliye are held in the Fatma Aliye Hanım Collection at the Atatürk Library. See Kadriye Kaymaz, *Gölgedeki Kalem: Emine Semiye* [The Pen in the Shadows: Emine Semiye] (Istanbul: Küre Yayınları, 2009).

27. Gülistan Hanım (b. 1874) was educated at the Üsküdar American School for Girls and became the first Muslim Turkish girl to graduate from the middle section of the American Girls' College. She joined the Committee of Union and Progress in Salonica and worked as a translator; she was also among the leading writers of *Hanımlara Mahsus Gazete*. See Ummahan Nerkiz, "Gülistan İsmet Hanım," *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*, 22 May 2019, accessed 17 December 2025, https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gulistan-ismet-hanim.

28. "Echos d'Orient: Une victoire de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, no. 23 (February 1927): 63.

29. Osman Bahadır, "80 yıl önce Cumhuriyet," *Cumhuriyet Pazar Eki*, 18 January 2017, p. 10, reproduces an article dated 11 January 1927 concerning Bedriye Hanım; in this text, she is reported as follows: "Among our lady physicians, Doctor Bedriye Necmettin Hanım, specialist in public hygiene at the Ministry of Education, had been sent to Istanbul by the Ministry of Education to closely examine and inspect the preparations for the preventorium and the sanitary conditions of Istanbul's schools."

LES GRANDES FIGURES FEMININES DE L'ISLAM.

HALIDE ADIB HANEM

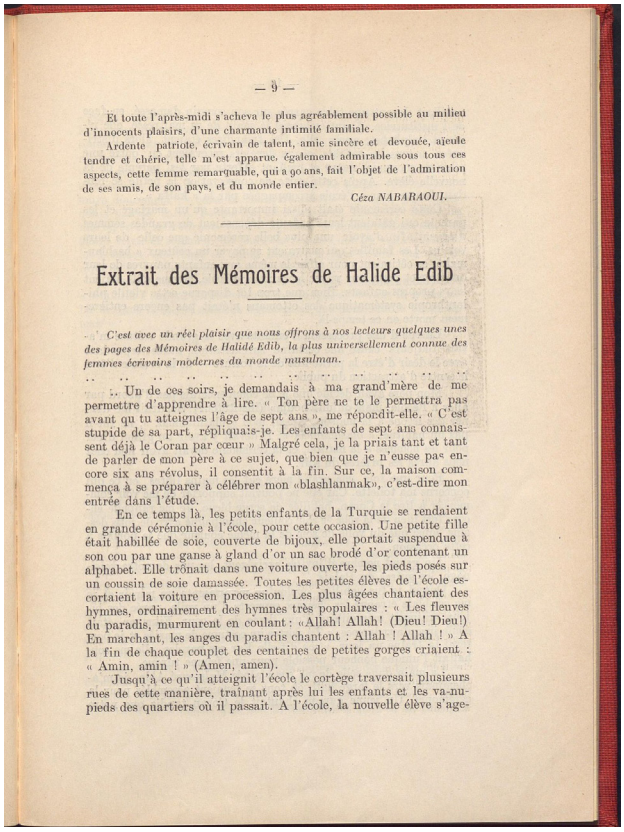
Célèbre dans la littérature et la politique orientales, Halidé Adib Hanem est une des plus grandes figures de la Turquie moderne.

En partie turque et américaine, son éducation l'a préparée à merveille au rôle qu'elle devait jouer dans la renaissance de la Turquie.

Mariée en 1901 à Salih Zaki Bey un des plus éclairés des intellectuels turcs, elle a été la dévouée collaboratrice de son mari. Pendant la guerre, elle s'est montrée une fervente patriote.

Les « Mémoires » qu'elle vient de publier sont un des plus intéressants documents sur la Turquie disparue. Surtout, ils nous aident à comprendre une des plus grandes épopées de notre siècle : celle de la modernisation de la Turquie.

Ecrivain original, féministe convaincue, patriote héroïque, Halidé Adib Hanem est certainement la plus noble figure féminine de l'Islam contemporain.

— 9 —

Et toute l'après-midi s'acheva le plus agréablement possible au milieu d'innocents plaisirs, d'une charmante intimité familiale.

Ardente patriote, écrivain de talent, amie sincère et dévouée, aïeule tendre et chérie, telle m'est apparue, également admirable sous tous ces aspects, cette femme remarquable, qui a 90 ans, fait l'objet de l'admiration de ses amis, de son pays, et du monde entier.

Céza NABARAOUI.

Extrait des Mémoires de Halide Edib

C'est avec un réel plaisir que nous offrons à nos lecteurs quelques unes des pages des Mémoires de Halidé Edib, la plus universellement connue des femmes écrivains modernes du monde musulman.

.. ..

Un de ces soirs, je demandais à ma grand'mère de me permettre d'apprendre à lire. « Ton père ne te le permettra pas avant qu tu atteignes l'âge de sept ans », me répondit-elle. « C'est stupide de sa part, répliquais-je. Les enfants de sept ans connaissent déjà le Coran par cœur » Malgré cela, je la priais tant et tant de parler de mon père à ce sujet, que bien que je n'eusse pas encore six ans révolus, il consentit à la fin. Sur ce, la maison commença à se préparer à célébrer mon «blashlanmak», c'est-dire mon entrée dans l'étude.

En ce temps là, les petits enfants de la Turquie se rendaient en grande cérémonie à l'école, pour cette occasion. Une petite fille était habillée de soie, couverte de bijoux, elle portait suspendue à son cou par une ganse à gland d'or un sac brodé d'or contenant un alphabet. Elle trônait dans une voiture ouverte, les pieds posés sur un coussin de soie damassée. Toutes les petites élèves de l'école escortaient la voiture en procession. Les plus âgées chantaient des hymnes, ordinairement des hymnes très populaires : « Les fleuves du paradis, murmurent en coulant : «Allah! Allah! (Dieu! Dieu!) En marchant, les anges du paradis chantent : Allah ! Allah ! » A la fin de chaque couplet des centaines de petites gorges criaient : « Amin, amin ! » (Amen, amen).

Jusqu'à ce qu'il atteignit l'école le cortège traversait plusieurs rues de cette manière, traînant après lui les enfants et les va-nu-pieds des quartiers où il passait. A l'école, la nouvelle élève s'age-

Halide Edib'in *L'Egyptienne* dergisinin Aralık 1926 tarihli sayısında yer alan fotoğrafı ve yine aynı sayıda onunla ilgili yayımlanan yazı.
Photograph of Halide Edib and an article about her, both published in the December 1926 issue of L'Egyptienne.
Kaynak: Bibliothèque Marguerite Durand Dijital Arşivi, https://bibliotheques-specialisees.paris.fr/ark:/73873/pf0000718626/1926/n21decembre/v0007.simple.selectedTab=record; https://bibliotheques-specialisees.paris.fr/ark:/73873/pf0000718626/1926/n21decembre/v0002.simple.selectedTab=record, Erişim: 21.01.2026.

çıktığında erkek hizmetkârlar uzaklaştırılır, yüksek duvarlarla çevrili bu mekânlarda kadınların hareket alanı sınırlandırılırdı. Sosyal çevreleri yalnızca başka kadınlardan ibaretti; dışarı çıkışlar yaşlı bir refakatçi eşliğinde ve hızlı adımlarla gerçekleşir, bu buluşmalar da eğlenceden ziyade bir "dertleşme" ortamına dönüşürdü. Yazının aktardığına göre bu yalıtılmışlık, eğitim hayatını da imkânsız kılmış; kadınların konuşma ve düşünce dünyası ev işleriyle sınırlandırılmıştı. Kızlar, kendilerine danışılmadan hiç görmedikleri erkeklerle evlendirilir; hatta evlendikten sonra bile kendilerine ait bir yuva kuramaz, iki ya da üç eşle aynı hanede yaşamak zorunda bırakılırlardı. Dergide, bu koşulların sanatsal ve bilimsel üretimi engellediği, "yüksek duvarlar ve kara yaşmak" metaforuyla kadının toplumdan bütünüyle koparıldığı vurgulanır.

L'Egyptienne'e göre, tüm bu aşağılayıcı durum Cumhuriyet'le sona erdi; Türk kadınının özgürlüğü, "ömür boyu hüküm giymiş bir mahkûmun zincirlerinin kırılması"na benzetilmiştir. Yazıda, artık kız ve erkek öğrencilerin üniversitelere birlikte devam ettiği, ulusal kıyafetlerle genç kız ve erkeklerin birlikte dans edebildiği, Türk kadınının sahnede görünürlük kazanmaya başladığı

The Feminist Journal Vesnik na Jenata in 1920s Bulgaria and Republican Reforms Concerning Women

In L'Egyptienne, although not in every issue, a column entitled 'Glanes' appears particularly between the years 1925 and 1927, in which excerpts, selections from the press, brief notes, and news from the world of women are presented. This news, published in the journal Vesnik na Jenata[30] and conveyed by L'Egyptienne in the 'Glanes' column, indicates that developments concerning women in neighbouring countries' women's journals were closely followed during that period. This text, drawn from the Bulgarian weekly

30. *Vesnik na Jenata* (Вестник на Жената; *Women's Newspaper*, 1920, Sofia) was a Bulgarian women's periodical published weekly, and at times monthly. It advocated women's suffrage, political and legal equality, access to education and professions, property and labour rights, and reforms in marriage and divorce. Access to its collections is limited; issues can be found in the National Library of Bulgaria, in the digital archives of the Bulgarian Women's Union, and in microfilm collections held by certain European libraries. See "Вестник на жената," *Wikipedia* (Bulgarian), accessed 30 December 2025, https://bg.wikipedia.org/wiki/Вестник_на_жената.

aktarılır. Ayrıca *Kadının Sesi*[33] adlı dergiyi çıkaran bir feminist örgütün, kadınların sivil ve siyasal haklarını tam olarak kazanması için mücadele ettiği ifade edilir.

Aynı haberde, Suat Derviş'in[34] bir Türk romanının sinemaya uyarlanmasına katkı sunmak üzere bir şirketin davetlisi olarak Almanya'ya gittiği ve orada Türkiye'nin toplumsal evrimi ile zihinsel kültürü üzerine konferanslar verdiği duyurulur.

Bulgar gazetesinin yanı sıra, "Glanes" bölümünde, Fransız *Eve* dergisinden de bir habere yer verilir. Habere göre, bu dönemde Türkiye ilk kadın hâkimine kavuşmuş; avukatlık ve hukuk stajını tamamlayan Nigâr Hanım İstanbul'da hâkimliğe atanmıştır.

Halide Edib'in Perspektifinden 'İlk Eş'

1927 Nisan ayına gelindiğinde, 1926 Aralık ayında aynı adla yayımlanan "Extrait des mémoires de Halide Edib" [Halide Edib'in Anılarından Alıntı] başlıklı yazının yeniden yayımlandığını görüyoruz.[35] İçerikleri birbirinden farklı olan bu metinler, derginin Halide Edib'in anılarından yaptığı alıntıları bir yazı dizisi halinde sunmuş olabileceğine işaret eder. 1927 Nisan sayısında yayımlanan bu metin Halide Edib'in *Anılar* adlı eserinde anlattığı, babasının ikinci evliliğiyle birlikte aile içinde yaşanan çokeşlilik deneyimini ele alır.

Halide Edib, "Abla" dediği babasının eşinin evde olmadığı bir dönemde, kendisine "Teizé" diye hitap ettiği genç bir kadınla babasının ikinci evliliğini yaptığını ve bu evliliğin aile içinde nasıl bir hayal kırıklığı ve huzursuzluk yarattığını ayrıntılı biçimde aktarır. Halide Edib, gizli ya da açık tüm çokeşli ilişkilerin kadınlarda farklı türde duygusal hasarlara yol açtığını, ancak resmi ikinci eşin varlığının ilk kadını toplum gözünde âdeta bir "kamu

newspaper Vesnik na Jenata[31]*, known for its active and well-documented work, is evaluated as one of the most substantial writings produced up to that time on the condition of women in Türkiye. According to the text, the political and social transformations that took place in Türkiye with the establishment of the Republic generated great astonishment in world public opinion. In particular, changes such as the abolition of the sultanate, the abandonment of the fez and the adoption of the hat, and the transition from an absolutist state structure to a Republic would have been unimaginable only a few years earlier. As conveyed in the journal, the most significant of these developments was the emancipation of Turkish women.*

According to the journal, prior to the Republic, the lives of Turkish women were exemplified through the tragedies of Cenâne, Zeyneb, and Melek in Pierre Loti's novel Les Désenchantées.[32] *The article states that girls were permitted to leave the house only until the age of twelve or thirteen, after which they were veiled with the ferace and yaşmak. Women were allowed to speak outside only with their fathers, brothers, or husbands, and were expected to avoid other men 'almost as if fleeing from an infidel'. As noted in L'Egyptienne, houses had latticed windows; when aristocratic women went out into the garden, male servants were dismissed, and within these spaces enclosed by high walls, women's mobility was restricted. Their social circles consisted solely of other women; outings took place with an elderly chaperone and at a hurried pace, and these gatherings turned into occasions for 'sharing troubles' rather than entertainment. According to the account presented in the article, this isolation also rendered education impossible; women's spheres of speech and thought were confined to domestic tasks. Girls were married off to men they had never seen, without their consent; even after marriage, they were unable to establish a home of their own and were forced to live in the same household with two or three co-wives. The journal emphasises that these conditions hindered artistic and scientific production, underscoring through the metaphor of 'high walls and the black yaşmak' that women were entirely severed from society.*

According to L'Egyptienne, all these degrading conditions came to an end with the Republic; the freedom of Turkish women is likened to 'the breaking of the chains of a prisoner condemned for life'. The article states that girls and boys were now attending universities together, that young women and men could dance together in national dress, and that Turkish women had begun to

33. *L'Egyptienne* dergisinde adı geçen *La Voix des Femmes* Türk Kadın Birliği'nin yayın organıdır ve metinde yanlışlıkla *La Voix des Femmes* olarak yazılmıştır. Bu hatalı imlanın nedeni, Fransızcada aynı biçimde okunan voie (yol) ve voix (ses) kelimeleridir. Esasında dergide voix olarak değil voie olarak yazılmalıydı; çünkü TKB'nin dergisinin adı "*Kadınların Sesi*" değil *Kadın Yolu*'dur. *L'Egyptienne* dergisinde Türk Kadın Birliği ve *Kadın Yolu* dergisinden çok sık haber yayımlanmasına karşın 1925-1927 yılları arasında çıkmış *Kadın Yolu* dergisinde *L'Egyptienne* dergisi hakkında hiçbir yazı ya da bilgiye rastlamadım. Ancak dergide Huda Sha'arawi ve Mısır Feminist Birliği'yle ilgili birkaç haber vardı. Bkz. "Mısır'da Kadın Hareketleri," *Yeni Harflerle Kadın Yolu / Türk Kadın Yolu* (1925–1927) içinde, haz. Nevin Yurdsever Ateş (İstanbul: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, 2009), 501–503.

34. Suat Derviş (1905–1972) 1935 Kongresi'nde yabancı delegelerle yaptığı ve *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan "Dünya Feministlerile Görüşmeler" başlıklı röportajlar sayesinde delegelere sorduğu sıra dışı sorularla resmi söylemin dışına çıkılmıştır. Bkz. *Cumhuriyet* gazetesi dijital koleksiyonu, İstanbul Üniversitesi Gazeteden Tarihe Bakış Projesi.

35. "Echos d'Orient: Extrait des mémoires de Halide Edib," *L'Egyptienne*, sy. 25 (Nisan 1927): 14-16.

31. "Glanes," *L'Egyptienne*, no. 24 (March 1927): 67-69.

32. Pierre Loti, *Umudunu Yitirmiş Kadınlar* [Disenchanted Women], trans. Birsel Uzma (Istanbul: Oğlak Yayınları, 2020).

şehidi"ne[36] dönüştürdüğünü vurgular. Aynı evde birden fazla eşin bulunmasının yalnızca eşler arasında değil, çocuklar, hizmetkârlar ve çevre üzerinde de yıkıcı etkiler yarattığını ifade eder.

Metin boyunca Halide Edib, çokeşliliğin "doğa yasası" gibi sunulmasına ve bazı entelektüel çevrelerce geleceğin ilişki modeli olarak idealize edilmesine karşı çıkar. Halide Edib'in aktardıkları çokeşliliğe, hem bireysel hem toplumsal düzeyde güçlü bir kadın bakışıyla eleştirel bir yaklaşım sunar.

Türk Kadın Birliği'nin Siyasal Haklar İçin Verdiği Mücadele

Derginin Mayıs sayısında[37], 25 Mart 1927'de toplanan Türk Kadın Birliği'nin kongresine dair bir haber yer alır. Kongre tarihi ile haberin dergide yayımlandığı tarih arasındaki kısa süre, dönemin sınırlı haberleşme ağı ve araçları göz önünde bulundurulduğunda, *L'Egyptienne*'in Türkiye'deki gelişmelerden görece hızlı haberdar olduğu görülür. Bu hız, derginin Türkiye'deki gelişmeleri yakından izleyebildiğini düşündürmektedir. Kongre tarihinden kısa bir süre sonra bu bilginin dergide yer alabilmesi, derginin Türkiye'yle yerleşik bir temas noktası ya da düzenli bir muhabirlik ağı edinmesiyle ilişkili olabileceği gibi, dönemin haberleşme altyapısının etkin kullanımına da işaret eder. Nitekim bu dönemde İstanbul, İzmir ve Kahire arasında, Mısır'daki İngiliz yönetimi tarafından kurulan telgraf ağı sayesinde kısa sürede iletişim kurulabilmekteydi.

Yazı, Türk Kadın Birliği'nin kongresini ve Nezihe Muhiddin'in yeniden başkan seçilmesini aktarır.[38] Yazıya göre, Nezihe Muhiddin, kongrede yaptığı konuşmada Türk Kadın Birliği"nin bir hayır cemiyeti olmadığını; kadın ve erkek arasında siyasal ve toplumsal haklar bakımından mutlak eşitliği gerçekleştirmeyi amaçlayan etkin bir dernek olduğunu açıkça beyan eder. Metinde ayrıca kadınların eğitim düzeyinin düşük olmasına

gain visibility on the stage. It is further noted that a feminist organisation publishing the journal Kadının Sesi [The Voice of Women][33] was striving for women to attain full civil and political rights.

In the same news, it is announced that Suat Derviş[34] travelled to Germany at the invitation of a company in order to contribute to the adaptation of a Turkish novel for the cinema, and that she delivered lectures there on Türkiye's social evolution and intellectual culture.

In addition to the Bulgarian newspaper, the 'Glanes' section also includes news from the French journal Eve. According to the report, during this period Türkiye gained its first woman judge: Nigâr Hanım, having completed her legal training and internship, was appointed as a judge in Istanbul.

'The First Wife' in a Polygynous Context from Halide Edib's Perspective

By April 1927, it is observed that the article entitled 'Extrait des mémoires de Halide Edib' [Excerpt from Halide Edib's Memoirs], which had been published under the same title in December 1926, was republished.[35] These texts, differing in content, suggest that the journal may have presented excerpts from Halide Edib's memoirs as a series of articles. The text published in the April 1927 issue addresses the experience of polygamy within the family following her father's second marriage, as recounted in Halide Edib's work Memoirs.

Halide Edib recounts in detail that, during a period when the wife of her father—whom she refers to as 'Abla'—was not at home, her father contracted a second marriage

36. Orijinal metinde "martyre publique" olarak ifade edilmiştir.

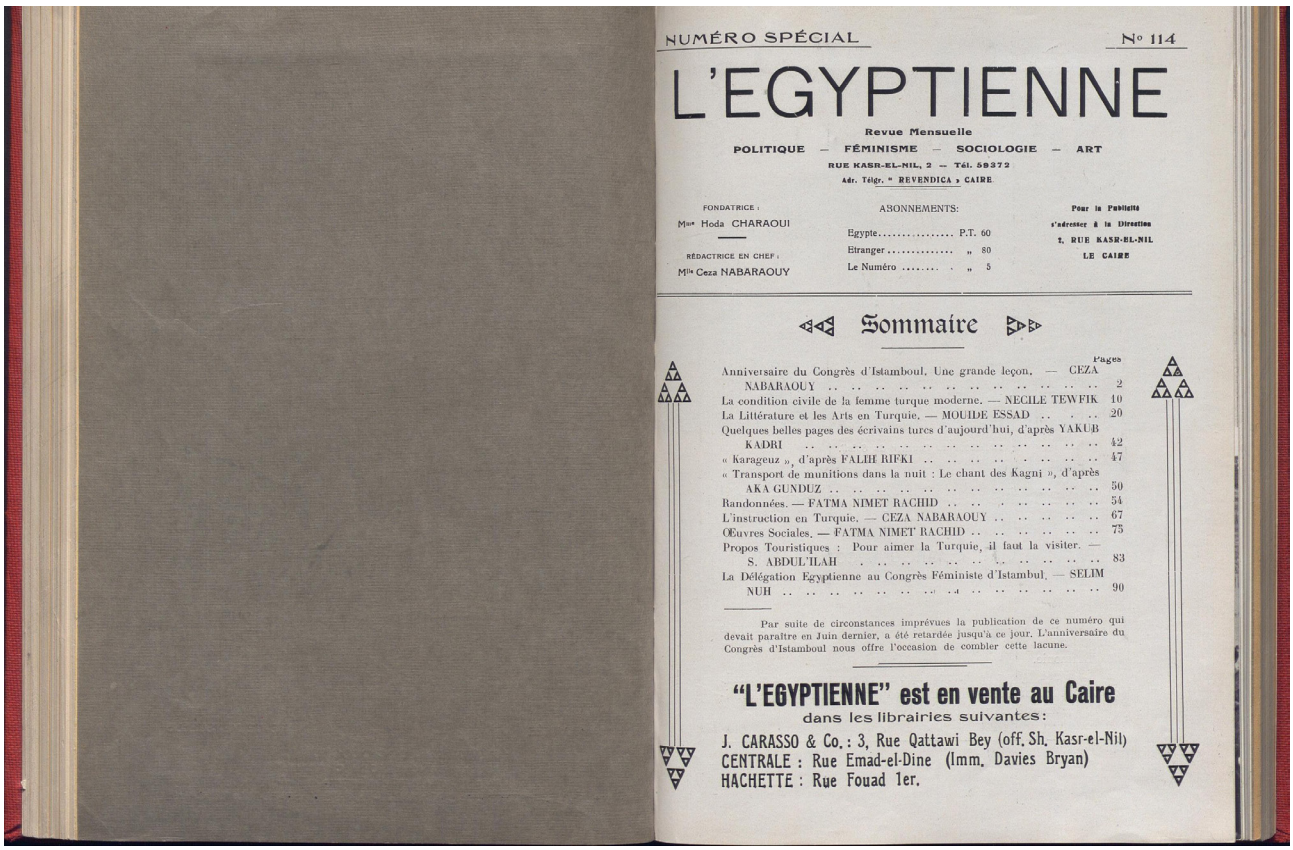
37. "Echos d'Orient: L'activité de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, sy. 26 (Mayıs 1927): 28.

38. Türk Kadın Birliği'nin 1927 Kongresi önemli bir kongredir. Özellikle kadınların siyasal hakları konusundaki görüş ayrılıkları ortaya çıkmış, Valilik de tüzük değişikliği konusunda olumsuz bir tavır sergilemiştir. Nezihe Muhittin ise TKB'nin bu taleplerden vazgeçmemesi gerektiğini savunmuştur. Bu sürece basın da karışmış, TKB içindeki ılımlı görüş daha çok destek sağlamıştır. Kongre yeniden yapılmış, yönetim kurulu değişmiş ve siyasal hakların verilmesi konusunda henüz erken olduğunu düşünen yönetim seçilmiştir. Ancak TKB'nin kongrelerini ve çalışmalarını bu kadar yakından takip eden *L'Egyptienne* dergisi, 1927 Kongresinden sonraki gelişmeleri aktaran bir yazı ya da haber yayınlamamıştır. Nezihe Muhiddin'i Türkiye'deki süfrajist hareketin lideri olarak tanıtan dergi onun yönetimden uzaklaştırılması konusunda bir haber yayınlamamıştır.

33. In *L'Egyptienne*, the periodical referred to as *La Voix des Femmes* is in fact the official organ of *The Union of Turkish Women*, and its title is mistakenly rendered in the text as *La Voix des Femmes*. The source of this error lies in the French words *voie* (way) and *voix* (voice), which are pronounced identically. In reality, the journal should have been written as *La Voie des Femmes*, since the title of the Union's periodical is not "The Voice of Women" but *Kadın Yolu* (The Women's Way). Although *L'Egyptienne* frequently published news on *The Union of Turkish Women* and *Kadın Yolu*, I have not encountered any articles or references to *L'Egyptienne* in *Kadın Yolu* for the years 1925–1927. However, the journal did include several items concerning Huda Sha'arawi and the Egyptian Feminist Union. See "Mısır'da Kadın Hareketleri," [Women's Movements in Egypt] in *Yeni Harflerle Kadın Yolu / Türk Kadın Yolu (1925–1927)*, ed. Nevin Yurdsever Ateş (İstanbul: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, 2009), 501–503.

34. Suat Derviş (1905–1972), through her interviews with foreign delegates at the 1935 Congress—published in *Cumhuriyet* under the title "Dünya Feministlerile Görüşmeler" ["Interviews with World Feminists"]—departed from official discourse by posing unconventional questions to the delegates. See the digital collection of *Cumhuriyet*, İstanbul University, *Gazeteden Tarihe Bakış* Project.

35. "Echos d'Orient: Extrait des mémoires de Halide Edib," *L'Egyptienne*, no. 25 (April 1927): 14-16.

NUMÉRO SPÉCIAL — Nº 114

L'EGYPTIENNE

Revue Mensuelle

POLITIQUE — FÉMINISME — SOCIOLOGIE — ART

RUE KASR-EL-NIL, 2 — Tél. 59372

Adr. Télgr. " REVENDICA » CAIRE

FONDATRICE : Mme Hoda CHARAOUI

RÉDACTRICE EN CHEF : Mlle Ceza NABARAOUY

ABONNEMENTS: Egypte..... P.T. 60 — Etranger..... „ 80 — Le Numéro ..... „ 5

Pour la Publicité s'adresser à la Direction 1, RUE KASR-EL-NIL LE CAIRE

Sommaire

Pages

Anniversaire du Congrès d'Istamboul. Une grande leçon. — CEZA NABARAOUY .. 2
La condition civile de la femme turque moderne. — NECILE TEWFIK 10
La Littérature et les Arts en Turquie. — MOUIDE ESSAD .. 20
Quelques belles pages des écrivains turcs d'aujourd'hui, d'après YAKUB KADRI .. 42
« Karagueuz », d'après FALIH RIFKI .. 47
« Transport de munitions dans la nuit : Le chant des Kagni », d'après AKA GUNDUZ .. 50
Randonnées. — FATMA NIMET RACHID .. 54
L'instruction en Turquie. — CEZA NABARAOUY .. 67
Œuvres Sociales. — FATMA NIMET RACHID .. 75
Propos Touristiques : Pour aimer la Turquie, il faut la visiter. — S. ABDUL'ILAH .. 83
La Délégation Egyptienne au Congrès Féministe d'Istambul. — SELIM NUH .. 90

Par suite de circonstances imprévues la publication de ce numéro qui devait paraître en Juin dernier, a été retardée jusqu'à ce jour. L'anniversaire du Congrès d'Istamboul nous offre l'occasion de combler cette lacune.

"L'EGYPTIENNE" est en vente au Caire dans les librairies suivantes:

J. CARASSO & Co.: 3, Rue Qattawi Bey (off. Sh. Kasr-el-Nil)
CENTRALE : Rue Emad-el-Dine (Imm. Davies Bryan)
HACHETTE : Rue Fouad 1er.

L'Egyptienne'in 1936'da yayımladığı Türkiye Özel Sayısı'nın iç kapak sayfası. Diğer sayılarda olduğu gibi bu sayıda da iç kapakta Siyaset, Feminizm, Sosyoloji ve Sanat başlıkları yer almaktadır.
Inner cover page of the 1936 Special Issue on Türkiye of L'Egyptienne. As in other issues, the inner cover features headings such as Politics, Feminism, Sociology, and Art.
Kaynak: Bibliothèque Marguerite Durand Dijital Arşivi, https://bibliotheques-specialisees.paris.fr/ark:/73873/pf0000718626/1935/n114juin/v0001.simple.selectedTab=record, Erişim: 21.01.2026.

dikkat çekilerek, Türkiye'de açılan halk eğitimi kurslarının önemi vurgulanır. Dergi bu gelişmeleri aktarırken, Mısır'daki kadınların da benzer bir bilinçle örgütlenmesi gerektiği mesajını verir.

Nezihe Muhittin ve Türk Kadın Birliği'yle ilgili bir başka habere derginin Temmuz sayısında[39] da yer verilir. Yazıda Nezihe Muhittin (Madame Neziha Mouheddine), "Türk Feminist Birliği" olarak adı geçen TKB'nin başkanı ve ülkesindeki süfrajist hareketin lideri olarak tanıtılır; kadınlara oy hakkı verilmesi lehine yakın dönemde yürütülen yoğun propagandayla, bu yönde kaydedilen ilerlemenin, onun ve derneğinin cesur üyeleri sayesinde mümkün olduğu vurgulanır. Yazıda, Türk kadınlarının siyasal haklarını elde edebilmek için Türk Anayasası'nda bir değişiklik yapılmasının zorunlu olduğunu bildikleri ve yaklaşan seçimlerde kadınlara oy hakkı tanınmasından yana olan adayları desteklemek üzere geniş

with a young woman whom she addressed as 'Teizé', and describes how this marriage generated disappointment and unrest within the family. Halide Edib emphasises that all forms of polygamous relationships, whether concealed or overt, inflict different kinds of emotional damage upon women; however, the presence of an official second wife transforms the first woman, in the eyes of society, almost into a 'public martyr'.[36] She further states that the presence of more than one wife within the same household produces destructive effects not only among the spouses, but also upon children, servants, and the surrounding social environment.

Throughout the text, Halide Edib opposes the presentation of polygamy as a 'law of nature' and its idealisation by certain intellectual circles as a model for future relationships. Her account offers a critical approach to polygamy from a strong female perspective, both at the individual and the societal levels.

39. "Neziha Hanem Mouheddine," *L'Egyptienne*, sy. 28 (Temmuz 1927): Kapak yazısı.

36. In the original text, it is expressed as *"martyre publique."*

kapsamlı bir kampanya hazırladıkları; kadınların böylece bir sonraki Meclis'te feminist bir çoğunluk sağlayarak yakın gelecekte tüm haklarına kavuşabilecekleri belirtilir. Derginin, TKB'nin bu mücadelesini hayranlıkla izlediğini ifade etmesi, yürütülen çalışmaları övgüyle aktarması ve Türk kız kardeşlerine başarı dileklerini iletmesiyle haber son bulur.

Henri Barbusse Bir Türk Kadınıyla Tanışıyor (1928)

1928 yılında *L'Egyptienne* dergisinde yer verilen tanıklıklar ve gözlemler, Türkiye'de kadınların sesleri, düşünceleri ve eylemleriyle de görünür olmaya devam ettiği bir dönemin izlerini taşır.

Hatice Selma Ekrem'in (Mlle Hadige Selma Ekrem) Gözlemleri

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte Türkiye'de kadınların toplumsal konumu köklü bir dönüşüm sürecine girmişti ve bu değişim yalnızca ülke içinde değil, uluslararası çevrelerde de dikkatle izlenmektedir. *L'Egyptienne* dergisi, bu dönüşümü yakından takip eden önemli yayınlardan biridir. 1928'in Mayıs sayısında derginin "Echos d'Orient" başlıklı bölümünde yer alan bir yazıda[40], Hatice Selma Ekrem'in[41] Amerika Birleşik Devletleri'ne yaptığı inceleme ve tanıtım gezisi sırasında Türkiye'de kadının yeni durumu hakkında dile getirdiği görüşleri aktarılır; Osmanlı kadınının yaşamı artık "eski Türkiye"de kalmıştır; Cumhuriyet'le birlikte kadınlar yeni Türkiye'nin geleceğinde üstlenebilecekleri rolün giderek daha çok bilincine varmakta ve kendilerine düşen yeni görevlere hazırlanmaktadırlar. Bununla birlikte, kadınların çoğunluğu halen okuma yazma bilmediği için siyasal hak bilincinden yoksundur. Oy hakkının yaygınlaşması ancak eğitim yoluyla zaman içinde mümkün olacaktır. Selma Ekrem'e göre eğitimli kadınlar eşitlik arzusu taşımakla birlikte, genel toplum yapısı henüz buna hazır değildir.

40. "Echos d'Orient: La femme nouvelle en Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 37 (Mayıs 1928): 47.

41. Hatice Selma Ekrem (1902-1986), Osmanlı'nın son dönemi ve erken Cumhuriyet hakkında tanıklıklarını İngilizce kaleme almış,1920'lerde ABD'de yaşayan ve "yeni Türkiye"yi batı kamuoyuna anlatan bir yazar. Anı kitabı *Unveiled: The Autobiography of a Turkish Girl* ilk kez 1930'da yayımlandı; 1998'de Türkçeye *Peçeye İsyan* adıyla çevrildi. Bkz. Âlim Gür, "Ali Ekrem Bolayır Biyografisine Katkılar," *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11, (2004): 353-381.

The Struggle of The Union of Turkish Women for Political Rights

In the May issue of the journal,[37] news appears concerning the congress of The Union of Turkish Women, convened on 25 March 1927. The short interval between the date of the congress and the publication of the news in the journal indicates that L'Egyptienne was able to obtain information about developments in Türkiye relatively quickly, particularly when the limited communication networks and means of the period are taken into account. This speed suggests that the journal was closely following developments in Türkiye. The fact that such information could appear in the journal shortly after the congress may be related either to the existence of an established point of contact in Türkiye or to a regular correspondence network, as well as to the effective use of the communication infrastructure of the period. Indeed, during this time, rapid communication between Istanbul, Izmir, and Cairo was made possible through the telegraph network established by the British administration in Egypt.

The article reports on the congress of The Union of Turkish Women and on the re-election of Nezihe Muhiddin as its president.[38] According to the text, in her speech at the congress, Nezihe Muhiddin clearly stated that The Union of Turkish Women was not a charitable association, but an active organisation aiming to realise absolute equality between women and men in terms of political and social rights. The text also draws attention to the low level of women's education and emphasises the importance of public education courses established in Türkiye. In conveying these developments, the journal also communicates the message that women in Egypt should organise themselves with a similar level of awareness.

Another news concerning Nezihe Muhiddin and The Union of Turkish Women appears in the July issue of the journal.[39] In the article, Nezihe Muhiddin (Madame

37. "Echos d'Orient: L'activité de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, no. 26 (May 1927): 28.

38. The 1927 Congress of *The Union of Turkish Women* was a significant one. Divergences of opinion—particularly regarding women's political rights—became apparent, while the Governorship adopted a negative stance toward proposed amendments to the association's statute. Nezihe Muhiddin, however, argued that the Union should not abandon these demands. The press also became involved in this process, and the more moderate position within the Union gained broader support. The congress was reconvened, the executive board was replaced, and a leadership that considered the granting of political rights premature was elected. Despite closely following the congresses and activities of *The Union of Turkish Women*, *L'Egyptienne* did not publish any article or news item reporting on the developments following the 1927 Congress. Although the journal had presented Nezihe Muhiddin as the leader of the suffragist movement in Türkiye, it did not report on her removal from the leadership.

39. "Neziha Hanem Mouheddine," *L'Egyptienne*, no. 28 (July 1927): cover text.

NEZIHA HANEM MOUHEDDINE

Présidente de l'Union Féministe Turque, Mme Neziha Mouheddine est à la tête du mouvement suffragiste de son pays.

C'est à elle et aux membres de sa vaillante association que l'on doit l'active propagande entreprise dernièrement en Turquie en faveur du suffrage des femmes. Sachant qu'une révision de la Constitution turque est nécessaire pour l'obtention de leurs droits politiques les femmes turques, préparent une vaste campagne pour appuyer aux prochaines élections les candidats favorables au suffrage féminin. En s'assurant ainsi une majorité féministe dans la prochaine Assemblée, elles pourront dans un avenir proche, jouir de la totalité de leurs droits.

Félicitons nos sœurs turques pour leur admirable activité et adressons-leur nos meilleurs vœux de succès.

Nezihe Muhiddin'in fotoğrafı ve *L'Egyptienne*'in 1927 tarihli 28. sayısında onun hakkında yayımlanan bir haber.
Nezihe Muhiddin's photograph and a short news on her published in the 28th issue of L'Egyptienne in 1927.
Kaynak: Bibliothèque Marguerite Durand Dijital Arşivi, https://bibliotheques-specialisees.paris.fr/ark:/73873/pf0000718626/1927/n28juillet/v0002.simple.highlight=Neziha%20Mouheddine.selectedTab=record, Erişim: 21.01.2026.

Ulusal Sınırları Aşan Etkiler

Türkiye'de kadınlardaki dönüşümün ulusal sınırların ötesinde de yankı bulduğunu gösteren bir başka örneğe, Eylül 1928 sayısında rastlanır. Derginin bu sayısında, Henri Barbusse'ün Transkafkasya üzerine hazırladığı eserinden bir bölüm aktarılır.[42] Yazar, Ahıska'da katıldığı bir toplantıda kadın haklarından söz eden bir Türk kadınıyla karşılaştığını belirtir. Bu gözlem, Türk kadınlarının geleneksel peçelerini terk ederek toplumsal yaşamda daha görünür biçimde yer almaya başladıklarını göstermektedir. Bununla birlikte, bazı kadınların eski örtünme alışkanlıklarını sürdürdükleri de ifade edilir. Metin, bu dönüşümün yavaş fakat gözlemlenebilir biçimde ilerlediğini ortaya koyar.

42. "Echos d'Orient: La femme turque en Transcaucasie," *L'Egyptienne*, sy. 41 (Eylül 1928): 32.

Neziha Mouheddine) is introduced as the president of The Union of Turkish Women—referred to as the 'Turkish Feminist Union'—and as the leader of the suffragist movement in her country; it is emphasised that the significant progress achieved in favour of women's suffrage through intensive propaganda efforts in the recent period was made possible thanks to her and the courageous members of her organisation. The article further states that Turkish women were aware that an amendment to the Turkish Constitution was necessary in order to secure their political rights, and that they had prepared a comprehensive campaign to support candidates who favoured granting women the right to vote in the forthcoming elections; in this way, it is suggested that women could secure a feminist majority in the next parliament and thereby attain all their rights in the near future. The news concludes with the journal expressing its admiration for this struggle of The Union of Turkish Women, presenting these efforts in a laudatory manner, and conveying its wishes for success to its Turkish sisters.

Henri Barbusse Encounters a Turkish Woman (1928)

The testimonies and observations presented in L'Egyptienne in 1928 bear the traces of a period in which women in Türkiye continued to become visible through their voices, ideas, and actions.

The Observations of Hatice Selma Ekrem (Mlle Hadige Selma Ekrem)

With the proclamation of the Republic, the social position of women in Türkiye entered a process of profound transformation, and this change was followed attentively not only within the country but also in international circles. The journal L'Egyptienne was one of the important publications that closely monitored this transformation. In an article published in the May 1928 issue, in the section entitled 'Echos d'Orient',[40] the views expressed by Hatice Selma Ekrem[41] regarding the new status of women in Türkiye during her study and promotional visit to the United States are conveyed; the life of the Ottoman woman now belongs to 'old Türkiye', and

40. "Echos d'Orient: La femme nouvelle en Turquie," *L'Egyptienne*, no. 37 (May 1928): 47.

41. Hatice Selma Ekrem (1902–1986) was a writer who recorded her observations of the late Ottoman period and the early Republic in English. Living in the United States during the 1920s, she sought to present the "new Türkiye" to Western public opinion. Her memoir, *Unveiled: The Autobiography of a Turkish Girl*, was first published in 1930 and was translated into Turkish in 1998 under the title *Peçeye İsyan*. See Âlim Gür, "Ali Ekrem Bolayır Biyografisine Katkılar," *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11 (2004): 353–381.

Yeni Türkiye'nin Kadın İmajı

Kadınların toplumsal yaşamdaki görünürlüğüne dair bir başka örnek, bu kez bir öğretmenin tanıklığı üzerinden aktarılır.[43] Ankara Kız Lisesi'nde görev yapan bir öğretmen, Paris'te verdiği röportajda Pierre Loti'nin romanlarında çizilen Türk kadını imajının hayal ürünü olduğunu; yeni Türkiye'de kadınların üretime ve kamusal yaşama aktif olarak katıldığını belirtir. Kadınlar artık yalnızca evle sınırlı değildir; fabrikalarda, okullarda ve bürolarda çalışmaktadırlar. Bu toplumsal devrim yüz binlerce kadının yaşamında somut karşılık bulmuştur.

Halide Edib'in Uluslararası Konumu

1928'den bir diğer haber[44] Halide Edib'e ayrılır. Metinde dönemin en ünlü ve etkili isimlerinden biri olarak tanıtılan Halide Edib, bu dönüşümün yalnızca edebi değil, entelektüel ve siyasal alandaki temsilcilerinden biri olarak konumlandırılır. Amerika'daki Williamstown Siyaset Bilimi Enstitüsü'ne ilk kadın konuşmacı olarak davet edildiği belirtilirken, burada "Modern Türkiye ve Sorunları" başlıklı konferanslar vererek Türkiye'nin geçirdiği değişime ve kadınların bu süreçteki rolüne ilişkin bilgi aktardığı ifade edilir. Kendini "romancı" olarak tanımlasa da *Harap Mabetler*, *Seviye Talip* ve *Yeni Turan* gibi eserleriyle özgürlük, eşitlik ve kadın hakları gibi konularda güçlü bir duruş sergilemiştir.

Bireysel Başarılardan Toplumsal Dönüşümlere (1929)

Halide Edib'e Göre Türk Kadınının Modernleşme Süreci

1929 yılına gelindiğinde, *L'Egyptienne* dergisinin kadın meselelerine odaklanan yazıları arasında, Halide Edib'in görüşlerine dayanan ve İngilizceden Fransızcaya çevrilerek yayımlanan "Les Femmes Turques" [Türk Kadınları] başlıklı bir metin de yer alır.[45] Yazıda, Türk kadınının toplumsal dönüşümü tarihsel, kültürel ve siyasal boyutlarıyla kapsamlı bir biçimde incelenir. Halide Edib, Türk kadınının özgürleşme sürecini batılı kadın hareketleriyle karşılaştırmakta, ancak çıkış noktasının farklı olduğunu vurgulamaktadır. Batı'da kadınlar hak mücadelelerini kadınlara özgü bir çerçevede yürütürken, Türkiye'de bu süreç genel bir reform hareketinin parçası olarak gelişmiştir. 1907'den itibaren belirginle-

with the Republic, women are becoming increasingly aware of the roles they may assume in the future of the new Türkiye and are preparing themselves for these new responsibilities. Nevertheless, as the majority of women are still illiterate, they lack awareness of political rights. The expansion of suffrage will only become possible over time through education. According to Selma Ekrem, although educated women possess a desire for equality, the broader social structure is not yet prepared for it.

Effects Extending Beyond National Borders

Another example demonstrating that the transformation of women in Türkiye resonated beyond national borders appears in the September 1928 issue. In this issue of the journal, a passage from a work by Henri Barbusse on Transcaucasia is presented.[42] The author notes that, at a meeting he attended in Akhaltsikhe, he encountered a Turkish woman speaking about women's rights. This observation indicates that Turkish women had begun to abandon their traditional veils and to assume a more visible presence in social life. At the same time, it is also stated that some women continued to maintain older practices of veiling. The text thus reveals that this transformation was progressing slowly, yet in a discernible manner.

The Image of Women in the New Türkiye

Another example concerning the visibility of women in social life is conveyed this time through the testimony of a teacher.[43] A teacher working at the Ankara Girls' High School, in an interview she gave in Paris, stated that the image of Turkish women depicted in the novels of Pierre Loti was a product of imagination; in the new Türkiye, women were actively participating in production and public life. Women were no longer confined solely to the domestic sphere; they were working in factories, schools, and offices. This social transformation found concrete expression in the lives of hundreds of thousands of women.

Halide Edib's International Position

Another news from 1928 is devoted to Halide Edib.[44] In the text, she is introduced as one of the most renowned and influential figures of the period, and is positioned as a representative of this transformation not only in the literary sphere but also in the intellectual and political domains. It is stated that she was invited as the first

43. "Echos d'Orient: La femme moderne de la Turquie nouvelle," *L'Egyptienne*, sy. 42 (Ekim 1928): 38–39.
44. "Echos d'Orient: L'Amérique honore la grande féministe turque Halidé Edib," *L'Egyptienne*, sy. 43 (Kasım 1928): 42–43.
45. "Les femmes turques," *L'Egyptienne*, sy. 45 (Ocak 1929): 16–21.

42. "Echos d'Orient: La femme turque en Transcaucasie," *L'Egyptienne*, no. 41 (September 1928): 32.
43. "Echos d'Orient: La femme moderne de la Turquie nouvelle," *L'Egyptienne*, no. 42 (October 1928): 38–39.
44. "Echos d'Orient: L'Amérique honore la grande féministe turque Halidé Edib," *L'Egyptienne*, no. 43 (November 1928): 42–43.

şen batılılaşma arzusu, 1908 sonrası dönemde kadına eşit ve saygın bir yer verme bilinciyle bütünleşmiştir. Yazıda kadınların toplumdaki yeri değerlendirilirken İskandinav ve Fin toplumlarının örnek alınması gerektiği belirtilir. Bu toplumlarda kadınlar erken dönemlerden itibaren eşitlik ve sorumluluk sahibi bireylerdir. Belirtildiğine göre, İslam öncesi dönemde Türk toplumlarında kadınlar erkeklerle eşit kabul edilmekte ve kamusal alanda görev almalarına imkân tanınmaktadır.

Metinde, İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı'daki harem sisteminin Bizans etkisiyle biçimlendiği ve padişahların çoğunlukla Türk olmayan kadınlarla evlendikleri aktarılır. Bu kadınlardan bazıları saraya köle olarak getirilmiş, bazıları ise aileleri tarafından gönderilmiştir. Zekâları ve etkileriyle öne çıkan kadınlar padişahlar üzerinde nüfuz sahibi olmuş; ancak bu dönemin yozlaşma, entrikaları ve siyasal kargaşalarıyla anılmışlardır. Buna karşılık Anadolu'daki sıradan Türk kadını üretken, ahlaklı ve aile içinde etkin bir figür olarak sunulur. Çokeşliliğe karşı çıktığı ve boşanmanın yaygın olmamasında kamuoyunun belirleyici rol oynadığı belirtilir. Jön Türkler'in kadın hakları konusunda ortaklaştıkları; on yıl içinde kadınlar ve erkekler için eşit eğitim sistemlerinin kurulduğu aktarılır. Öğretmen okulları modernleştirilmiş, 1916'da üniversiteler kadınlara açılmış; ancak tıp ve hukuk bu gelişmenin dışında kalmıştır. Kararlı bir eğitim bakanı sayesinde kadınlar Avrupa'ya gönderilmiş, Safiye Ali (Sofie Aly) ve Bedriye Hanım gibi öncü kadın doktorlar yetişmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında kadınlar kamu görevlerine, sanayiye ve tarıma katılmıştır. Enver Paşa, kadınların eğitimini desteklemiş, fakat toplumsal alanda erkeklerle bir arada bulunmalarına karşı çıkmıştır.

1916'da çıkarılan evlilik yasası[46] kadınlara boşanma hakkı tanımış ve çokeşliliği sınırlandırmıştır. Ancak bu yasa, eğitimli kadınlar dışında yaygınlaşamamıştır. 1919'da İstanbul hükümeti yasayı kaldırmış; 1923'te Ankara yönetimiyle yeniden gündeme gelmiştir. İstanbul'daki kadınlar yasayı desteklemek için Türk Kadın Birliği'ni kurmuş ve Batı'nın medeni kanunlarını Türkçeye çevirerek Meclis'e sunmuşlardır. 1925'te Türkiye, İsviçre Medeni Kanunu'nu kabul ederek[47] çokeşliliği yasaklamış; bu reform Cumhuriyet'in en önemli adımlarından biri olmuştur. Yazının sonunda Halide Edib, kadınlara siyasal hakların da yakında tanınacağını öngörür.

Sonuç olarak, 1925–1929 yılları arasında *L'Egyptienne* dergisinde Türkiye'deki kadınlara ilişkin toplam on altı

woman speaker to the Williamstown Institute of Politics in the United States, where she delivered lectures entitled 'Modern Türkiye and Its Problems', providing information on the transformations Türkiye had undergone and on the role of women in this process. Although she defined herself as a 'novelist', through works such as Harap Mabetler, Seviye Talip, and Yeni Turan, she articulated a strong stance on issues such as freedom, equality, and women's rights.

From Individual Achievements to Social Transformations (1929)

According to Halide Edib, the Process of the Modernisation of Turkish Women

By 1929, among the articles in L'Egyptienne focusing on women's issues, there also appeared a text entitled 'Les Femmes Turques' [Turkish Women], based on the views of Halide Edib and translated from English into French.[45] In this article, the social transformation of Turkish women is examined comprehensively in its historical, cultural, and political dimensions. Halide Edib compares the process of women's emancipation in Türkiye with Western women's movements, while emphasising that the point of departure differs. Whereas in the West women pursued their struggles for rights within a framework specific to women, in Türkiye this process developed as part of a broader reform movement. The desire for Westernisation, which became evident from 1907 onwards, was integrated in the period after 1908 with an awareness of granting women an equal and respectable place. In evaluating women's position in society, the article states that Scandinavian and Finnish societies should be taken as models. In these societies, women have been recognised as individuals possessing equality and responsibility from early periods. It is also noted that, in pre-Islamic Turkish societies, women were regarded as equal to men and were allowed to assume roles in the public sphere.

The text states that, following the conquest of Istanbul, the harem system in the Ottoman Empire was shaped under Byzantine influence, and that the sultans generally married women who were not of Turkish origin. Some of these women were brought to the palace as slaves, while others were sent by their families. Women who distinguished themselves through their intelligence and influence came to exercise power over the sultans; however, this period was also characterised by degeneration, intrigue, and political turmoil. By contrast, the ordinary Turkish woman in Anatolia is presented as a

46. Burada, söz konusu 1917 Aile Kanunnamesi için yanlışlıkla 1916 tarihi yazılmış.

47. Türk Medeni Kanunu 17 Şubat 1926'da kabul edildi.

45. "Les femmes turques," *L'Egyptienne*, no. 45 (January 1929): 16–21.

yazının yayımlanmış olması, dönemin Mısırlı feminist çevrelerinin Türkiye'deki toplumsal dönüşümü dikkatle izlediğini gösterir. Bu yazıların 12'si doğrudan belirli kadınlara ayrılmıştır: Halide Edib'e ilişkin altı yazının bulunması, derginin onu, Türkiye'de modernleşme sürecinin en görünür temsilcisi konumuna yerleştirdiğini gösterir. Bunun yanı sıra Fatma Aliye, Dr. Bedriye, Nezihe Muhittin ve Selma Ekrem hakkında kaleme alınan yazılar, Türkiye'de kadın aydınların düşünsel üretiminin ve kamusal rolünün Mısır feminist hareketi tarafından yakından takip edildiğini ortaya koyar. Jelena Dimitrijević ve Gülistan Hanım'a dair değerlendirmeler de bu bireysel ilginin bir parçasıdır. Geriye kalan dört yazı ise, Türkiye'de kadınların kamusal alana katılımı ve modernleşme sürecindeki toplumsal konumlarına ilişkin genel değerlendirmelerden oluşur. Bu metinlerde özellikle eğitim, meslek sahibi olma, hukuki statü ve toplumsal görünürlük gibi temaların öne çıktığı görülür. Bu dağılım, derginin Türkiye'deki kadın hareketini hem bireysel başarı hikâyeleri hem de yapısal ve toplumsal dönüşüm bağlamında ele aldığını; Türkiye'nin 1920'li yıllardaki reformlarının Mısır'daki feminist çevrelerde bir model, tartışma ve ilham kaynağı oluşturduğunu gösterir.

Kastamonu Ormanlarında Eşit Ücret Grevi (1930)

Kadın İşçilerin Mücadelesi

1930 yılında *L'Egyptienne* dergisinde yayımlanan dört ayrı yazı, Türkiye'de kadınların toplumsal hayattaki konumlarını etkileyen gelişmeleri ve reformları konu eder. Bu yazılarda kadın işçilerin hak arayışları, siyasal temsil alanında elde edilen haklar, toplumsal düzenlemelere yönelik reformlar ve mesleki hayatta kadınların görünürlüğü gibi çeşitli başlıklara yer verilir. Ocak sayısında[48], Karadeniz kıyısında Kastamonu ormanlarında çalışan yaklaşık bin kadın oduncunun cesur grevinin[49] dikkat çektiği belirtilir; kadınların erkeklerle aynı zorlukta çalışıyor olmalarına rağmen daha düşük ücret almalarını protesto ettiklerinden söz edilir. Baltalarını başlarının üstünde sallayarak yürüyüş yapan kadın

productive, moral, and active figure within the family. It is noted that she opposed polygamy and that public opinion played a decisive role in the limited prevalence of divorce. It is further stated that the Young Turks reached a consensus on women's rights, and that within ten years, equal educational systems were established for women and men. Teacher training schools were modernised, and in 1916 universities were opened to women; however, medicine and law remained outside this development. Owing to the efforts of a determined minister of education, women were sent to Europe, and pioneering women doctors such as Safiye Ali and Bedriye Hanım were trained. During the First World War, women participated in public service, industry, and agriculture. Enver Pasha supported women's education, yet opposed their presence alongside men in the public sphere.

The marriage law enacted in 1916[46] granted women the right to divorce and limited polygamy. However, this law did not become widespread beyond educated women. In 1919, the Istanbul government repealed the law; in 1923, it was brought back onto the agenda under the Ankara administration. Women in Istanbul established The Union of Turkish Women in order to support the law and translated Western civil codes into Turkish, submitting them to the Parliament. In 1925, Türkiye adopted the Swiss Civil Code,[47] thereby prohibiting polygamy; this reform became one of the most significant steps of the Republic. At the conclusion of the article, Halide Edib anticipates that political rights will soon also be granted to women.

In conclusion, the fact that a total of sixteen articles concerning women in Türkiye were published in L'Egyptienne between 1925 and 1929 demonstrates that Egyptian feminist circles of the period closely followed the social transformation taking place in Türkiye. Of these articles, twelve were devoted directly to specific women: the presence of six articles on Halide Edib indicates that the journal positioned her as the most visible representative of the process of modernisation in Türkiye. In addition, the articles written on Fatma Aliye, Dr Bedriye, Nezihe Muhiddin, and Hatice Selma Ekrem reveal that the intellectual production and public roles of women intellectuals in Türkiye were closely monitored by the Egyptian feminist movement. The evaluations concerning Jelena Dimitrijević and Gülistan Hanım also form part of this individualised interest. The remaining four articles consist of general assessments regarding women's participation in the public sphere in Türkiye and their social position within the process of modernisation. In

48. "Echos d'Orient: Une grève féminine victorieuse en Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 53 (Ocak 1930): 41.

49. Kastamonu'da orman işletmelerinde çalışan kadın işçilerin grevi, 1929 yılının son aylarında ücret eşitsizliği ve ağır çalışma koşulları nedeniyle yapıldı. Grev, erken Cumhuriyet döneminde kadın emeğinin kolektif hak arayışını görünür kılan nadir örneklerden biriydi. Olay bazı ikincil ve yerel kaynaklarda 1930 yılına tarihlendirilmekle birlikte, dönemin gazete haberleri grevin 1929'un sonlarında meydana geldiğine işaret ediyor. Bkz. *Cumhuriyet* gazetesi, Kasım–Aralık 1929, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Dijital Koleksiyonu; ayrıca Gaste Arşivi (Kastamonu, kadın ameleler ve grev haberleri); "Kastamonulu kadınlar grevle tarih yazdı," *Kastamonu İstiklal*, Erişim Tarihi:30.12.2025

46. Here, the date 1916 is mistakenly given for the 1917 Ottoman Family Law (*Aile Kanunnamesi*).

47. The Turkish Civil Code was adopted on 17 February 1926.

işçiler eşit işe eşit ücret talep etmiş ve bu talepler kısa sürede kabul edilmiştir. Bu zaferin yalnızca bir ücret artışı olarak değil, aynı zamanda Türkiye'de kadının yeriyle ilgili daha büyük bir değişimin göstergesi olduğu vurgulanır. Aynı dönemde çokeşliliğin kaldırıldığı, peçe takmanın yasaklandığı ve karma eğitim sisteminin benimsendiği bilgileri de haberde yer alır.

Mademoiselle Weddi Beha ve Türk Kadınlarının Diplomaside ve Belediyelerde Siyasal Hak Kazanımı

Bunu izleyen Şubat sayısında,[50] Türk kadınlarının diplomasi ve siyasetteki ilerlemelerinin gözle görülür hale geldiğine yönelik bir haber dergide yer almıştır. "Mademoiselle Weddi Beha"nın[51] Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği'ne ataşe olarak atanmakla ülkesinde diplomatik göreve getirilen ilk kadın olduğu aktarılır; bu atama, Rusya'nın ilk kadın diplomatı Aleksandra Kollontay'ın[52] ardından gelen dikkat çekici bir gelişme olarak değerlendirilir. Aynı süreçte Türk kadınlarına belediye seçimlerinde oy kullanma ve seçilme hakkı tanındığı; daha önce yalnızca erkeklere tanınan bu hakkın yapılan yasa değişikliğiyle "Her Türk, kadın ya da erkek, belediye seçimlerinde oy verme veya seçilme hakkına sahiptir" cümlesiyle kadınları kapsayacak biçimde yeniden düzenlendiği bildirilir.

Milli Eğitim Bakanlığı Kararları, İstanbul–Pera'da (Beyoğlu) Ahlaki ve Toplumsal Reformlar

Bir diğer yazıda[53], Türkiye Cumhuriyeti'nin ahlaki ve toplumsal yapısını dönüştürmeye yönelik toplumsal reformların hız kazanması üzerinde durulur. Millî Eğitim Bakanlığı'nın aldığı bir kararla öğrenci, öğretmen ve profesörler için sade giyinme zorunluluğu getirildiği; makyaj, allık gibi süslenme unsurlarının yasaklandığı yazılır; bu kurallara uymayanlara çeşitli yaptırımlar uygulanacağı bildirilmiştir.

these texts, themes such as education, professionalisation, legal status, and social visibility are particularly foregrounded. This distribution indicates that the journal addressed the women's movement in Türkiye both through narratives of individual achievement and within the broader context of structural and social transformation; it further demonstrates that the reforms of the 1920s in Türkiye constituted a model, a subject of debate, and a source of inspiration for feminist circles in Egypt.

The Equal Pay Strike in the Forests of Kastamonu (1930)

The Struggle of Women Workers

Four separate articles published in L'Egyptienne in 1930 address developments and reforms affecting the position of women in social life in Türkiye. These writings cover a range of topics, including the struggles of women workers for their rights, the rights attained in the sphere of political representation, reforms concerning social regulation, and the visibility of women in professional life. In the January issue,[48] it is noted that the courageous strike of approximately one thousand women lumber workers employed in the forests of Kastamonu, on the Black Sea coast, attracted attention; it is reported that, although these women worked under the same difficult conditions as men, they protested against receiving lower wages.[49] Marching while swinging their axes above their heads, the women workers demanded equal pay for equal work, and these demands were accepted within a short time. This victory is emphasised not merely as a wage increase, but also as an indication of a broader transformation concerning the position of women in Türkiye. The news also includes information that, during the same period, polygamy was abolished, the wearing of the veil was prohibited, and a co-educational system was adopted.

50. "Echos d'Orient: Éclatantes victoires de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, sy. 54 (Şubat 1930): 33-34.

51. Haberde yer alan isim, büyük ihtimalle Vedide Baha Pars'tır. Eğitimci, yazar, çevirmen Vedide Baha Pars (1907-1958), 1928–1930 yılları arasında ABD'de eğitim gördü, 18 Mart 1930'da eğitimini tamamladı ve ardından Washington'da Türkiye Büyükelçiliği'nde sekreterlik görevinde bulundu. Vedide Baha Pars'la ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. Gülnaz Gezer, "Vedide Baha Pars ve Türk Eğitim Hayatına Katkıları," *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* 19, sy. 37 (Bahar 2023); 383-420. https://ctad.hacettepe.edu.tr/19_37/13.pdf

52. Aleksandra Kollontay (1872–1952). Rus komünist siyasetçi ve diplomat, Sovyet hükümetindeki ilk kadın bakan. Ağırlıklı olarak kadınlarla ilgili çalışmalar yaptı. Bkz. Cathy Porter, *Alexandra Kollontai: A Biography* (London: Virago Press, 1980).

53. "Echos d'Orient: Réformes sociales en Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 56 (Nisan 1930): 34.

48. "Echos d'Orient: Une grève féminine victorieuse en Turquie," *L'Egyptienne*, no. 53 (January 1930): 41.

49. The strike of women workers employed in forestry operations in Kastamonu took place in the final months of 1929, driven by wage inequality and harsh working conditions. It stands as one of the rare examples in the early Republican period that made women's collective labour struggles visible. Although some secondary and local sources date the event to 1930, contemporary newspaper reports indicate that the strike occurred in late 1929. See *Cumhuriyet*, November–December 1929, İstanbul University Rare Works Library Digital Collection; also Gaste Archive (Kastamonu, reports on women workers and the strike); "Kastamonulu kadınlar grevle tarih yazdı," *Kastamonu İstiklal*, accessed 30 December 2025.

Ayrıca İstanbul ve Pera'daki yaklaşık iki yüz genelev ile elli kadar buluşma yeri kapatılmış[54], bu yerlerin sahipleri ve işletenleri vatandaşlık durumlarına göre ya yargılanmış ya da sınır dışı edilmiştir. Polis memurları, bu işletmeleri bildikleri halde yetkililere bildirmemişlerse görevden alınıp cezalandırılmıştır. *L'Egyptienne*'de belirtildiğine göre, tüm bu önlemler hükümetin halkın ahlaki ve toplumsal geleceğini korumak için attığı adımların bir parçasıdır.

Server Ali Hanım ve Maumer Hanım Örneğinde Türk Kadınlarının Kamusal Hayatta İlkleri

1930'un son sayısında[55], Türk kadınlarının kamusal ve ekonomik yaşamda kazandığı iki yeni başarı öne çıkartılmış: Server Ali Hanım'ın[56] İstanbul Posta İdaresi Müdürlüğü'ne atanarak dünyada bu göreve getirilen ilk kadın olması; Muammer Hanım[57] (Maumer Hanım) adlı genç bir kadının ise sürücü ehliyeti alarak İstanbul'da taksi şoförlüğüne başlaması. Bu gelişmeler, Türk kadınlarının yalnızca siyasal ya da kültürel alanlarda değil, gündelik yaşamın her katmanında görünürlük kazandığını, hak ve fırsat eşitliğine ulaşma yolunda güçlü adımlar attığını gösterir.

Suat Derviş ve "Yalnız Kadınlar" (1931)

1931 yılı, Türkiye Cumhuriyeti'nin çok yönlü dönüşüm sürecinde bir dönüm noktası olarak öne çıkar; bu durum *L'Egyptienne* dergisinin sayfalarına da dikkat çekici biçimde yansır. Dergi, yıl boyunca yayımladığı çeşitli makalelerde Türkiye'nin modernleşme yolundaki çabalarını, kültürel evrimini ve toplumsal reformlarını yakından incelemiş; okuyucularına bu genç Cumhuriyet'in değişen yüzünü aktarmayı amaçlamıştır. Bu çabaları, kadınların kamusal alanda daha görünür olmalarını örnekleyen birçok yazıyla ele alır.

54. Bkz. B. Celep, "Cephe Gerisine Bakmak: İkinci Dünya Savaşı Yıllarında İstanbul'da Fuhuş Problemi," *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 12, sy. 3 (1940): 1579–1598. Konunun erken Cumhuriyet bağlamındaki düzenleme tarihçesi için ayrıca bkz. Mark David Wyers, *"Wicked" Istanbul: The Regulation of Prostitution in the Early Turkish Republic* (İstanbul: Libra, 2012).

55. "Echos d'Orient: Deux victoires de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, sy. 64 (Aralık 1930): 39.

56. İstanbul Posta İdaresi Müdürlüğü'ne ilk kadın müdür olarak Server Karagöz (sicil numarası 6123) atanmıştır; bu atama, PTT tarihine geçen ilk kadın müdürlük örneğidir. Bkz. Yurda Güven Bezaz, *Haberleşme ve Tarihçesi*, 359-360, https://haberis.org.tr/uploads/files/kitaplar/pttkitap.pdf

57. İstanbul'da ilk kadın taksi şoförü olarak anılan Muammer Hanım, özellikle 1930'lu yıllara tarihlenen bir fotoğraf ve buna eşlik eden yerel anlatılar üzerinden bilinmektedir. Bkz. "Türkiye'nin ilk kadın taksi şoförü Muammer Hanım" başlığıyla paylaşılan görsel ve anlatılar, Facebook yerel tarih grupları, https://www.facebook.com/groups/180999862330461/posts/2279918582438568/; Instagram, https://www.instagram.com/p/C4PvlBzNp6f/

Mademoiselle Weddi Beha and the Attainment of Political Rights by Turkish Women in Diplomacy and Municipalities

In the February issue that followed,[50] the journal published news indicating that the progress of Turkish women in diplomacy and politics had become visibly evident. It is reported that 'Mademoiselle Weddi Beha'[51] became the first woman in her country to be appointed to a diplomatic post, having been assigned as an attaché to Türkiye's Embassy in Washington; this appointment is evaluated as a noteworthy development following that of Alexandra Kollontai,[52] the first woman diplomat of Russia. In the same period, it is reported that Turkish women were granted the right to vote and to stand for election in municipal elections; a right previously reserved for men was, through a legal amendment, reformulated to include women with the statement: 'Every Turk, whether woman or man, has the right to vote or to be elected in municipal elections.'

Decisions of the Ministry of National Education and Moral and Social Reforms in Istanbul–Pera (Beyoğlu)

In another article,[53] emphasis is placed on the acceleration of social reforms aimed at transforming the moral and social structure of the Republic of Türkiye. It is reported that, through a decision taken by the Ministry of National Education, a requirement for modest dress was introduced for students, teachers, and professors, and that forms of adornment such as make-up and lipstick were prohibited; it is further stated that various sanctions would be imposed on those who failed to comply with these rules. In addition, approximately two hundred brothels and around fifty meeting places in Istanbul and Pera were closed,[54] and their owners and

50. "Echos d'Orient: Éclatantes victoires de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, no. 54 (February 1930): 33-34.

51. The name mentioned in the news item most likely refers to Vedide Baha Pars. An educator, writer, and translator, Vedide Baha Pars (1907–1958) studied in the United States between 1928 and 1930, completed her education on 18 March 1930, and subsequently served as a secretary at the Turkish Embassy in Washington. For more detailed information on Vedide Baha Pars, see Gülnaz Gezer, "Vedide Baha Pars ve Türk Eğitim Hayatına Katkıları," *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* 19, no. 37 (Spring 2023): 383–420, https://ctad.hacettepe.edu.tr/19_37/13.pdf.

52. Aleksandra Kollontay (1872–1952) was a Russian communist politician and diplomat, and the first woman to serve as a minister in the Soviet government. She worked predominantly on issues concerning women. See Cathy Porter, *Alexandra Kollontai: A Biography* (London: Virago Press, 1980).

53. "Echos d'Orient: Réformes sociales en Turquie," *L'Egyptienne*, no. 56 (April 1930): 34.

54. See B. Celep, "Cephe Gerisine Bakmak: İkinci Dünya Savaşı Yıllarında İstanbul'da Fuhuş Problemi," *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 12, no. 3 (1940): 1579–1598. For the regulatory history of the issue in the early Republican context, see also Mark David Wyers, *"Wicked" Istanbul: The Regulation of Prostitution in the Early Turkish Republic* (İstanbul: Libra, 2012).

Kadınların Kamusal Alandaki Yükselişi: TKB, Lütfiye Beşir Hanım, Selma Ekrem ve Halide Edib

Toplumsal dönüşümün en çarpıcı boyutlarından birinin kadınların kamusal alandaki yükselişi olduğu dergi yazılarında özellikle vurgulanır. 1931 Nisan ayında yayımlanan bir haberde, İçişleri Bakanlığı'nın belediye meclislerine kadın üye önerisinin, Türk Kadın Birliği'nin siyasal haklar konusundaki ısrarlı mücadelesiyle birleşerek kadınların siyasal yaşama katılımını teşvik ettiği ifade edilir.[58] Latife Bekir'ın (Lütfiye Beşir Hanım)[59] öncülüğündeki girişimler, Selma Ekrem ve Halide Edib gibi isimlerle birlikte kadın hareketini daha görünür hale getirmiştir.

Aynı yıl içinde yayımlanan bir başka yazıya göre, üç kadının daha hâkim olarak atanmasıyla kadın yargıç sayısı dokuza ulaşmış; Ankara, İstanbul ve İzmir gibi merkezlerde gerçekleşen bu atamalarla kadınlar hukuk alanında da söz sahibi olmaya başlamıştır.[60]

Kadınların Özel Hayattaki Mücadelesi: Suat Derviş'in Yalnız Kadınlara Dair Gözlemleri

Kadınların kamusal alanda kazandığı bu görünürlüğün özel hayatlarında aynı ölçüde kolaylık sağlamadığına dikkat çekilir. Suat Derviş'in, Berlin'de yayımlanan *Vossische Zeitung*'da kaleme aldığı yazı üzerinden, yalnız yaşayan kadınların toplum içindeki kırılgan konumunun gözler önüne serildiği ifade edilir.[61] Harem sisteminden özgür bireye geçiş sürecinde olan kadınlar ekonomik bağımsızlıklarını kazanmakta zorlanmış, toplumun yargılayıcı bakışları altında baskı görmüş ve çoğu zaman destekten yoksun bırakılmışlardır. Buna karşılık devletin kamu sektöründe kadın ve erkek arasında maaş farkı uygulamamasının, eşitlik ilkesine verdiği önemi ortaya koyduğu belirtilir.

Toplumsal Reformların Sağlık Boyutu: 1931 Evlilik Öncesi Sağlık Muayenesi Düzenlemesi

Türkiye'nin modernleşme sürecinin yalnızca toplumsal alanda değil, sağlık politikaları alanında da ilerici uygulamalarla sürdürüldüğü vurgulanır. 1931 yılının son çeyreğinde yürürlüğe giren bir düzenlemeyle evlenmek isteyen çiftler için sağlık muayenesi zorunlu hale

58. "Echos d'Orient: Nouvelles de Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 68 (Nisan 1931): 47-48.

59. Bkz. Aslı Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik: Uluslararası ve Ortadoğu Kadın Hareketleri, 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği*, 362-369.

60. "Echos d'Orient: Les femmes turques dans la magistrature," *L'Egyptienne*, sy. 70 (Haziran 1931): 31.

61. "Echos d'Orient: Le problème de la femme seule en Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 73 (Ekim 1931): 36.

operators were either prosecuted or deported according to their citizenship status. Police officers who, despite being aware of these establishments, failed to report them to the authorities were dismissed from their posts and punished. As noted in L'Egyptienne, all these measures formed part of the steps taken by the government to safeguard the moral and social future of the public.

Firsts of Turkish Women in Public Life: The Cases of Server Ali Hanım and Muammer Hanım

In the final issue of 1930,[55] two new achievements attained by Turkish women in public and economic life are highlighted: the appointment of Server Ali Hanım[56] as Director of the Istanbul Postal Administration, making her the first woman in the world to hold this position; and the case of a young woman named Muammer Hanım,[57] who obtained a driving licence and began working as a taxi driver in Istanbul. These developments demonstrate that Turkish women were gaining visibility not only in political or cultural spheres, but across all layers of everyday life, and were taking significant steps towards achieving equality of rights and opportunities.

Suat Derviş and 'Lonely Women' (1931)

The year 1931 stands out as a turning point in the multidimensional transformation process of the Republic of Türkiye; this is also strikingly reflected in the pages of L'Egyptienne. Throughout the year, the journal closely examined Türkiye's efforts towards modernisation, its cultural evolution, and its social reforms in various articles, aiming to convey to its readers the changing face of this young Republic. These developments are addressed through numerous writings that exemplify the increasing visibility of women in the public sphere.

55. "Echos d'Orient: Deux victoires de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, no. 64 (December 1930): 39.

56. Server Karagöz (registry no. 6123) was appointed as the first female director of the İstanbul Postal Administration; this appointment constitutes the first example of a woman holding such a managerial position in the history of the PTT. See Yurda Güven Bezaz, *Haberleşme ve Tarihçesi*, 359–360, https://haberis.org.tr/uploads/files/kitaplar/pttkitap.pdf.

57. Muammer Hanım, remembered as the first female taxi driver in İstanbul, is primarily known through a photograph dated to the 1930s and the local narratives accompanying it. See the visual and related accounts shared under the title "Türkiye'nin ilk kadın taksi şoförü Muammer Hanım," Facebook local history groups, https://www.facebook.com/groups/180999862330461/posts/2279918582438568/; Instagram, https://www.instagram.com/p/C4PvlBzNp6f/.

getirilmiştir.[62] Bu düzenleme, halk sağlığını gözeten ve bilimsel yaklaşımı esas alan bir anlayışın göstergesi olarak sunulur; söz konusu düzenlemenin Avrupa basınında da geniş yankı bulduğu belirtilir. Yazıya göre Türkiye, bu reformla geçmişin alışkanlıklarını geride bırakarak toplumsal yapıyı daha sağlam temeller üzerine oturtma kararlılığını bir kez daha ortaya koymuştur.

Bu çerçevede *L'Egyptienne* dergisinde 1931 yılı, Türkiye'nin modernleşme rotasında çok yönlü adımlar attığı bir yıl olarak değerlendirilir. Dergi, bu dönüşümü ayrıntılı ve zaman zaman eleştirel bir bakışla ele almakla, yalnızca Türkiye'de değil, doğu dünyasında da kadınların, kurumların ve kültürün geçirdiği dönüşümü kavramak bakımından kıymetli bir kaynak niteliği taşır. Geçmiş ile gelecek arasında köprü kuran bu yazılar, bir ulusun kendi kimliğini yeniden inşa etme çabasının tanıklarıdır.

L'Action Sociale de la Femme'da Türkiye'de İlk Feminist Adımlar (1932)

1932 yılında *L'Egyptienne*, Türkiye'deki toplumsal dönüşümleri yakından izlemeyi sürdürür. Dergide yer alan haberlerde, Cumhuriyet'in kadın hakları, eğitim ve hukuk alanlarında attığı ilerici adımların uluslararası kamuoyuna aktarıldığı görülür.

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kadın Hareketi: L'Action Sociale de la Femme'ın Türkiye Değerlendirmesi

Dergide yayımlanan bir haberde,[63] Fransız dergisi *L'Action Sociale de la Femme*'da[64] çıkan ve Türkiye'deki kadın hareketini genel hatlarıyla değerlendiren bir makaleye yer verilir. Makaleye göre kadın hareketinin, Osmanlı'nın son döneminde Zeynep Hanım ve Melek Hanım[65] gibi öncü kadınlarla başladığı; batı eğitimi almış bu iki kadının, geleneksel düzene karşı çıkarak feminist

The Rise of Women in the Public Sphere: The Union of Turkish Women, Lütfiye Beşir Hanım, Selma Ekrem, and Halide Edib

One of the most striking dimensions of social transformation—the rise of women in the public sphere—is particularly emphasised in the journal's articles. In a news article published in April 1931, it is stated that the proposal of the Ministry of the Interior to include women as members of municipal councils, combined with the persistent struggle of The Union of Turkish Women for political rights, encouraged women's participation in political life.[58] Initiatives led by Latife Bekir[59] (Lütfiye Beşir Hanım), together with figures such as Selma Ekrem and Halide Edib, rendered the women's movement more visible.

According to another article published in the same year, with the appointment of three additional women as judges, the number of women judges rose to nine; through these appointments in centres such as Ankara, Istanbul, and Izmir, women began to assume a role in the field of law as well.[60]

The Struggles of Women in Private Life: Suat Derviş's Observations on 'Lonely Women'

It is emphasised that the visibility women attained in the public sphere did not provide the same degree of ease in their private lives. Through an article written by Suat Derviş in the Vossische Zeitung, it is stated that the fragile position of women living alone within society is brought to light.[61] Women, who were in a process of transition from the harem system to individual autonomy, experienced difficulties in achieving economic independence, were subjected to pressure under the judgemental gaze of society, and were often left without support. By contrast, it is noted that the absence of a wage gap between women and men in the public sector demonstrated the state's commitment to the principle of equality.

62. "Echos d'Orient: La Turquie sur la voie des grandes réformes: L'examen prénuptial est rendu obligatoire," *L'Egyptienne*, sy. 74 (Kasım 1931): 34-35.
63. "Glanes: Le mouvement féminin en Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 76 (Ocak 1932): 35-38.
64. *L'Action sociale de la femme*, 1902'de yayımlanmaya başlayan aylık bir Fransız kadın dergisi. Kadınların toplumsal rolleri, sosyal yardım faaliyetleri, aile-annelik politikaları, çalışma koşulları ve kamu yaşamına katılım gibi konuları sosyal sorumluluk ve dayanışma ekseninde ele alınır. Fransız Milli Kütüphanesi'nde basılı koleksiyonlar bulunmaktadır. Bkz. Karen Offen, *European Feminisms, 1700-1950: A Political History* (Stanford: Stanford University Press, 2000), 247.
65. Füsun Çoban Döşkaya, "Haremden Avrupa'ya Kaçan İki Osmanlı Kadını: Zeynep Hanım ve Melek Hanım," içinde *Geçmişten Günümüze Göç III*, ed. Osman Köse (Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları, 2017), 1899–1926. https://aile.canik.bel.tr/kulturyayinlari/9-gecmisten-gunumuze-goc-3.pdf.
58. "Echos d'Orient: Nouvelles de Turquie," *L'Egyptienne*, no. 68 (April 1931): 47-48.
59. See Aslı Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik: Uluslararası ve Ortadoğu Kadın Hareketleri, 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği* [Unequal Sisterhood: International and Middle Eastern Women's Movements, the 1935 Congress, and the Union of Turkish Women] (İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014): 362-369.
60. "Echos d'Orient: Les femmes turques dans la magistrature," *L'Egyptienne*, no. 70 (June 1931): 31.
61. "Echos d'Orient: Le problème de la femme seule en Turquie," *L'Egyptienne*, no. 73 (October 1931): 36.

mücadelenin ilk adımlarını attıkları belirtilir. Jön Türkler döneminde Ahmet Rıza ve Tevfik Bey kadın haklarını desteklemiş, ancak asıl dönüşüm Mustafa Kemal'in liderliğinde gerçekleşmiştir. Kurtuluş Savaşı yıllarında kadınlar cephe gerisinde önemli sorumluluklar üstlenmiş; Cumhuriyet'le birlikte ise eğitime, hukuka ve kamusal alana eşit erişim hakkı elde etmişlerdir. Ulemaya rağmen kadınların parklarda dolaşması serbest bırakılmış, üniversiteler kadınlara açılmış ve Mustafa Kemal, kadınların toplumsal hayata katılmadığı bir demokrasinin mümkün olamayacağını vurgulamıştır. Metinde harem sistemi "gülünç" ve işlevsiz bir yapı olarak tanımlanırken, bu yapının tasfiyesi eşitlik yönünde atılmış sembolik bir kırılma noktası olarak sunulur. Makale, bu köklü dönüşümü çeşitli tarihsel ve siyasal örneklerle destekler.

Kadınların Kamu Güvenliğinde Yükselişi: TKB ve Polis Reformu

Kadınların kamusal yaşama katılımının toplumsal dönüşümün önemli ayaklarından biri olarak ele alındığı haberlerde[66], bu alandaki gelişmelerin hızla arttığına dikkat çekilir. Bu çerçevede Türk Kadın Birliği'nin kadın polis memurları yetiştirmek amacıyla bir polis hazırlık okulu açmayı planladığı aktarılır. Girişimin, İçişleri Bakanı Şükrü Kaya Bey'in kadınların polis teşkilatına kabulünü öngören bir yasa tasarısını kısa sürede Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunacak olmasıyla bağlantılı olduğu ifade edilir. Böylece kadınların yalnızca eğitim ve hukuk alanlarında değil, kamu güvenliği gibi alanlarda da yer almaya başladıkları vurgulanır.

Kamusal Alanda Bir İlk: Anzepe Hanım'ın İstanbul'a Polis Komiseri Olarak Atanması

Bu kapsamlı reformların somut bir göstergesi olarak, Hukuk Fakültesi mezunu Anzepe Hanım'ın[67] İstanbul'a polis komiseri olarak atandığına ilişkin bir habere yer verilir.[68] Türkiye'de ilk kez bir kadının bu göreve getirildiği, böylece kadınların kamusal alandaki yükselişinin yeni bir başarıyla taçlandırıldığı belirtilir. Bu gelişmenin, toplumsal dönüşümün ulaştığı noktayı açıkça ortaya koyduğu vurgulanır.

66. "Echos d'Orient: En Turquie: Entrée des femmes dans la police," *L'Egyptienne*, sy. 78 (Nisan 1932): 37.

67. Metinde adı geçen Anzepe Hanım hakkında mevcut literatürde doğrulanabilir bir bilgiye rastlanmadı. Cumhuriyet döneminde polis teşkilatında görev alan ilk kadın Polis Amiri Fatma Hüsnü (Hüceste) Arcan 2 Ekim 1932'de, ilk kadın Polis Memuresi Fatma Rabia Efeyurt ise 9 Şubat 1933'te göreve başladı. Bkz. Cemal Tepe, "'Türk Kadınının İlk Defa 'Polis' Olması," *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi* 21: 37-54; Yücel Yiğit, "Atatürk Dönemi Polis Teşkilâtı," *Atatürk Ansiklopedisi*, Erişim Tarihi: 07.01.2026.

68. "Echos d'Orient: Une victoire de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, sy. 84 (Ekim 1932): 26.

The Health Dimension of Social Reforms: The 1931 Regulation on Pre-Marital Health Examinations

It is emphasised that Türkiye's process of modernisation was sustained not only in the social sphere but also through progressive practices in the field of health policy. With a regulation that came into force in the final quarter of 1931, health examinations were made compulsory for couples wishing to marry.[62] This regulation is presented as an indication of an approach that prioritised public health and was grounded in scientific principles; it is also noted that the measure attracted considerable attention in the European press. According to the article, through this reform Türkiye once again demonstrated its determination to leave behind the practices of the past and to establish its social structure on firmer foundations.

Within this framework, the year 1931 in L'Egyptienne is evaluated as a period in which Türkiye took multifaceted steps along its path of modernisation. By addressing this transformation in a detailed and at times critical manner, the journal constitutes a valuable source not only for understanding developments in Türkiye, but also for grasping the transformations experienced by women, institutions, and culture in the broader Eastern world. These writings, which establish a bridge between past and future, stand as witnesses to a nation's effort to reconstruct its own identity.

The First Feminist Steps in Türkiye in L'Action Sociale de la Femme (1932)

In 1932, L'Egyptienne continued to closely follow the social transformations taking place in Türkiye. The news published in the journal indicate that the progressive steps taken by the Republic in the fields of women's rights, education, and law were conveyed to international public opinion.

From the Ottoman Empire to the Republic: L'Action Sociale de la Femme's Assessment of the Women's Movement in Türkiye

In news published in the journal,[63] an article that appeared in the French journal L'Action Sociale de

62. "Echos d'Orient: La Turquie sur la voie des grandes réformes: L'examen prénuptial est rendu obligatoire," *L'Egyptienne*, no. 74 (November 1931): 34-35.

63. "Glanes: Le mouvement féminin en Turquie," *L'Egyptienne*, no. 76 (January 1932): 35-38.

Kamusal Alandan Yeni Haberler (1933)

Kadınların Kamu Alanındaki Yükselişi: Nigâr Hanım ve Müfide Hanım

1933 yılına gelindiğinde dergide aktarılan haberlerde[69], Kemalizm'in özgürleştirici etkisi ve ekonomik gelişmelerin katkısıyla Türkiye'de kadınların, daha önce yalnızca erkeklerin varlık gösterdiği pek çok alanda görünür hale gelmeye başladıkları vurgulanır. Bu çerçevede makine mühendisi ve atölye şefi Nigâr Hanım'ın (Nighair Hanım) başarısına yer verilerek kadınların teknik alanlarda da yükselebileceği gösterilir. Benzer biçimde, Müfide Hanım'ın[70] Amasya'ya sağlık görevlisi olarak atanması, kadınların kamu hizmetindeki etkinliğinin artmasına dair çarpıcı bir örnek olarak gösterilir. Ayrıca Türkiye'de okuma yazma bilmeyen yetişkinler için eğitimin zorunlu hale getirilmesinden; Samsun gibi illerde gece okulları ve fabrika içi kurslarla halk eğitiminin yaygınlaştırılmasından söz edilir. Bu gelişmelerin, ülkenin modernleşme yolundaki kararlılığını ortaya koyduğu belirtilir.

Uluslararası Bir Sembol Olarak Türk Kadını: Miss Universe Kariman Hanım Khalis'in Kahire Ziyareti

Dergide aktarıldığı üzere, 1932 yılında Dünya Güzellik Kraliçesi seçilen Keriman Halis (Kariman Khalis)[71], 1933'te Kahire'ye geldiğinde, halk tarafından büyük bir coşkuyla karşılanmıştır.[72] Bu başarısı yalnızca bireysel bir zafer olarak değil, aynı zamanda Türkiye'nin kadınların özgürleşmesi alanında ilerlemesinin bir simgesi olarak değerlendirilir. Keriman Hanım'a gösterilen ilginin, temsil ettiği ülkeye yönelik sempatiyle birleştiği özellikle vurgulanır.

Diplomaside Yeni Bir Görünürlük: Türk Kadınlarının Uluslararası Görevleri

Dergi haberlerinde[73], toplumsal ilerlemelerin diplomasi alanına da yansıdığı ifade edilir. Türk kadınların diplomatik görevlerde yer almaya başlamasının, Türkiye'deki toplumsal dönüşümün uluslararası alana taşınmasına katkı sağladığı aktarılır. Avrupa basınına atıfla, Türk kadın diplomatların Paris ve Roma'nın yanı sıra diğer önemli başkentlerde de görev yapacakları belirtilir.

la Femme,[64] *which offers a general assessment of the women's movement in Türkiye, is presented. According to the article, the women's movement began in the late Ottoman period with pioneering figures such as Zeynep Hanım and Melek Hanım;*[65] *it is stated that these two women, educated in the West, took the first steps of feminist struggle by opposing the traditional order. During the Young Turk period, Ahmet Rıza and Tevfik Bey supported women's rights, yet the principal transformation took place under the leadership of Mustafa Kemal. During the years of the War of Independence, women assumed significant responsibilities on the home front; with the establishment of the Republic, they gained equal access to education, law, and the public sphere. Despite opposition from the ulema, women were permitted to walk in public parks, universities were opened to them, and Mustafa Kemal emphasised that a democracy in which women did not participate in social life would not be possible. In the text, the harem system is described as a 'ridiculous' and dysfunctional structure, and its dissolution is presented as a symbolic turning point in the direction of equality. The article supports this profound transformation with various historical and political examples.*

The Rise of Women in Public Security: The Union of Turkish Women and Police Reform

In news where women's participation in public life is addressed as one of the key dimensions of social transformation, attention is drawn to the rapid increase in developments in this field.[66] *Within this framework, it is reported that The Union of Turkish Women planned to establish a preparatory police school in order to train women police officers. This initiative is stated to be linked to the intention of the Minister of the Interior, Şükrü Kaya, to submit to the Grand National Assembly of Türkiye, in the near future, a draft law envisaging the admission of women into the police force. Thus, it is emphasised that women were beginning to take part not only in the fields of education and law, but also in areas such as public security.*

69. "Echos d'Orient: Nouvelles de Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 87 (Ocak 1933): 28.
70. Haberde yer alan Müfide Hanım büyük olasılıkla Prof. Dr. Fatma Müfide Kâzım Küley'dir (1899–1995).
71. Keriman Halis Ece (1913–2012), 1932'de Belçika'daki yarışmada Dünya Güzellik Kraliçesi seçildikten sonra düzenlenen uluslararası tanıtım ve davet programları çerçevesinde Mısır'ı ziyaret etmişti.
72. "Miss Univers," *L'Egyptienne*, sy. 88 (Şubat 1933): Kapak Yazısı.
73. "Echos d'Orient: L'entrée de nos sœurs turques dans la diplomatie," *L'Egyptienne*, sy. 89 (Mart 1933): 33.
64. *L'Action sociale de la femme*, a monthly French women's journal first published in 1902, addressed issues such as women's social roles, charitable activities, family and motherhood policies, working conditions, and participation in public life within a framework of social responsibility and solidarity. Printed collections are held at the Bibliothèque nationale de France. See Karen Offen, *European Feminisms, 1700–1950: A Political History* (Stanford: Stanford University Press, 2000), 247.
65. Füsun Çoban Döşkaya, "Haremden Avrupa'ya Kaçan İki Osmanlı Kadını: Zeynep Hanım ve Melek Hanım" in *Geçmişten Günümüze Göç III*, ed. Osman Köse (Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları, 2017), 1899-1926.
66. "Echos d'Orient: En Turquie: Entrée des femmes dans la police," *L'Egyptienne*, no. 78 (April 1932): 37.

Sağlık Alanında Bir İlk: Doktor Badria Raşid Hanım

Kadınların sağlık alanındaki yükselişine de dergide yer verilir. Doktor Bedriye Hanım'ın (Badria Raşid Hanım) Ankara baştabipliğine atanması, bir başkentin sağlık hizmetlerini yöneten ilk kadın olmasına örnek gösterilir. Bu atama, Türkiye'nin kadın hakları alanındaki somut kazanımlarından biri olarak değerlendirilir.

L'Egyptienne dergisinde 1933 yılı boyunca yayımlanan haberler, Türkiye'nin yalnızca iç politikada değil, uluslararası alanda da dikkatle izlenen bir dönüşüm sürecinde olduğunu ortaya koyar. Kadınların kamusal hayattaki konumu ve eğitim reformları, modernleşen Türkiye'nin çok boyutlu yansımaları olarak sunulur. Bu gözlemlerde, yeni bir toplum inşa etmeye çalışan Türkiye, çevre ülkeler için de ilham verici bir örnek olarak değerlendirilir.

Uluslararası Kadınlar Birliği'nin İstanbul'da Toplanan 12. Kongresi (1935)

1935 yılında *L'Egyptienne*'de yayımlanan yazılarda, Türkiye'nin kültürel atılımları ve kadınların ulusal ve uluslararası arenadaki yükselişinin öne çıktığı görülür. Bu yazılarda, genç Cumhuriyet'in yalnızca kendi sınırları içinde değil, tüm bölge için örnek teşkil eden bir dönüşüm sürecini yansıttığı ifade edilir.

Uluslararası Kadınlar Birliği'nin 12. Kongresi Hazırlıkları ve Kültürel Gelişmeler: Türk Kadın Birliği

Mart 1935 tarihli bir yazıda[74], 18 Nisan'da İstanbul'da düzenlenecek Uluslararası Kadınlar Birliği'nin 12. Kongresi'ne yönelik hazırlıklara geniş yer verilir. Türk Kadın Birliği'nin öncülüğünde barış, kadın-erkek eşitliği ve evli kadının statüsü gibi konuların gündeme alınacağı belirtilir; dergiye göre, Türkiye'nin doğu dünyasına örnek olduğu bir başka konu da Meclis'te bulunan on altı kadın milletvekilidir.

Tarihsel Süreklilik ve Kadınların Rolü: Orhun Yazıtları'ndan Toprak Bayramı'na

Kongreye ilişkin Nisan ayında yayımlanan bir yazıda[75], Türk kadınının siyasal ve toplumsal rolü tarihsel bir süreklilik içinde temellendilir. Metinde Türk kadınının tarih boyunca Orhun Yazıtları'ndan itibaren devlet yönetimin-

A First in the Public Sphere: The Appointment of Anzepe Hanım as Police Commissioner in Istanbul

As a concrete indication of these comprehensive reforms, a news report states that Anzepe Hanım,[67] a graduate of the Faculty of Law, was appointed as a police commissioner in Istanbul.[68] It is stated that, for the first time in Türkiye, a woman was appointed to this position, and that the rise of women in the public sphere was thus crowned with a new achievement. This development is emphasised as clearly demonstrating the stage reached in the process of social transformation.

New Developments in the Public Sphere (1933)

The Rise of Women in the Public Sphere: Nigâr Hanım and Müfide Hanım

By 1933, the news conveyed in the journal emphasised that, with the emancipatory impact of Kemalism and the contribution of economic developments, women in Türkiye began to become visible in many fields previously dominated solely by men.[69] Within this framework, the success of Nigâr Hanım (Nighair Hanım), a mechanical engineer and workshop supervisor, is highlighted as evidence that women could also advance in technical fields. Similarly, the appointment of Müfide Hanım[70] as a health officer in Amasya is presented as a striking example of the increasing effectiveness of women in public service. In addition, it is noted that education was made compulsory for illiterate adults in Türkiye, and that public education was expanded through night schools and in-factory courses in provinces such as Samsun. These developments are presented as demonstrating the country's determination on its path towards modernisation.

74. "Echos d'Orient: En Turquie: Préparation du Congrès d'Istanbul," *L'Egyptienne*, sy. 111 (Mart 1935): 41-44.

75. Jeanne Gabrielle Marques, "Vers Istanbul," *L'Egyptienne*, sy. 112 (Nisan 1935): 2-5.

67. No verifiable information on Anzepe Hanım mentioned in the text has been identified in the existing literature. In the Republican period, the first woman to serve as a Police Chief (Polis Amiri), Fatma Hüsnü (Hüceste) Arcan, assumed office on 2 October 1932, while the first female police officer, Fatma Rabia Efeyurt, began her duty on 9 February 1933. See Cemal Tepe, "Türk Kadınının İlk Defa 'Polis' Olması," *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi* 21: 37–54; Yücel Yiğit, "Atatürk Dönemi Polis Teşkilâtı," *Atatürk Ansiklopedisi*, accessed 7 January 2026.

68. "Echos d'Orient: Une victoire de nos sœurs turques," *L'Egyptienne*, no. 84 (October 1932): 26.

69. "Echos d'Orient: Nouvelles de Turquie," *L'Egyptienne*, no. 87 (January 1933): 28.

70. The Müfide Hanım mentioned in the news most likely refers to Prof. Dr. Fatma Müfide Kâzım Küley (1899–1995).

deki rolüne dikkat çekilir; Boğarık Hatun'un (Kraliçe Boarik'in) 528 yılında bir orduya komuta etmesi ve Moğol istilaları sırasında Türk hükümdar eşlerinin direnişi tarihsel örnekler olarak sunulur. Cumhuriyet döneminde kırsal kesimde kadın ve erkek köylülerin eğitimi için harcanan çabalar vurgulanır ve Ankara'da düzenlenen "Toprak Bayramı" bu gelişimin simgesi olarak anılır. Kadınların Kongre'de barışın asli savunucuları olarak öne çıktığı; savaş tehdidine rağmen sabır ve sezgileri sayesinde barışı korumada daha güçlü davrandıkları belirtilir.

İstanbul Uluslararası Kadın Kongresi'nin Kararları: Yıldız Sarayı, Medeni Haklar ve İsviçre Medeni Kanunu

L'Egyptienne'de yayımlanan ayrıntılı kongre raporlarına göre, kongrenin açılışı Yıldız Sarayı'nda yapılmış ve "Adalet" bayrağı Türk bayrakları arasında dalgalanmıştır. Delegeler medeni haklar, vatandaşlık, eşit çalışma koşulları, ahlaki eşitlik, barış ve Doğu–Batı işbirliği konularında gün boyu süren tartışmalar yürütmüşlerdir. Evli kadının vatandaşlığına dair ilerici kararlar, fuhuş ve kadın ticaretine karşı uluslararası düzenleme çağrıları, militarist eğitim kitaplarının kaldırılması talepleri ve ırkçılığın kınanması öne çıkan konular arasındadır. Türkiye'de kabul edilen Medeni Kanun sayesinde elde edilen eşitlik özellikle dikkat çekmiş; kongre, Türkiye'nin reformlarının uluslararası alanda sergilendiği bir vitrin işlevi görmüştür.

Kongrenin Mısır'daki Yankıları: Huda Sha'arawi, Tevfik Nesim Paşa ve Kadın Hakları Talepleri

Ağustos-Eylül 1935'te tarihli yazıda[76] ise kongrenin Mısır'daki yansımalarına yer verilir. Mısır Feminist Birliği Başkanı Huda Sha'arawi'nin, Başbakan Tevfik Nesim Paşa'ya sunduğu mektupta İstanbul'da alınan kararların Mısır'da uygulanmasının talep edildiği belirtilir. Bu kararlar arasında ahlaki eşitlik, çokeşliliğin kaldırılması ve kadınların siyasal haklarının güvence altına alınması öne çıkar. Çokeşliliğin aile düzenini bozduğu, suç ve intihara yol açtığı ve modern ahlak anlayışıyla bağdaşmadığı vurgulanır; kadınların eğitim, kamu sağlığı, çocuk koruma ve kültürel denetim gibi alanlarda sorumluluk üstlenmeleri gerektiği belirtilir.

1935 yılı boyunca *L'Egyptienne*'de yayımlanan yazılar Türkiye'nin sanat, ekonomi, kadın hakları ve siyasal reform alanlarındaki gelişmelerini ayrıntılı biçimde ele alır. İstanbul'da düzenlenen uluslararası kongre ise, kadın hareketinin sınırları aşan bir boyut kazandığını

The Turkish Woman as an International Symbol: The Visit of Miss Universe Keriman Halis to Cairo

As reported in the journal, when Keriman Halis[71] (Kariman Khalis), who had been crowned Miss Universe in 1932, arrived in Cairo in 1933, she was received with great enthusiasm by the public.[72] This achievement was regarded not merely as an individual victory, but also as a symbol of Türkiye's progress in the emancipation of women. It is particularly emphasised that the interest shown in Keriman Hanım was intertwined with a broader sympathy towards the country she represented.

A New Visibility in Diplomacy: The International Roles of Turkish Women

In the journal's news,[73] it is stated that social progress was also reflected in the field of diplomacy. It is reported that the participation of Turkish women in diplomatic posts contributed to carrying the social transformation in Türkiye into the international sphere. With reference to the European press, it is indicated that Turkish women diplomats would serve not only in Paris and Rome, but also in other major capitals.

A First in the Field of Health: Dr Bedriye Hanım (Badria Raşid Hanım)

The journal also addresses the rise of women in the field of health. The appointment of Dr Bedriye Hanım (Badria Raşid Hanım) as chief physician in Ankara is presented as an example of her becoming the first woman to oversee the health services of a capital city. This appointment is evaluated as one of the concrete achievements of Türkiye in the field of women's rights.

The news published throughout 1933 in L'Egyptienne demonstrates that Türkiye was undergoing a transformation process that was closely observed not only in domestic politics but also at the international level. The position of women in public life and educational reforms are presented as multidimensional reflections of a modernising Türkiye. In these observations, Türkiye—seeking to construct a new society—is evaluated as an inspiring example for neighbouring countries as well.

76. Hoda Charoui, "Après le Congrès d'Istanbul," *L'Egyptienne*, sy. 115 (Ağustos-Eylül 1935): 7-9.

71. Keriman Halis Ece (1913–2012) visited Egypt as part of an international programme of promotion and official invitations following her selection as Miss Universe at the competition held in Belgium in 1932.

72. "Miss Univers," *L'Egyptienne*, no. 88 (January 1933): Cover text.

73. "Echos d'Orient: L'entrée de nos sœurs turques dans la diplomatie," *L'Egyptienne*, no. 89 (March 1933): 33.

gösteren önemli bir eşik olarak sunulur. Bu metinlerde genç Cumhuriyet'in yalnızca kendi geleceğini değil, Doğu ile Batı arasında barış, eşitlik ve ilerleme için yeni bir ufku temsil ettiği belirtilir.

L'Egyptienne'in Türkiye Özel Sayısı (1936)

L'Egyptienne dergisi 1936 yılında yayımladığı Türkiye özel sayısında[77], bir yıl önce İstanbul'da düzenlenen 1935 Kongresi'ni ve Türkiye'de kadın hareketinin ulaştığı noktayı ayrıntılı biçimde ele alır. Bu özel sayıda, kongreye katılan gözlemcilerin izlenimlerine, feminist örgütler arasındaki ilişkilere ve Türkiye Cumhuriyeti'nin toplumsal dönüşüm sürecine geniş yer ayrıldığı görülür.

Türkiye özel sayısının hazırlanış sürecine de değinen dergi, 1935 İstanbul Kongresi'nin ardından Huda Sha'arawi başkanlığındaki Mısır heyeti ile Türk Kadın Birliği arasında güçlü bağlar kurulduğunu aktarır. Kongreden etkilenen Mısırlı kadınlar basına verdikleri demeçlerde ve dergide yayımlanan yazılarda Türkiye'den, kongreden ve Türk kadınlarından övgüyle söz etmiştir. Bu çerçevede yazı kurulunun, *L'Egyptienne*'in 114. sayısını kongreye ve Türkiye'ye ayırma kararı aldığı, Necile Tevfik'ten yazı ve fotoğraf talep edildiği[78] ve derginin onuncu sayfasının, fotoğrafıyla birlikte Necile Tevfik'in kongreye sunduğu rapora[79] ayrıldığı ifade edilir. Türkiye özel sayısında, Türkiye ve İstanbul fotoğraflarıyla birlikte toplam on bir yazı[80] yayımlanır. Dergi, bu özel sayının yayımlandığı dönemde Mısır Feminist Birliği'nin on üç yıllık bir geçmişi olduğundan söz eder.

İlk yazıda Saiza Nabarawi, İstanbul Kongresi'ne katılma-

1936'da yayımlanan *L'Egyptienne* dergisinin Türkiye Özel Sayısı olan 114. sayısında, Mustafa Kemal Atatürk'ün fotoğrafının yer aldığı kapak sayfası.
Cover page of Special Issue on Türkiye, no. 114 of L'Egyptienne, published in 1936, featuring a photograph of Mustafa Kemal Atatürk.
Kaynak: Bibliothèque Marguerite Durand Dijital Arşivi, https://bibliotheques-specialisees.paris.fr/ark:/73873/pf0000718626/1935/n114juin/v0001.simple.selectedTab=record, Erişim: 21.01.2026.

77. *L'Egyptienne*, sy. 114 (Mayıs 1936). Yayıncının öngöremediği koşullar nedeniyle, Haziran-Temmuz 1935'te yayımlanamayan Türkiye Özel Sayısı TKB'nin feshinden bir yıl sonra, Mayıs 1936'da yayımlanır.

78. *L'Egyptienne*'de, Türk Kadın Birliği'nin 1927 kongresi sonrasında yaşanan süreçlere ve Nezihe Muhittin'in yönetimden uzaklaştırılmasına ilişkin herhangi bir bilgiye yer verilmez. Benzer biçimde, Mayıs 1936'da bir sayının tamamı Türkiye'ye ayrılmış olmasına rağmen, Türk Kadın Birliği'nin bir yıl önce feshedilmiş olduğuna dair bir açıklama da bulunmuyor. Derginin bu konulardaki sessizliğinin gerekçesine dair açık bir veri mevcut değil; ancak söz konusu gelişmelerin dergide yer almamış olması dikkat çekici.

79. Necile Tewfik, "La condition civile de la femme turque moderne," *L'Egyptienne*, sy. 114 (Mayıs 1936): 10–19.

80. 1) Ceza Nabaraouy, "Anniversaire du congrès d'Istambul: une grande leçon"; 2) Necile Tewfik, "La condition civile de la femme turque moderne"; 3) Mouidé Essad, "La littérature et les arts en Turquie"; 4) Yakub Kadri, "Quelques belles pages des écrivains turcs d'aujourd'hui"; 5) Falih Rıfkı, "Karageuz"; 6) Aka Gunduz, "Transport de munitions dans la nuit: le chant des Kagni"; 7) Fatma Nimet Rachid, "Randonnées"; 8) Ceza Nabaraouy, "L'instruction en Turquie"; 9) Fatma Nimet Rachid, "Œuvres sociales"; 10) S. Abdul'ilah, "Propos touristiques: pour aimer la Turquie: il faut la visiter"; 11) Selim Nuh, "La délégation égyptienne au congrès féministe d'Istambul".

The Twelfth Congress of the International Alliance of Women Held in Istanbul (1935)

In the articles published in L'Egyptienne in 1935, it is observed that Türkiye's cultural initiatives and the rise of women in both national and international arenas come to the fore. These writings indicate that the young Republic reflected a process of transformation that served as an example not only within its own borders but for the entire region as well.

yı büyük bir ayrıcalık olarak niteler; bu kongrenin birlik ve dengeyi simgeleyen bir toplantı olarak delegelerin hafızasında kalacağını vurgular. Nabarawi'nin yazısında, barışa yönelik tehditler ile kadınların işsizlik ve yoksulluk sorunları karşısındaki çözüm arayışları tartışılır; önceki kongrelere hâkim olan katı milliyetçi söylemin aksine İstanbul Kongresi'nde enternasyonalizme doğru ciddi adımlar atıldığı ifade edilir. Kongrenin diğer bir ayırt edici yönü, doğu ülkelerinden gelen kadın delegelerin sayısının çok olmasıdır.

Saiza Nabarawi Türkiye'yi "eski dünyadan yeni dünyaya geçişi barışçıl yollarla gerçekleştirmiş bir ülke" olarak sunar; din gibi hassas bir alanda gerçekleştirilen reformlar sayesinde siyasal ve toplumsal alanda doğu ülkelerinde hayal edilmesi güç bir ilerleme kaydedildiğini vurgular. Bu nedenle kongrenin Türkiye'de toplanmasını anlamlı bulduğunu; Mısırlı bir kadın olarak Müslüman ve Türk kadınlarını hayranlıkla izlediğini ve 12. Kongre delegelerinin geleceğe güvenle bakabilmelerinin temel nedenini Türkiye'deki değişimde gördüğünü ifade eder.

İkinci yazıda, "Modern Türk Kadınının Medeni Durumu" başlığı altında Necile Tevfik'in kongreye sunduğu rapor aynen yayımlanır ve metin "İstanbul Kongresi'nde Türk Kadının Medeni Durumu Komisyonu Raportörü Necile Tevfik" imzasını taşır. Bu yazıya, Necile Tevfik Özel Arşivi'nde[81] yer alan tek fotoğrafın yanı sıra Dr. Fatma Arif, avukat Şükûfe Abdurrahman, hâkim Suat Hilmi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne giren yedi kadın milletvekilinin fotoğrafları eşlik eder.

Üçüncü yazıda, "Türkiye'de Edebiyat ve Sanat" başlığı altında ressam ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi üyesi Muide Esad'ın[82] imzası yer alır. Mısır'a yerleşmiş bir Türk olan Muide Esad, modern Türk sanatını ele aldığı yazısında kadın sanatçılara özel bir yer verir; Hamide Hanım'ı[83] "olağanüstü bir ressam", Hasibe Hanım'ı kumaş üzerine çalışan bir sanatçı, Müfide

Preparations for the Twelfth Congress of the International Alliance of Women and Cultural Developments: The Union of Turkish Women

An article dated March 1935[74] devotes extensive coverage to the preparations for the Twelfth Congress of the International Alliance of Women, to be held in Istanbul on 18 April. It is stated that, under the leadership of The Union of Turkish Women, issues such as peace, equality between women and men, and the status of married women would be placed on the agenda; according to the journal, another aspect in which Türkiye served as an example to the Eastern world was the presence of sixteen women deputies in the Parliament.

Historical Continuity and the Role of Women: From the Orkhon Inscriptions to the Festival of the Land

In an article published in April[75] concerning the congress, the political and social role of Turkish women is grounded within a framework of historical continuity. The text draws attention to the role of Turkish women in state governance throughout history, from the Orkhon Inscriptions onwards; the command of an army by Boğarık Hatun (Queen Boarik) in 528 and the resistance of the consorts of Turkish rulers during the Mongol invasions are presented as historical examples. In the Republican period, emphasis was placed on the efforts made to educate both female and male peasants in rural areas, and the 'Festival of the Land' held in Ankara is cited as a symbol of this development. It is further stated that women emerged at the Congress as the principal advocates of peace, and that, despite the threat of war, they acted more resolutely in preserving peace owing to their patience and intuition.

The Decisions of the Istanbul International Women's Congress: Yıldız Palace, Civil Rights, and the Swiss Civil Code

According to the detailed congress reports published in L'Egyptienne, the opening of the congress was held at Yıldız Palace, where the flag of 'Justice' was flown among Turkish flags. Delegates conducted discussions throughout the day on issues such as civil rights, citizenship, equal working conditions, moral equality, peace, and East–West cooperation. Among the prominent topics were progressive decisions concerning the citizenship of married women, calls for international regulation against prostitution and the trafficking of women,

81. Necile Tevfik Özel Arşivi, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı Özel Arşiv Koleksiyonu'nda yer alır. Bkz. Aslı Davaz, *Bir Kadın Arşivini Okuma Denemesi: Necile Tevfik Arşivi Açıklamalı Kataloğu (1924–1954)* (İstanbul: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019).

82. Muide Esad, Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilk mezunlarından. Mısırlı eşiyle Kahire'ye yerleştikten sonra pek çok serginin düzenlenmesine önayak oldu. Mısır Feminist Birliği üyelerindendi. Mouidé Essad, "La littérature et les arts en Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 114 (Mayıs 1936): 20–41.

83. Hamide Hanım, Ressam Üsküdarlı Hoca Ali Rıza'nın kızı. Bkz. "Ressam Üsküdarlı Hoca Ali Rıza'nın kızı Hamide-Hamide, daughter of the painter Hoca Ali Rıza of Üsküdar," *Salt Araştırma*, Engin Özendes Koleksiyonu, Erişim Tarihi: 8 Ocak 2026.

74. "Echos d'Orient: En Turquie: Préparation du Congrès d'Istanbul," *L'Egyptienne*, no. 111 (March 1935): 41-44.

75. Jeanne Gabrielle Marques, "Vers Istanbul," *L'Egyptienne*, no. 112 (April 1935): 2-5.

Hanım'ı[84] peyzaj ressamı ve Belkıs Hanım'ı[85] portre ressamı olarak tanıtır. Mihri Hanım[86], Güzin Hanım[87] ve diğer kadın ressamların[88] adları da çağdaş Türk ressamları arasında sıralanır. Dördüncü, beşinci ve altıncı yazılarda sırasıyla Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "Çağdaş Türk Yazarlarından Örnekler", Falih Rıfkı'nın "Karagöz" ve Aka Gündüz'ün "Kağnıların Türküsü" başlıklı yazılarına yer verilir.

Yedinci yazıda ise Fatma Nimet Raşid[89], "Geziler" başlığı altında Pierre Loti Mezarlığı'nı, Adalar'ı, Ankara'yı, Bursa'yı ve Yalova'yı anlatır.

Sekizinci yazıda Saiza Nabarawi, "Türkiye'de Eğitim" başlığıyla Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde eğitim alanında yapılan reformları, açılan okulları ve istatistik verilerini ele alır. Bu yazıya kız öğrencilerin jimnastik dersleri, laboratuvar çalışmaları ve Güzel Sanatlar Akademisi'nde canlı modelle yapılan çalışmaların fotoğrafları eşlik eder.

Dokuzuncu yazıda Fatma Nimet Raşid, "Œuvres sociales" yani toplumsal yardım kurumları başlığıyla 23 Nisan ve 19 Mayıs bayramlarının kurumsallaşmasını; Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay, hemşirelik okulları ve Darülaceze gibi kurumların kuruluşunu anlatır. Halkevleri

84. Müfide Kadri (1889-1911) dönemin önemli ressamları arasında yer aldı. Osman Hamdi Bey'in, resimlerine hayran kaldığı söylenir. Müziğe yeteneği vardı. İlk kadın resim öğretmeniydi. 22 yaşında veremden hayatını kaybetti. Onunla ilgili iki sandık dolusu belge Taha Toros arşivindedir. "Müfide Kadri", *Wikipedia*, Erişim Tarihi: 28.08.2011.

85. Belkıs Mustafa (1896-1925). İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nin ilk talebelerinden, Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitiren ilk genç kız (1917). Bkz. "Belkıs Mustafa", *Lebriz.com*, Erişim tarihi: 20.05.2012; Asım Mutlu, "Ressam Belkıs Mustafa'nın Yaşamı ve Onun Desenleri ile Yakın Çevresinden Bir Kesit," *Sanat Çevresi 101* (Mart 1987): 10–13.

86. Mihri Müşfik (1886-1954) çağdaş resim çalışmalarını başlatan Türk kadın ressam olarak bilinir. Güzel Sanatlar Akademisi'nin ilk kadın yöneticisi. "Mihri Müşfik", *Wikipedia*, Erişim Tarihi: 06.01.2026.

87. Güzin Duran (1898-1981) İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Mihri Müşfik'in öğrencisi oldu. Eşi İbrahim Feyhaman'la birlikte eserlerini, koleksiyonlarını ve atölye evlerini 1969 yılında İstanbul Üniversitesi'ne bağışladılar. 2024 yılında Feyhaman Duran Kültür ve Sanat Evi olarak Süleymaniye semtinde halka açıldı. Taha Toros, *İlk Kadın Ressamlarımız: The First Lady Artists of Turkey* (İstanbul: Akbank Kültür Sanat Yayınları, 1988), 53-56.

88. Hamide Hanım, Efraz Hanım, Nevzat Hanım, İhsan Hanım, Bakiye Hanım, Bedia Hanım, Rabia Hanım, Kadriye Hanım, Mediha Hanım ve Sabiha Rüşti Hanım. Kadın heykeltıraşlar Rezzan Hanım, Sabiha Ziya Hanım, Mualla Hanım, Nermin Hanım ve Leman Besim Hanımın adları veriliyor, hepsinin Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun oldukları ve kız okullarında resim hocalığı yaptıkları belirtiliyordu. Diğer bölümlerde ise mimarlık, müzik, hat, çinicilik gibi konular ele alınıyordu.

89. Fatma Nimet Raşid, 1935 Kongresi için Mısır'dan İstanbul'a gelen heyette yer alan ve Mısır'da çeşitli gazetelerde yazarlık yapan bir gazetecidir. Kongre sonrasında, "Türk kadınlığı ve gazeteciliği" üzerine incelemelerde bulunmak üzere bir süre İstanbul'da kalmış; ayrıca Türkiye'de Türk inkılâbı üzerine araştırmalar yapmak üzere Bursa'da bulunmuş ve köylerde geziler gerçekleştirmiştir. Bkz. *Akşam*, 2 Mayıs 1935, 5; *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1935, 7.

demands for the removal of militarist educational textbooks, and the condemnation of racism. The equality achieved through the Civil Code adopted in Türkiye attracted particular attention; the congress thus functioned as a showcase in which Türkiye's reforms were presented on an international stage.

The Repercussions of the Congress in Egypt: Huda Sha'arawi, Tevfik Nesim Pasha, and Demands for Women's Rights

In an article dated August–September 1935,[76] the repercussions of the congress in Egypt are addressed. It is stated that, in a letter submitted to Prime Minister Tevfik Nesim Pasha, Huda Sha'arawi, President of the Egyptian Feminist Union, called for the implementation in Egypt of the decisions adopted in Istanbul. Among these decisions, moral equality, the abolition of polygamy, and the securing of women's political rights are particularly emphasised. It is underlined that polygamy disrupts family order, leads to crime and suicide, and is incompatible with modern conceptions of morality; it is also stated that women should assume responsibilities in areas such as education, public health, child protection, and cultural regulation.

Throughout 1935, the writings published in L'Egyptienne addressed in detail Türkiye's developments in the fields of art, economy, women's rights, and political reform. The international congress held in Istanbul, meanwhile, was presented as an important threshold demonstrating that the women's movement had acquired a transnational dimension. In these texts, the young Republic is portrayed as representing not only its own future, but also a new horizon for peace, equality, and progress between East and West.

The Türkiye Special Issue of L'Egyptienne (1936)

In its Türkiye special issue published in 1936,[77] L'Egyptienne examined in detail the 1935 Congress held in Istanbul the previous year and the stage reached by the women's movement in Türkiye. In this special issue, extensive space is devoted to the impressions of the observers who attended the congress, to the relationships among feminist organisations, and to the process

76. Hoda Charoui, "Après le Congrès d'Istanbul," *L'Egyptienne*, no. 115 (August-September 1935): 7-9.

77. *L'Egyptienne*, no. 114 (May 1936). Due to circumstances unforeseen by the publisher, the Türkiye Special Issue—originally intended for June–July 1935 but not published at that time—appeared in May 1936, one year after the dissolution of *The Union of Turkish Women*.

dünyada benzeri olmayan bir kurum olarak tanıtılır; 103 Halkevi'nde düzenlenen etkinlikler ve milyonlara ulaşan katılım rakamları ayrıntılı verilir.[90]

Onuncu yazıda S. Abdullah, "Türkiye'yi Sevmek için Gezmek Gerek" başlıklı yazısıyla Türkiye'nin ulaşım alanındaki atılımlarını, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun kuruluşunu ve ülkenin doğal güzelliklerini kapsamlı biçimde ele alır.

Son yazıda ise gazeteci Selim Nuh, kongreye ilişkin izlenimlerini paylaşır. Kongreye sıradan bir toplantı olacağı düşüncesiyle katıldığını, ancak bunu "alışılmış dünya düzenini sarsan" bir deneyim olarak yaşadığını ifade eder. Kadın delegelerde gözlemlediği kararlılığı yazısında "Kadınların gözlerinde yanan kutsal ateşi görmemek mümkün değil" sözleriyle dile getiren Selim Nuh, Uluslararası Birlik'in çalışma alanlarının çeşitliliğini, hacmini ve kadınlar arasındaki işbölümünün ulaştığı profesyonel düzeyi vurgular. Ayrıca barışın korunmasında kadınların belirleyici rolüne dikkat çeker; Margery Corbett Ashby[91], Lâtife Bekir, Huda Sha'arawi, Rosa Manus[92], Germaine Malaterre-Sellier[93], Begüm Kemaleddin[94], Lady Astor[95] ve Maria Vérone'la yaptığı görüşmelere yer verir. Metin, Mısır heyetinin Atatürk'ü ziyaret etmek

of social transformation in the Republic of Türkiye.

The journal, which also addresses the process of preparing the Türkiye special issue, reports that, following the 1935 Istanbul Congress, strong ties were established between the Egyptian delegation, led by Huda Sha'arawi, and The Union of Turkish Women. Egyptian women, influenced by the congress, spoke of Türkiye, the congress, and Turkish women in laudatory terms in both their statements to the press and in articles published in the journal. Within this framework, it is stated that the editorial board decided to devote the 114th issue of L'Egyptienne to the congress and to Türkiye,[78] that a text and photographs were requested from Necile Tevfik, and that the tenth page of the journal was allocated to the report she presented at the congress,[79] accompanied by her photograph. In the Türkiye special issue, a total of eleven articles[80] were published alongside photographs of Türkiye and Istanbul. The journal also notes that, at the time this special issue was published, the Egyptian Feminist Union had a history of thirteen years.

In the first article, Saiza Nabarawi describes participation in the Istanbul Congress as a great privilege, emphasising that this congress would remain in the memory of the delegates as a gathering symbolising unity and balance. In Nabarawi's account, threats to peace and the search for solutions to women's problems of unemployment and poverty are discussed; in contrast to the rigid nationalist discourse that had characterised previous congresses, it is stated that significant steps were taken towards internationalism at the Istanbul Congress. Another distinctive feature of the congress is identified as the high number of women delegates from Eastern countries.

Saiza Nabarawi presents Türkiye as 'a country that has achieved the transition from the old world to the new world through peaceful means'; she emphasises that,

90. Fatma Nimet Rachid, "Œuvres sociales," *L'Egyptienne*, sy. 114 (Mayıs 1936): 75.

91. Margery Corbett Ashby (1882–1981), Britanyalı oy hakkı savunucusu, liberal siyasetçi ve feminist. Uluslararası Birlik'in başkanı olarak 1935'te 12. Kongre'ye katılmak üzere İstanbul'a geldi ve kongrenin açılış konuşmasını yaptı. Arşivi LSE The Women's Library'de "Papers of Margery Irene Corbett Ashby" kataloğunda ve Millicent Garrett Fawcet koleksiyonunda ve University of Leeds Special Collections'ta muhafaza ediliyor. Bkz. "Dame Margery Corbett Ashby," *Britannica*, Erişim Tarihi: 30.12.2025.

92. Rosa Manus (1881-1942), barış yanlısı, feminist. Uluslararası Kadın Arşivleri'nin üç kurucusundan biridir. Yazışmalar, el yazmaları, kadın örgütlerine ait dokümanlar ve fotoğraflardan oluşan arşivi Atria- Institute on Gender Equality and Women's History'de muhafaza ediliyor. Bkz. Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik*; Myriam Everard ve Francisca de Haan, ed., *Rosa Manus (1881–1942): The International Life and Legacy of a Jewish Dutch Feminist* (Leiden: Brill, 2016).

93. Uluslararası Kadınlar Birliği'nin 1926'daki 10. Kongresi -Türk Kadın Birliği'nin Uluslararası Kadın Birliği üyeliğine kabul edildiği kongredir- Paris'te Germaine Malaterre-Sellier (1889-1967) başkanlığında, Kadınların Seçme ve Seçilme Hakkı için Fransız Birliği'nin ev sahipliğinde toplandı. Germaine Malaterre-Sellier adı altında toplanmış tek bir arşiv fonu bulunmamaktadır. Ancak ona ait belgelerin büyük bir kısmı Bibliothèque Marguerite Durand ve Bibliothèque historique de la Ville de Paris'te yer almaktadır. Bkz. Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik*, 114; "Germaine Malaterre-Sellier," *Wikipedia*, Erişim Tarihi 30.12.2025.

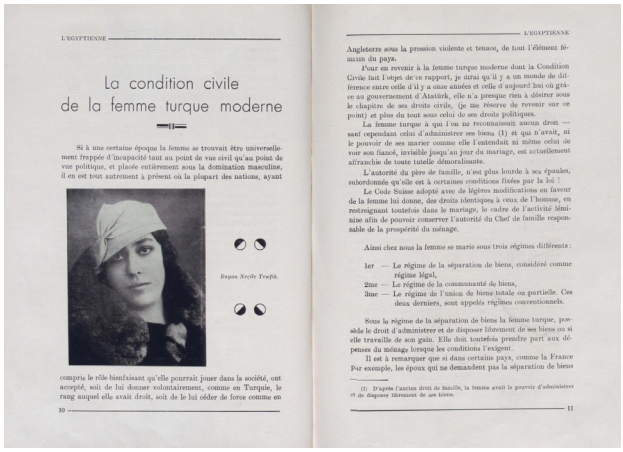
94. Begüm Kamal-ud-Din Ahmad (Begüm Kemaleddin), Müslüman Birliği (All-India Muslim League) kadın örgütlenmesinde çalışmış bir aktivisttir. 1935 Kongresi'ne delege olarak katıldı. Suat Derviş, kongre delegeleriyle yaptığı röportajlardan birinde Begüm Kemaleddin'le de görüştü. Bkz. Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik*, 664.

95. Lady Astor (1879–1964), İngiliz parlamento üyesi. 12. Kongre için 1935'te İstanbul'a geldi ve kongre sonunda oluşturulan özel delegasyonla Ankara'ya giderek Atatürk'le görüştü. Bkz. "Nancy Witcher Astor, Viscountess Astor," *Britannica*, Erişim Tarihi: 30.12.2025.

78. In *L'Egyptienne*, no information is provided regarding the developments following the 1927 Congress of *The Union of Turkish Women* or the removal of Nezihe Muhittin from its leadership. Similarly, although an entire issue was devoted to Türkiye in May 1936, no reference is made to the fact that *The Union of Turkish Women* had been dissolved a year earlier. There is no explicit evidence explaining this silence on the part of the journal; nevertheless, the absence of these developments from its coverage is noteworthy.

79. Necile Tewfik, "La condition civile de la femme turque moderne," *L'Egyptienne*, no. 114 (May 1936): 10–19.

80. 1) Ceza Nabaraouy, "Anniversaire du congrès d'Istambul: une grande leçon"; 2) Necile Tewfik, "La condition civile de la femme turque moderne"; 3) Mouidé Essad, "La littérature et les arts en Turquie"; 4) Yakub Kadri, "Quelques belles pages des écrivains turcs d'aujourd'hui"; 5) Falih Rıfkı, "Karageuz"; 6) Aka Gunduz, "Transport de munitions dans la nuit: le chant des Kagni"; 7) Fatma Nimet Rachid, "Randonnées"; 8) Ceza Nabaraouy, "L'instruction en Turquie"; 9) Fatma Nimet Rachid, "Œuvres sociales"; 10) S. Abdul'ilah, "Propos touristiques: pour aimer la Turquie: il faut la visiter"; 11) Selim Nuh, "La délégation égyptienne au congrès féministe d'Istambul".

L'EGYPTIENNE

La condition civile de la femme turque moderne

—II—

Si à une certaine époque la femme se trouvait être universellement frappée d'incapacité tant au point de vue civil qu'au point de vue politique, et placée entièrement sous la domination masculine, il en est tout autrement à présent où la plupart des nations, ayant

Beyan Necile Tevfik.

compris le rôle bienfaisant qu'elle pourrait jouer dans la société, ont accepté, soit de lui donner volontairement, comme en Turquie, le rang auquel elle avait droit, soit de le lui céder de force comme en

10

L'EGYPTIENNE

Angleterre sous la pression violente et tenace, de tout l'élément féminin du pays.

Pour en revenir à la femme turque moderne dont la Condition Civile fait l'objet de ce rapport, je dirai qu'il y a un monde de différence entre celle d'il y a une année et celle d'aujourd hui où grâce au gouvernement d'Atatürk, elle n'a presque rien à désirer sous le chapitre de ses droits civile, (je me réserve de revenir sur ce point) et plus du tout sous celui de ses droits politiques.

La femme turque à qui l'on ne reconnaissait aucun droit — sauf cependant celui d'administrer ses biens (1) et qui n'avait, si le pouvoir de ses mariar comme elle l'entendait ni même celui de voir son fiancé, inviable jusqu'au jour du mariage, est actuellement affranchie de toute tutelle démoralisante.

L'autorité du père de famille, n'est plus lourde à ses épaules, subordonée qu'elle est à certaines conditions fixées par la loi !

Le Code Suisse adopté avec de légères modifications en faveur de la femme lui donne, des droits identiques à ceux de l'homme, en restreignant toutefois dans le mariage, le cadre de l'activité féminine afin de pouvoir conserrer l'autorité du Chef de famille responsable de la prospérité du ménage.

Ainsi chez nous la femme se marie sous trois régimes différents :

1er — Le régime de la séparation de biens, considéré comme régime légal,
2me — Le régime de la communauté de biens,
3me — Le régime de l'union de biens totale ou partielle. Ces deux derniers, sont appelés régimes conventionnels.

Sous le régime de la séparation de biens la femme turque, possède le droit d'administrer et de disposer librement de ses biens ou si elle travaille de son gain. Elle doit toutefois prendre part aux dépenses du ménage lorsque les conditions l'exigent.

Il est à remarquer que si dans certains pays, comme la France Par exemple, les époux qui ne demandent pas la séparation de biens

(1) D'après l'ancien droit de famille, la femme avait le pouvoir d'administrer et de disposer librement de ses biens.

11

L'Egyptienne'in 1936'da yayımladığı Türkiye Özel Sayısı'nda, Necile Tevfik'in kongrede sunduğu raporun ve özel arşivinde de yer alan fotoğrafının bulunduğu sayfa.
L'Egyptienne's 1936 Special Issue on Türkiye, this page contains the report presented by Necile Tevfik at the congress, together with her photograph, which is also held in her private papers.
Kaynak: Bibliothèque Marguerite Durand Dijital Arşivi, https://bibliotheques-specialisees.paris.fr/ark:/73873/pf0000718626/1935/n114juin/v0001.simple.selectedTab=record, Erişim: 21.01.2026.

üzere Ankara'ya gitmesini ve İstanbul'dan ayrılmasını belgeleyen fotoğraflarla sona erer.

Sonuç olarak, *L'Egyptienne*'in 1936 tarihli Türkiye özel sayısında Uluslararası Kadınlar Birliği'nin 1935'te İstanbul'da topladığı 12. Kongre, kadın hareketinin uluslararası ölçekte yeni bir evreye geçtiğini gösteren tarihsel bir dönüm noktası olarak ele alınır. Bu özel sayı Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasal, toplumsal ve kültürel dönüşümünü; kadınların hukuki statüsünden sanata, eğitimden sosyal yardım kurumlarına uzanan geniş bir çerçevede sunar. Bu yönüyle özel sayı, Türkiye'de kadın hareketinin uluslararası temsiline ve Mısır ile Türkiye feministleri arasındaki entelektüel ve örgütsel bağlara ışık tutan kapsamlı bir belge niteliği taşır.

Refia Uğurel'in Doktora Tezi (1937)

Pedagoji ve Çocuk Psikolojisi Alanında İlk Uzman

1937 yılında dergide yer alan yazıda[96] kültürel alandaki bir gelişmeye de yer verilir; Cenevre'de Refia Uğurel'in[97]

96. "Echos d'Orient: De Turquie: Nouvelles économiques et culturelles," *L'Egyptienne*, sy. 129 (Ocak 1937): 31.

97. Refia Uğurel Şemin (1909-1997), İstanbul Kız Muallim Mektebi mezunu Fransa ve Cenevre'de eğitim görerek pedagoji ve çocuk psikolojisi alanında uzmanlaştı. İstanbul Üniversitesi'nde akademik kariyer yaptı; zekâ testlerini Türkçeye uyarladı, üniversiteye giriş ve rehberlik sistemlerinin temellerine katkı sağladı, okul öncesi eğitim ve ölçme-değerlendirme alanlarında öncü oldu. Bkz. Filiz Meşeci-Giorgetti, "Şemin, Refia Uğurel," *Türk Maarif Ansiklopedisi*, Erişim Tarihi: 30.12.2025.

owing to the reforms carried out in a sensitive domain such as religion, progress has been achieved in the political and social spheres to a degree that would be difficult to imagine in Eastern countries. For this reason, she considers it meaningful that the congress was held in Türkiye; as an Egyptian woman, she states that she observed Muslim and Turkish women with admiration, and that she regarded the transformation in Türkiye as the principal reason why the delegates of the Twelfth Congress were able to look to the future with confidence.

In the second article, under the title 'The Civil Status of the Modern Turkish Woman', the report presented by Necile Tevfik at the congress is published in full, bearing the signature 'Necile Tevfik, Rapporteur of the Commission on the Civil Status of the Turkish Woman at the Istanbul Congress'. This article is accompanied by the sole photograph preserved in the Necile Tevfik Private Papers,[81] as well as photographs of Dr Fatma Arif, the lawyer Şükûfe Abdurrahman, the judge Suat Hilmi, and seven women deputies who entered the Grand National Assembly of Türkiye.

In the third article, entitled 'Literature and Art in Türkiye', the signature of Muide Esad,[82] a painter and member of the Istanbul Academy of Fine Arts, appears. Muide Esad, a Turk who had settled in Egypt, devotes particular attention to women artists in her discussion of modern Turkish art; she introduces Hamide Hanım[83] as 'an exceptional painter', Hasibe Hanım as an artist working on textiles, Müfide Hanım[84] as a landscape painter, and Belkıs

81. The Necile Tevfik Private Archive is held in the Private Archives Collection of the Women's Library and Information Center Foundation. See Aslı Davaz, *Bir Kadın Arşivini Okuma Denemesi: Necile Tevfik Arşivi Açıklamalı Kataloğu (1924–1954)* [An Attempt to Read a Woman's Archive: The Annotated Catalogue of the Necile Tevfik Archive (1924–1954)] (İstanbul: Women's Library and Information Center Foundation, Türkiye İş Bankası Cultural Publications, 2019).

82. Muide Esad, one of the first graduates of the Academy of Fine Arts, settled in Cairo with her Egyptian husband and played a leading role in the organisation of numerous exhibitions. She was also a member of the Egyptian Feminist Union. See Mouidé Essad, "La littérature et les arts en Turquie," *L'Egyptienne*, no. 114 (May 1936): 20–41.

83. Hamide Hanım was the daughter of the painter Hoca Ali Rıza of Üsküdar. See "Ressam Üsküdarlı Hoca Ali Rıza'nın kızı Hamide – Hamide, daughter of the painter Hoca Ali Rıza of Üsküdar," SALT Research, Engin Özendes Collection, accessed 8 January 2026.

84. Müfide Kadri (1889–1911) was among the prominent painters of her time. It is said that Osman Hamdi Bey admired her works. She also had a talent for music and became the first female painting teacher. She died of tuberculosis at the age of 22. Two chests of documents related to her are held in the Taha Toros Archive. See "Müfide Kadri," *Wikipedia*, accessed 28 August 2011.

"Türkiye'de Kadının Eğitimi" başlıklı teziyle pedagoji alanında edebiyat doktoru unvanını kazandığı bildirilir. Üç bölümden oluşan bu tezde, İslamiyet öncesi dönem, İslami dönem ve Kemalizm'le birlikte yaşanan laikleşme sürecinin incelendiği ifade edilmiştir. Refia Uğurel'in tanıtıldığı bu metinde, Türkiye'de ilkokul eğitiminin kız ve erkek çocuklar için zorunlu ve ücretsiz olduğu, köylü kadınların eğitimine özel önem verildiği vurgulanır. Ayrıca Cumhuriyet'in ilanından sonraki on yıl içinde kız öğrenci sayısının ilkokullarda üç, meslek okullarında ise altı kat arttığı belirtilir.

Faize Hanım ve Kadınların Kamusal Hayattaki Yükselişi

Yılın bir diğer haberi[98], kadınların toplumdaki konumuna ilişkindir. Dergide İstanbul Üniversitesi'nde iktisat ve siyasal bilimler alanında doktorasını tamamlamış ilk Türk kadını olarak tanıtılan Dr. Faize Hanım'ın (Dr. Hanoum Faizé) Milli Ekonomi Bakanlığı'na başmüfettiş olarak atandığı; yeni görevinde, bakanlığın on altı müfettişten oluşan komitesine başkanlık edeceği bildirilir.

Mısır Feminist Birliği'nin Erzincan Depremine Dayanışması (1939)

1939 yılına gelindiğinde, *L'Egyptienne* dergisinde yayımlanan yazılarda Türkiye'nin modernleşme süreci ile uluslararası dayanışma ilişkilerinin iç içe ele alındığı görülür. Dergi, Türkiye'nin yakın dönemde yaşadığı iki büyük sarsıntıya dikkat çeker; 1938'de Atatürk'ün vefatının ve 27 Aralık 1939'da meydana gelen Erzincan depreminin ülkeyi derinden etkilediğini vurgulanır. Bu çerçevede Mısır Feminist Birliği'nin özellikle Erzincan depremi sonrasında yardım kampanyaları organize ettiği belirtilir.

Saiza Nabarawi'nin Yazısında Atatürk ve Türk Kadınının Kurtuluşu

Atatürk'ün ölümü üzerine Saiza Nabarawi'nin kaleme aldığı yazıda[99], Atatürk yalnızca bağımsızlık mücadelesinin kahramanı olarak değil, aynı zamanda Türk kadınının kurtarıcısı olarak ele alınır. Nabarawi'ye göre, Atatürk'e verilen "Türklerin Babası" unvanı, cenaze töreninde halkın gözyaşları arasında somut bir anlam kazanmıştır. Kadınlar bakımından ise bu kayıp, kurtarıcılarını yitirmek anlamına gelmektedir. Yazıda Atatürk'ün, kadın-erkek eşitliğini ulusun gücü için

98. "Echos d'Orient: Grande victoire féministe en Turquie," *L'Egyptienne*, sy. 133 (Mayıs 1937): 34.

99. Ceza Nabaraouy, "Le grand libérateur de la femme turque: Kemal Atatürk," *L'Egyptienne*, sy. 151 (Ocak 1939): 2-8.

Hanım[85] as a portrait painter. The names of Mihri Hanım,[86] Güzin Hanım,[87] and other women painters[88] are also listed among contemporary Turkish artists. In the fourth, fifth, and sixth articles, texts entitled 'Examples from Contemporary Turkish Writers' by Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 'Karagöz' by Falih Rıfkı Atay, and 'The Song of the Ox-Carts' by Aka Gündüz are presented, respectively.

In the seventh article, Fatma Nimet Raşid,[89] under the title 'Travels', describes the Pierre Loti Cemetery, the Princes' Islands, Ankara, Bursa, and Yalova.

In the eighth article, Saiza Nabarawi, under the title 'Education in Türkiye', addresses the reforms carried out in the field of education during the transition from the Ottoman Empire to the Republic, the schools that were established, and statistical data. This article is accompanied by photographs of female students in gymnastics classes, laboratory work, and studies conducted with live models at the Academy of Fine Arts.

In the ninth article, Fatma Nimet Raşid, under the heading 'Œuvres sociales', describes the institutionalisation of the 23 April and 19 May commemorations, as well as the establishment of institutions such as the Child Protection Agency, the Red Crescent, nursing schools, and the Darülaceze.

85. Belkıs Mustafa (1896–1925) was among the first students of the İnas Sanayi-i Nefise Mektebi and became the first young woman to graduate from the Academy of Fine Arts (1917). See "Belkıs Mustafa," *Lebriz.com*, accessed 20 May 2012; Asım Mutlu, "Ressam Belkıs Mustafa'nın Yaşamı ve Onun Desenleri ile Yakın Çevresinden Bir Kesit," *Sanat Çevresi* 101 (March 1987): 10–13.

86. Mihri Müşfik (1886–1954) is recognised as a pioneering Turkish woman painter who initiated modern painting practices. She was also the first female administrator of the Academy of Fine Arts. See "Mihri Müşfik," *Wikipedia*, accessed 6 January 2026.

87. Güzin Duran (1898–1981) studied at the İnas Sanayi-i Nefise Mektebi as a student of Mihri Müşfik. Together with her husband, İbrahim Feyhaman, she donated their artworks, collections, and studio-house to İstanbul University in 1969. In 2024, this space was opened to the public in the Süleymaniye district as the Feyhaman Duran Culture and Art House. See Taha Toros, *İlk Kadın Ressamlarımız: The First Lady Artists of Turkey* (İstanbul: Akbank Kültür Sanat Yayınları, 1988), 53–56.

88. Hamide Hanım, Efraz Hanım, Nevzat Hanım, İhsan Hanım, Bakiye Hanım, Bedia Hanım, Rabia Hanım, Kadriye Hanım, Mediha Hanım, and Sabiha Rüşti Hanım are mentioned. The names of women sculptors—Rezzan Hanım, Sabiha Ziya Hanım, Mualla Hanım, Nermin Hanım, and Leman Besim Hanım—are also given; it is stated that all of them graduated from the Academy of Fine Arts and worked as drawing teachers in girls' schools. Other sections address fields such as architecture, music, calligraphy, and ceramics.

89. Fatma Nimet Raşid was a journalist who took part in the delegation that came from Egypt to İstanbul for the 1935 Congress and who wrote for various newspapers in Egypt. After the Congress, she remained in İstanbul for a period to conduct studies on "Turkish womanhood and journalism"; she also travelled to Bursa to research the Turkish Revolution and carried out visits to villages. See *Akşam*, 2 May 1935, p. 5; *Cumhuriyet*, 27 September 1935, p. 7.

vazgeçilmez gördüğü; 1934 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanıdığı ve kadınların kısa sürede doktor, avukat, hâkim ve milletvekili olarak toplumsal yaşamda yer almalarını sağladığı aktarılır. Manevi kızı Sabiha Gökçen'in pilot olması, bu ilerlemenin sembolü olarak sunulur. Atatürk'ün yalnızca yasalarla değil, kişisel tutumuyla da kadınları desteklediği; köylü kadınları milletvekili yaptığı ve birçok genç kızı evlat edinerek okuttuğu belirtilir. Bu gelişmelerin, Mısır'daki kadın hareketlerine dahi ilham verdiği vurgulanır.

Türkiye'deki Büyük Felaket ve Mısır'dan Gelen Dayanışma: Huda Sha'arawi ve Feminist Birlik

1939 Aralık ayında yayımlanan yazılarda[100] ise Türkiye'de yaşanan büyük felaketin[101] Mısır'da derin bir yankı uyandırdığı aktarılır. Türk halkının yaşadığı acı, Mısırlılar tarafından kendi acıları gibi hissedilmiş; devlet erkânından feminist birliklere, prenslerden öğrencilere kadar geniş bir kesim yardım elini uzatmıştır. Huda Sha'arawi'nin başkanlığındaki Mısır Feminist Birliği'nin öncülüğünde toplanan bağışların bu dayanışmanın somut bir göstergesi olduğu ifade edilir.

Derginin Türkiye'deki gelişmeleri yakından izlediği anlaşılmaktadır. Erzincan depreminin 27 Aralık 1939 tarihinde meydana gelmiş olmasına rağmen, aynı ay yayımlanan sayıda bu habere yer verilmiş olması, haberin büyük olasılıkla hızlı bir iletişim ağı -muhtemelen telgraf yoluyla- dergiye ulaştığını düşündürmektedir.

Bu yazılar topluca değerlendirildiğinde, *L'Egyptienne*'in 1939 yılı sayfalarında Türkiye'nin modernleşme adımlarının, kadınların özgürleşme sürecinin ve iki halk arasında giderek güçlenen kardeşliğin yansıtıldığı görülür. Bu çerçevede Atatürk'ün mirası, yalnızca Türk halkı için değil, Mısır ve daha geniş anlamda doğu bağlamı için de ilham verici bir model olarak konumlandırılır.

1930'larda L'Egyptienne Dergisinde Modern Türkiye: Reformların Mısır'dan Görünümü

L'Egyptienne dergisi 15 yıl boyunca Türkiye'de kadın hareketi ve kadınlarla ilgili yapılan reformları incelemenin yanı sıra, özellikle 1930'dan sonra kadınlarla ilgili haberlere daha az yer vermiştir; buna karşılık Türkiye'nin modernleşme süreciyle ilgili yazılar dergide daha çok yer alır. 1930'lu yıllarda *L'Egyptienne* dergisi, Türki-

The People's Houses are introduced as an institution without parallel in the world; detailed information is provided on the activities organised in 103 People's Houses and on participation figures reaching into the millions.[90]

In the tenth article, S. Abdullah, in a piece entitled 'One Must Travel to Love Türkiye', examines in detail Türkiye's advances in the field of transportation, the establishment of the Türkiye Touring and Automobile Association, and the country's natural beauties.

In the final article, the journalist Selim Nuh shares his impressions of the congress. He states that he attended the congress expecting it to be an ordinary meeting, but experienced it instead as an event that 'shook the established world order'. Observing the determination of the women delegates, Selim Nuh expresses this in his article with the words, 'It is impossible not to see the sacred fire burning in the eyes of women'. He emphasises the diversity and scale of the International Alliance's fields of activity, as well as the professional level attained in the division of labour among women. He also draws attention to the decisive role of women in the preservation of peace; he includes accounts of his meetings with Margery Corbett Ashby,[91] *Latife Bekir, Huda Sha'arawi, Rosa Manus,*[92] *Germaine Malaterre-Sellier,*[93] *Begum*

100. "Pour la Turquie éprouvée," *L'Egyptienne*, sy. 160 (Aralık 1939): 12.

101. 1939 Erzincan depremi ya da Büyük Erzincan Depremi, 27 Aralık 1939 tarihinde merkez üssü Erzincan olan 7,9 M_s büyüklüğünde gerçekleşen deprem. 116 bin 720 bina bütünüyle yıkıldı. Sarsıntı sonucunda resmi sayılara göre 32 bin 968 kişi yaşamını yitirdi, 100 binden fazla kişi yaralandı.

90. Fatma Nimet Rachid, "Œuvres sociales," *L'Egyptienne*, no. 114 (May 1936): 75.

91. Margery Corbett Ashby (1882–1981) was a British suffragist, liberal politician, and feminist. As president of the International Alliance, she came to İstanbul in 1935 to attend the 12th Congress and delivered its opening address. Her archive is preserved at LSE The Women's Library under the catalogue "Papers of Margery Irene Corbett Ashby," within the Millicent Garrett Fawcett collection, and at the University of Leeds Special Collections. See "Dame Margery Corbett Ashby," *Britannica*, accessed 30 December 2025.

92. Rosa Manus (1881–1942) was a pacifist and feminist, and one of the three founders of the International Archives for the Women's Movement. Her archive—comprising correspondence, manuscripts, documents of women's organisations, and photographs—is preserved at the Atria Institute on Gender Equality and Women's History. See Aslı Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik*; Myriam Everard and Francisca de Haan, eds., *Rosa Manus (1881–1942): The International Life and Legacy of a Jewish Dutch Feminist* (Leiden: Brill, 2016).

93. The 10th Congress of the International Alliance of Women in 1926—at which *The Union of Turkish Women* was admitted to membership—was held in Paris under the presidency of Germaine Malaterre-Sellier (1889–1967), hosted by the French Union for Women's Suffrage. There is no single consolidated archival fonds under the name of Germaine Malaterre-Sellier; however, a substantial portion of her papers is preserved at the Bibliothèque Marguerite Durand and the Bibliothèque historique de la Ville de Paris. See Aslı Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik* [Unequal Sisterhood], 114; "Germaine Malaterre-Sellier," *Wikipedia*, accessed 30 December 2025.

ye Cumhuriyeti'nin reform sürecine çok ilgi gösterir; siyasal, kültürel, ekonomik ve toplumsal dönüşümleri çok boyutlu biçimde ele alır. Bu yıllarda Türkiye'nin dış politikadaki barışçıl yaklaşımı, Milletler Cemiyeti üyeliği ve uluslararası saygınlığı dergide sıkça işlenen konular arasındadır. Atatürk'ün liderliğinde gerçekleştirilen reformlar; laiklik, hukuk sisteminin modernleşmesi, kadınların kamusal yaşama katılımı ve eğitimdeki dönüşüm çerçevesinde aktarılır. Edouard Herriot ve General Sherril gibi batılı gözlemcilerin yorumlarıyla da desteklenen bu içerikler modern Türkiye'nin uluslararası kamuoyundaki algısını yansıtmaktadır. Ekonomik alanda, Türkiye'nin sanayileşme ve ekonomik bağımsızlık hedeflerine dikkat çekilir. Sovyetler Birliği ve İtalya'dan alınan kredilerle kurulan tekstil ve metalürji tesisleri, Kayseri ve Sarıköy gibi şehirlerdeki yatırımlar ve dış ticaret politikaları ayrıntılı biçimde işlenir. Türkiye'nin Şark Fuarı'na katılımı ve Mısır'la ticari ilişkileri, bölgesel açılımın örnekleri olarak değerlendirilir. Kültürel dönüşüm haberlerinde ise opera, edebiyat ve sanat politikaları öne çıkar. Gazi Mustafa Kemal'in teşvikiyle başlatılan ulusal opera girişimleri, "Bayender"[102] ve "Tachelebek"[103] gibi eserlerle halkla buluşmuştur. Ali Ekrem'in edebiyatta sadeleşmeye dair değerlendirmesi, genç kuşağın halkçı bir sanat anlayışını benimsediğini gösterir. Maurice Bedel'in İstanbul izlenimleri, modernleşmenin doğurduğu çelişkileri estetik bir dille yansıtır. Tarih tezleri ve kimlik politikaları da derginin ilgilendiği bir diğer alandır. Dünya Tarihi ve 1932 yılında Ankara'da düzenlenen Tarih Kongresi gibi girişimlerle Türkler'in İslam öncesi uygarlıklardaki katkılarına vurgu yapılır, ari ırk ve turan tezleri öne çıkarılır. Eğitim politikaları bağlamında ise Ankara Ticaret Lisesi, Yüksek Okullar ve Eskişehir Çiftlik Okulu örnekleriyle Cumhuriyet'in pedagojik anlayışı incelenir. Halkevleri ise kültürel demokratikleşmenin sembolü olarak sunulur. Dergi, Cumhuriyet gençliğine özel önem atfeder; "Türkiye Türklerindir" söylemi ve Atatürk'ün gençliğe duyduğu güven geleceğe yönelik umutla ilişkilendirilir. Ayrıca Prens Mustafa Fazıl Paşa'nın 1860'larda Sultan Abdülaziz'e yazdığı ve anayasal düzene çağrı yapan mektubun 1940'ta yayımlanması, Türkiye'nin modernleşme geçmişiyle kurduğu tarihsel sürekliliğe işaret eden anlamlı bir haberdir.

Sonuç: Bir Arşiv Kaynağı Olarak Kadın Süreli Yayınları ve L'Egyptienne'in Tanıklığı

L'Egyptienne'in yayımlanmaya başlamasının üzerinden 100 yıl geçmişken, dergide 1925–1940 yılları arasında Türkiye'de kadınlara ilişkin yer alan haber ve yazılar, bu yayının yalnızca bir feminist dergi değil, aynı zamanda

102. 1934'te Necil Kâzım Akses tarafından bestelenen *Bay Önder* operası.

103. 1934'te Adnan Saygun tarafından bestelenen *Taş Bebek* operası.

Kemaleddin,[94] Lady Astor,[95] and Maria Vérone. The text concludes with photographs documenting the Egyptian delegation's departure from Istanbul and its journey to Ankara to visit Atatürk.

In conclusion, in the Türkiye special issue of L'Egyptienne published in 1936, the Twelfth Congress of the International Alliance of Women, convened in Istanbul in 1935, is addressed as a historical turning point demonstrating that the women's movement had entered a new phase on an international scale. This special issue presents the political, social, and cultural transformation of the Republic of Türkiye within a broad framework, ranging from the legal status of women to art, from education to social welfare institutions. In this respect, the issue constitutes a comprehensive document that sheds light on the international representation of the women's movement in Türkiye and on the intellectual and organisational ties between Egyptian and Turkish feminists.

Refia Uğurel's Doctoral Thesis (1937)

The First Specialist in Pedagogy and Child Psychology

In an article published in the journal in 1937,[96] a development in the cultural sphere is also addressed; it is reported that Refia Uğurel[97] obtained the title of Doctor of Letters in pedagogy in Geneva with her thesis entitled 'The Education of Women in Türkiye'. It is stated that this thesis, consisting of three sections, examines the pre-Islamic period, the Islamic period, and the process of secularisation that took place with Kemalism. In this text introducing Refia Uğurel, it is emphasised that primary education in Türkiye is compulsory and free

94. Begüm Kamal-ud-Din Ahmad (Begüm Kemaleddin) was an activist involved in the women's organisation of the All-India Muslim League. She participated in the 1935 Congress as a delegate. In one of her interviews with congress delegates, Suat Derviş also spoke with Begüm Kemaleddin. See Aslı Davaz, *Eşitsiz Kız Kardeşlik* [Unequal Sisterhood], 664.

95. Lady Astor (1879–1964), known as Lady Astor, was a British Member of Parliament. She came to İstanbul in 1935 for the 12th Congress and, at its conclusion, travelled to Ankara with a special delegation to meet Atatürk. See "Nancy Witcher Astor, Viscountess Astor," *Britannica*, accessed 30 December 2025.

96. "Echos d'Orient: De Turquie: Nouvelles économiques et culturelles," *L'Egyptienne*, no. 129 (January 1937): 31.

97. Refia Uğurel Şemin (1909–1997), a graduate of the İstanbul Girls' Teacher Training School, pursued further studies in France and Geneva, specialising in pedagogy and child psychology. She went on to build an academic career at İstanbul University, where she adapted intelligence tests into Turkish, contributed to the foundations of university entrance and guidance systems, and became a pioneer in the fields of early childhood education and educational assessment and evaluation. See Filiz Meşeci-Giorgetti, "Şemin, Refia Uğurel," *Türk Maarif Ansiklopedisi*, accessed 30 December 2025.

arşiv değeri olan bir kaynak olarak okunabileceğini açık biçimde ortaya koyar. Bu metinler, tekil olayların aktarımının ötesine geçerek Türkiye'de kadınların hukuki statüsünün, kamusal görünürlüğünün, çeşitli meslek alanlarındaki varlığının ve siyasal hak mücadelesinin nasıl kavrandığını; hangi kavramlar etrafında tartışıldığını ve bu deneyimlerin uluslararası feminist kamuoyuna nasıl aktarıldığını kayda geçirir. Bu yönüyle *L'Egyptienne*, kadınların kendi tarihlerini oluştururken başvurdukları başlıca araçlardan biri olarak işlev görür.

Dergide yer alan Türkiye haberleri incelendiğinde, ortak bazı temaların belirgin biçimde öne çıktığı görülür; kadınların eğitime erişimi, meslek edinmesi ve kamusal alanda görünürlük kazanması, reformların temel göstergeleri olarak sunulur. Kadın doktorlar, hukukçular, öğretmenler ve sanatçılar üzerinden aktarılan örnekler, bireysel başarı anlatılarından ziyade daha geniş bir toplumsal dönüşümün göstergeleri olarak ele alınır. Bunun yanı sıra, kadın hareketinin örgütlü yapıları -özellikle Türk Kadın Birliği ve uluslararası kongreler- kadınların hak taleplerinin kolektif bir mücadele alanı içinde biçimlendiğini ortaya koyar. Bu mücadele, dergide yalnızca Türkiye'ye özgü bir gelişme olarak değil, bölgesel ve uluslararası feminist ilişkiler ağı içinde değerlendirilir.

L'Egyptienne'in arşiv değeri, bu birikimin bütününde belirginleşir. Dergi, reformları, "tamamlanmış" kazanımlar olarak sunmak yerine tartışmaya açık ve aşamalı bir süreç olarak kaydeder. Kadınların özgürleşmesi, hukuki düzenlemelerle sınırlı olmayan; eğitimden gündelik yaşama, temsil biçimlerinden siyasal dile uzanan çok katmanlı bir dönüşüm olarak izlenebilir. Bugün bu metinler, Türkiye'de kadın hareketinin yalnızca dışarıdan nasıl algılandığını değil; kadınların ve kadın hareketlerinin birbirlerini nasıl izlediklerini, nasıl karşılaştırdıklarını ve ortak bir kadın belleğini nasıl kurduklarını anlamak bakımından vazgeçilmez bir arşiv alanı sunmaktadır.

Kaynakça

Albistur, Maïté. *Catalogue des archives Marie-Louise Bouglé*. Paris: Université Paris, 1982.

Badran, Margot. *Feminists, Islam, and Nation: Gender and the Making of Modern Egypt*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1995.

Bahadır, Osman. "80 yıl önce Cumhuriyet." *Cumhuriyet Pazar Eki*, 18 Ocak 2017.

Bezaz, Yurda Güven. *Haberleşme ve Tarihçesi*. İstanbul.

Celep, B. "Cephe Gerisine Bakmak: İkinci Dünya Savaşı Yıllarında İstanbul'da Fuhuş Problemi." *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 12, sy. 3 (1940): 1579–1598.

Contreras Pérez, Fátima. "El activismo feminista de la revista L'Égyptienne (1925–1940): el periodismo de Siza Nabarawi," *Revista Estudos Feministas* 30, sy. 3 (2022): 1-12

Çalışlar, İpek. *Halide Edip: Biyografisine Sığmayan Kadın*. İstanbul: Everest Yayınları, 2009.

for both girls and boys, and that particular importance is attached to the education of rural women. It is also noted that, within the ten years following the proclamation of the Republic, the number of female students increased threefold in primary schools and sixfold in vocational schools.

Faize Hanım and the Rise of Women in Public Life

Another news of the year[98] concerns the position of women in society. It is reported that Dr Faize Hanım (Dr Hanoum Faizé), introduced in the journal as the first Turkish woman to have completed a doctorate in economics and political science at Istanbul University, was appointed as chief inspector in the Ministry of National Economy; in her new post, she would preside over a committee of sixteen inspectors within the ministry.

The Solidarity of the Egyptian Feminist Union with the Erzincan Earthquake (1939)

By 1939, it is observed that the articles published in L'Egyptienne address Türkiye's process of modernisation alongside its relations of international solidarity. The journal draws attention to two major shocks experienced by Türkiye in the recent period, emphasising that the death of Mustafa Kemal Atatürk in 1938 and the Erzincan earthquake of 27 December 1939 profoundly affected the country. Within this framework, it is stated that the Egyptian Feminist Union organised aid campaigns, particularly in the aftermath of the Erzincan earthquake.

Atatürk and the Emancipation of Turkish Women in Saiza Nabarawi's Article

In an article written by Saiza Nabarawi[99] following the death of Mustafa Kemal Atatürk, Atatürk is presented not only as a hero of the struggle for independence, but also as the liberator of Turkish women. According to Nabarawi, the title 'Father of the Turks' acquired a concrete meaning amid the tears of the public at the funeral ceremony. For women, however, this loss signified the loss of their liberator. The article states that Atatürk regarded equality between women and men as indispensable to the strength of the nation; that in 1934 he granted women the right to vote and to be elected; and that he enabled women, within a short period, to take

98. "Echos d'Orient: Grande victoire féministe en Turquie," *L'Egyptienne*, no. 133 (May 1937): 34.

99. Ceza Nabaraouy, "Le grand libérateur de la femme turque: Kemal Atatürk," *L'Egyptienne*, no. 151 (January 1939): 2-8.

Çalışlar, İpek. *Latife Hanım*. İstanbul: Doğan Kitap, 2006.

Çoban Döşkaya, Füsun. "Haremden Avrupa'ya Kaçan İki Osmanlı Kadını: Zeynep Hanım ve Melek Hanım." içinde *Geçmişten Günümüze Göç III*, ed. Osman Köse, 1899–1926. Samsun: Canik Belediyesi Kültür Yayınları, 2017.

Davaz, Aslı. *Bir Kadın Arşivini Okuma Denemesi: Necile Tevfik Arşivi Açıklamalı Kataloğu (1924–1954)*. İstanbul: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı; Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2019.

Davaz, Aslı. *Eşitsiz Kız Kardeşlik: Uluslararası ve Ortadoğu Kadın Hareketleri, 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.

Durakbaşa, Ayşe. *Halide Edib: Türk Modernleşmesi ve Feminizm*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2000.

Edib, Halide. *Memoirs of Halide Edib*. Piscataway, NJ: Gorgias Press, 2004.

Eskin, Şerif. "Halide Edib Arşivlerinden Neler Öğrenebiliriz? Edebiyat Eleştirisinden Biyografi Yazımına." *Arşivde Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi* 2, sy. 3 (Mart 2025): 35–46.

Gaste Arşivi.

Gezer, Gülnaz. "Vedide Baha Pars ve Türk Eğitim Hayatına Katkıları." *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* 19, sy. 37 (Bahar 2023): 383-420.

Gür, Âlim. "Ali Ekrem Bolayır Biyografisine Katkılar." *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11 (2004): 353–381.

İstanbul Üniversitesi. *Gazeteden Tarihe Bakış Projesi: Cumhuriyet Gazetesi Dijital Koleksiyonu*.

İstanbul Üniversitesi. *Nadir Eserler Kütüphanesi Dijital Koleksiyonu*.

Kaymaz, Kadriye. *Gölgedeki Kalem: Emine Semiye*. İstanbul: Küre Yayınları, 2009.

Loti, Pierre. *Umudunu Yitirmiş Kadınlar*. Çev. Birsel Uzma. İstanbul: Oğlak Yayınları, 2020.

Meşeci-Giorgetti, Filiz. "Şemin, Refia Uğurel (1909-1997)." *Türk Maarif Ansiklopedisi*. Erişim 30 Aralık 2025. https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/semin-refia-ugurel

Mutlu, Asım. "Ressam Belkıs Mustafa'nın Yaşamı ve Onun Desenleri ile Yakın Çevresinden Bir Kesit." *Sanat Çevresi* 101 (Mart 1987).

Nerkiz, Ummahan. "Gülistan İsmet Hanım." *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. 22 Mayıs 2019. Erişim 17 Aralık 2025. https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gulistan-ismet-hanim.

Offen, Karen. *European Feminisms, 1700-1950: A Political History*. Stanford: Stanford University Press, 2000.

Porter, Cathy. *Alexandra Kollontai: A Biography*. London: Virago Press, 1980.

Rosa Manus (1881–1942): The International Life and Legacy of a Jewish Dutch Feminist. Ed. Myriam Everard ve Francisca de Haan, Leiden: Brill, 2016.

Salt Araştırma. "Ressam Üsküdarlı Hoca Ali Rıza'nın kızı Hamide-Hamide, daughter of the painter Hoca Ali Rıza of Üsküdar." Engin Özendes Koleksiyonu, Erişim 8 Ocak 2026. https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/97252.

Tepe, Cemal. "Türk Kadınının İlk Defa 'Polis' Olması." *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi* 21: 37-54.

Toros, Taha. *İlk Kadın Ressamlarımız: The First Lady Artists of Turkey*. İstanbul: Akbank Kültür Sanat Yayınları, 1988.

their place in social life as doctors, lawyers, judges, and members of parliament. The case of his adopted daughter Sabiha Gökçen becoming a pilot is presented as a symbol of this progress. It is further noted that Atatürk supported women not only through legislation but also through his personal conduct; he appointed rural women as members of parliament and adopted and educated many young girls. These developments are emphasised as having inspired even the women's movements in Egypt.

The Great Disaster in Türkiye and Solidarity from Egypt: Huda Sha'arawi and the Feminist Union

In the articles published in December 1939,[100] it is conveyed that the great disaster experienced in Türkiye[101] resonated deeply in Egypt. The suffering of the Turkish people was felt by Egyptians as if it were their own; a wide spectrum—from state officials to feminist unions, from princes to students—extended a helping hand. It is stated that the donations collected under the leadership of Huda Sha'arawi and the Egyptian Feminist Union constituted a concrete manifestation of this solidarity.

It is evident that the journal closely followed developments in Türkiye. Despite the fact that the Erzincan earthquake occurred on 27 December 1939, the inclusion of this news in the issue published in the same month suggests that the information most likely reached the journal through a rapid communication network—probably by telegraph.

When these writings are considered collectively, it becomes evident that, in its 1939 issues, L'Egyptienne reflects Türkiye's steps towards modernisation, the process of women's emancipation, and the increasingly strengthening sense of fraternity between the two peoples. Within this framework, Atatürk's legacy is positioned as an inspiring model not only for the Turkish people, but also for Egypt and, more broadly, for the Eastern context.

Modern Türkiye in L'Egyptienne in the 1930s: The View of Reforms from Egypt

Over the course of its fifteen-year publication, while L'Egyptienne examined the women's movement in Türkiye and the reforms concerning women, it devoted comparatively less space to news specifically related to

100. "Pour la Turquie éprouvée," *L'Egyptienne*, no. 160 (December 1939): 12.

101. The 1939 Erzincan earthquake, also known as the Great Erzincan Earthquake, occurred on 27 December 1939 with its epicentre in Erzincan and a magnitude of 7.9 (M_s). A total of 116,720 buildings were completely destroyed. According to official figures, 32,968 people lost their lives and more than 100,000 were injured.

Wyers, Mark David. *"Wicked" Istanbul: The Regulation of Prostitution in the Early Turkish Republic*. İstanbul: Libra, 2012.

Yıldız, Erol Ayyıldız. "Mey Ziyâde." *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 30 Aralık 2025. https://islamansiklopedisi.org.tr/mey-ziyade.

Yiğit, Yücel. "Atatürk Dönemi Polis Teşkilâtı." *Atatürk Ansiklopedisi*. Erişim 07 Ocak 2026. https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/detay/903.

"Avril de Sainte-Croix." *Wikipedia*. Erişim 30 Aralık 2025. https://fr.wikipedia.org/wiki/Adrienne_Avril_de_Sainte-Croix.

"Dame Margery Corbett Ashby." *Encyclopaedia Britannica*. Erişim 30 Aralık 2025. https://www.britannica.com/biography/Margery-Corbett-Ashby.

"Germaine Malaterre-Sellier." *Wikipedia*. Erişim 30 Aralık 2025. https://fr.wikipedia.org/wiki/Germaine_Malaterre-Sellier.

"Jelena Dimitrijević." *Wikipedia*. Erişim 30 Aralık 2025.

"Kastamonulu kadınlar grevle tarih yazdı." *Kastamonu İstiklal*. Erişim 30 Aralık 2025. https://www.kastamonuistiklal.com/kastamonulu-kadinlar-grevle-tarih-yazdi.

"Mısır'da Kadın Hareketleri." *Yeni Harflerle Kadın Yolu / Türk Kadın Yolu* (1925–1927). Hazırlayan Nevin Yurdsever Ateş. İstanbul: Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, 2009.

"Mihri Müşfik." *Wikipedia*. Erişim 6 Ocak 2026. https://tr.wikipedia.org/wiki/Mihri_Müşfik_Hanım.

"Müfide Kadri." *Wikipedia*. Erişim 28 Ağustos 2011. https://tr.wikipedia.org/wiki/Müfide_Kadri.

"Nancy Witcher Astor, Viscountess Astor." *Encyclopaedia Britannica*. Erişim 30 Aralık 2025, https://www.britannica.com/biography/Nancy-Witcher-Astor-Viscountess-Astor.

"Вестник на жената." *Wikipedia*. Erişim 30 Aralık 2025. https://bg.wikipedia.org/wiki/Вестник_на_жената

L'Egyptienne

Charoui, Hoda. "Après le Congrès d'Istanbul." *L'Egyptienne*, sy. 115 (Ağustos–Eylül 1935).

Essad, Mouidé. "La littérature et les arts en Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 114 (Mayıs 1936).

J.M. "A travers la vie sociale: L'évolution de la femme turque." *L'Egyptienne*, sy. 10 (Kasım 1925).

Marques, Jeanne Gabrielle. "Vers Istanbul." *L'Egyptienne*, sy. 112 (Nisan 1935).

Nabaraouy, Ceza. "Le grand libérateur de la femme turque: Kemal Atatürk." *L'Egyptienne*, sy. 151 (Ocak 1939).

Rachid, Fatma Nimet. "Œuvres sociales." *L'Egyptienne*, sy. 114 (Mayıs 1936).

Tewfik, Necile. "La condition civile de la femme turque moderne." *L'Egyptienne*, sy. 114 (Mayıs 1936).

"De Turquie: Nouvelles économiques et culturelles." *L'Egyptienne*, sy. 129 (Ocak 1937).

"Echos d'Orient: Deux victoires de nos sœurs turques." *L'Egyptienne*, sy. 64 (Aralık 1930).

"Echos d'Orient: Éclatantes victoires de nos sœurs turques." *L'Egyptienne*, sy. 54 (Şubat 1930).

"Echos d'Orient: En Turquie: Entrée des femmes dans la police." *L'Egyptienne*, sy. 78 (Nisan 1932).

women after 1930; by contrast, articles concerning Türkiye's process of modernisation became more prominent in the journal. In the 1930s, L'Egyptienne demonstrated considerable interest in the reform process of the Republic of Türkiye, addressing its political, cultural, economic, and social transformations in a multidimensional manner. During these years, Türkiye's peaceful approach in foreign policy, its membership in the League of Nations, and its international prestige were among the frequently addressed themes in the journal. The reforms carried out under the leadership of Mustafa Kemal Atatürk were conveyed within the framework of secularism, the modernisation of the legal system, women's participation in public life, and transformations in education. These accounts, supported by the observations of Western figures such as Édouard Herriot and General Sherrill, reflect the international perception of modern Türkiye. In the economic sphere, attention is drawn to Türkiye's aims of industrialisation and economic independence. Textile and metallurgical plants established with credits obtained from the Soviet Union and Italy, investments in cities such as Kayseri and Sarıköy, and foreign trade policies are examined in detail. Türkiye's participation in the Eastern Fair and its commercial relations with Egypt are evaluated as examples of regional outreach. In news on cultural transformation, opera, literature, and cultural policies come to the fore. National opera initiatives launched under the encouragement of Gazi Mustafa Kemal reached the public through works such as Bayender[102] and Tachelebek.[103] Ali Ekrem Bolayır's assessment of simplification in literature indicates that the younger generation adopted a populist understanding of art. Maurice Bedel's impressions of Istanbul reflect, in an aesthetic language, the contradictions generated by modernisation. Historical theses and identity politics constitute another field of interest for the journal. Through initiatives such as World History and the History Congress held in Ankara in 1932, emphasis is placed on the contributions of Turks to pre-Islamic civilisations, while Aryan race and Turan theses are brought to the fore. Within the context of educational policies, the Republic's pedagogical approach is examined through examples such as the Ankara Commercial High School, Higher Education Institutions, and the Eskişehir Agricultural School. The People's Houses are presented as a symbol of cultural democratisation. The journal attributes particular importance to Republican youth; the slogan 'Türkiye belongs to the Turks' and Atatürk's confidence in youth are associated with hope for the future. Furthermore, the publication in 1940 of a letter written in the 1860s by Prince Mustafa Fazıl Pasha to Sultan Abdülaziz, calling

102. The opera *Bay Önder*, composed in 1934 by Necil Kâzım Akses.

103. The opera *Taş Bebek*, composed in 1934 by Adnan Saygun.

"Echos d'Orient: En Turquie: Préparation du Congrès d'Istanbul." *L'Egyptienne*, sy. 111 (Mart 1935).

"Echos d'Orient: L'activité de nos sœurs turques." *L'Egyptienne*, sy. 26 (Mayıs 1927).

"Echos d'Orient: L'Amérique honore la grande féministe turque Halide Edib." *L'Egyptienne*, sy. 43 (Kasım 1928).

"Echos d'Orient: L'entrée de nos sœurs turques dans la diplomatie." *L'Egyptienne*, sy. 89 (Mart 1933).

"Echos d'Orient: La femme moderne de la Turquie nouvelle." *L'Egyptienne*, sy. 42 (Ekim 1928).

"Echos d'Orient: La femme nouvelle en Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 37 (Mayıs 1928).

"Echos d'Orient: La femme turque en Transcaucasie." *L'Egyptienne*, sy. 41 (Eylül 1928).

"Echos d'Orient: La Turquie sur la voie des grandes réformes: L'examen prénuptial est rendu obligatoire." *L'Egyptienne*, sy. 74 (Kasım 1931).

"Echos d'Orient: Le problème de la femme seule en Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 73 (Ekim 1931).

"Echos d'Orient: Les femmes turques dans la magistrature." *L'Egyptienne*, sy. 70 (Haziran 1931).

"Echos d'Orient: Mme Khalide Adib." *L'Egyptienne*, sy. 10 (Kasım 1925).

"Echos d'Orient: Nouvelles de Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 87 (Ocak 1933).

"Echos d'Orient: Réformes sociales en Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 56 (Nisan 1930).

"Echos d'Orient: Répression de la parure indécente dans les écoles féminines turques." *L'Egyptienne*, sy. 8 (Eylül 1925).

"Echos d'Orient: Une grève féminine victorieuse en Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 53 (Ocak 1930).

"Echos d'Orient: Une victoire de nos sœurs turques." *L'Egyptienne*, sy. 84 (Ekim 1932).

"Echos d'Orient: Une victoire de nos sœurs turques." *L'Egyptienne*, sy. 23 (Şubat 1927).

"Extrait des mémoires de Halide Edib." *L'Egyptienne*, sy. 21 (Aralık 1926).

"Extrait des mémoires de Halide Edib." *L'Egyptienne*, sy. 25 (Nisan 1927).

"Glanes." *L'Egyptienne*, sy. 24 (Mart 1927).

"Glanes: Le mouvement féminin en Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 76 (Ocak 1932).

"Grande victoire féministe en Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 133 (Mayıs 1937).

"Le Congrès d'Istanbul." *L'Egyptienne*, sy. 113 (Mayıs 1935).

"Les femmes turques." *L'Egyptienne*, sy. 45 (Ocak 1929).

"Les Grandes Figures Féminines de l'Islam-Halide Edib Hanem." *L'Egyptienne*, sy. 21 (Aralık 1926).

"Miss Univers." *L'Egyptienne*, sy. 88 (Şubat 1933).

"Neziha Hanem Mouheddine." *L'Egyptienne*, sy. 28 (Temmuz 1927).

"Nouvelles de Turquie." *L'Egyptienne*, sy. 68 (Nisan 1931).

"Pour la Turquie éprouvée." *L'Egyptienne*, sy. 160 (Aralık 1939): 12.

"Une grande romancière serbe." *L'Egyptienne*, sy. 22 (Ocak 1927).

for a constitutional order, is presented as a meaningful news pointing to the historical continuity through which Türkiye engages with its modernisation past.

Conclusion: Women's Periodicals as Archival Sources and the Testimony of L'Egyptienne

A century after the commencement of its publication, the news and articles concerning women in Türkiye that appeared in L'Egyptienne between 1925 and 1940 clearly demonstrate that this periodical can be read not only as a feminist journal, but also as a source of archival value. These texts go beyond the mere reporting of singular events, documenting how the legal status of women in Türkiye, their public visibility, their presence across various professional fields, and their struggle for political rights were understood; the conceptual frameworks within which these issues were debated; and the ways in which these experiences were conveyed to the international feminist public sphere. In this respect, L'Egyptienne functions as one of the principal instruments through which women construct their own histories.

When the news concerning Türkiye published in the journal is examined, it becomes evident that certain common themes come to the fore in a marked manner; women's access to education, their acquisition of professions, and their attainment of visibility in the public sphere are presented as the principal indicators of reform. The examples conveyed through women doctors, jurists, teachers, and artists are addressed not merely as narratives of individual success, but as manifestations of a broader social transformation. In addition, the organised structures of the women's movement—particularly The Union of Turkish Women and international congresses—demonstrate that women's demands for rights were shaped within a field of collective struggle. This struggle is presented in the journal not as a development specific solely to Türkiye, but as one situated within a regional and international network of feminist relations.

The archival value of L'Egyptienne becomes evident in the totality of this accumulated body of material. Rather than presenting reforms as 'completed' achievements, the journal records them as an open and gradual process. The emancipation of women can thus be traced as a multilayered transformation extending beyond legal regulations, encompassing education, everyday life, modes of representation, and political discourse. Today, these texts provide an indispensable archival field not only for understanding how the women's movement in Türkiye was perceived from the outside, but also for analysing how women and women's movements observed one another, engaged in comparison, and constructed a shared women's memory.